Lindáért egy ország aggódik. „Jaj, kedvesem, de jó, hogy fölvette a telefont, azt beszélik mifelénk, hogy összeveréték magát, s félholtan fekszik a kórházban!!" Az efféle hívások egyáltalán nem mennek ritkaságszámba, Görbe Nóra már megszokta őket.

— Nem tudom, miért, de félek a nagy tömegtől — mondja —, pedig sokszor előfordul, hogy megrohannak a gyerekek a koncert után. Ilyenkor erősen megkapaszkodok valamiben, s adom az autogramokat. Egyébként sok levelet kapok, főleg a karatéval, esetleg a fogyással, dohányzással kapcsolatos kérdések vannak bennük, s ezeknek nagyon örülök, mert látom, hogy egyre több gyerek és tini kezd foglalkozni az egészségével.

— Nem zavar a „lindaság" skatulyája?

— Sokszor sikítanak mögöttem az utcán, de előfordult már az is, hogy egy kilencéves srác azt mondta, hogy álljak ki ellene karatézni. Komolyan gondolta, már be is rogyasztotta a térdeit, támadóállásban volt. Mi dolgozunk, csináljuk a filmeket, ezek pedig olyan visszajelzések amelyek azt jelentik, hogy a sorozat nem hagyta hidegen a nézőket. Linda vagyok, ebből azt hiszem, csak egy másik népszerű filmmel, szereppel tudnék kilépni.

— Minden levélre válaszolsz?

— Igyekszem. A legfontosabbakra mindenesetre. Tudod, azt veszem észre, hogy nagyon sokan nem tudnak kihez fordulni a gondjaikkal, problémáikkal. A felnőttek nem hallgatják meg a gyerekeket, ez bújik meg a sorokban.

„Szeretlek", „te vagy az isten!", „imádlak". Ilyen feliratok díszítik a lépcsőház falát ott, ahol Balázs Ferenc, a jó másfél esztendeje feloszlott Korál billentyűse lakik.

— Régen valahogy szorosabb volt a kapcsolat a rajongó és a zenekar között — emlékezik a zongorák, szintetizátorok mestere. — A nyolcvanas évek elején a szokásos szerelmi posta mellett tele voltak a levelek értelmes és okos gondolatokkal. Egyszerűen beszélgetni akartak velem a gyerekek családról, társadalomról, zenéről.

— Ez azért óriási felelősséget jelenthetett neked...

— A dolog egyszerre volt nyomasztó és csodálatos. Nyomasztó a félelem miatt, nehogy rossz útra tereljek valakit. Csodálatos, mert ezrekkel gondolkodhattam együtt, s mert ezrek voltak kíváncsiak a véleményemre.

— Manapság milyen leveleket kapsz, milyen „szöveggel" szólítanak meg az utcán?

— Általánosságokkal. Kérnek egy képet, egy autogramot, ennyi az egész. Gyorsan változnak a zenei divatok, újabb és újabb sztárok jönnek, akikért rajongani lehet. Nem is fontos a személy, nem is fontos a zene, a gyerekek a csillogást, a felhajtást imádják, tulajdonképpen ezért rajonganak. Csak azt a szegény muzsikust sajnálom, aki még éppen hogy beleélte magát a helyzetbe, és lehet, hogy holnap már ejtik őt másvalakiért. Egyszer csak vége...

S. F.

EGYSZER CSAK VÉGE...

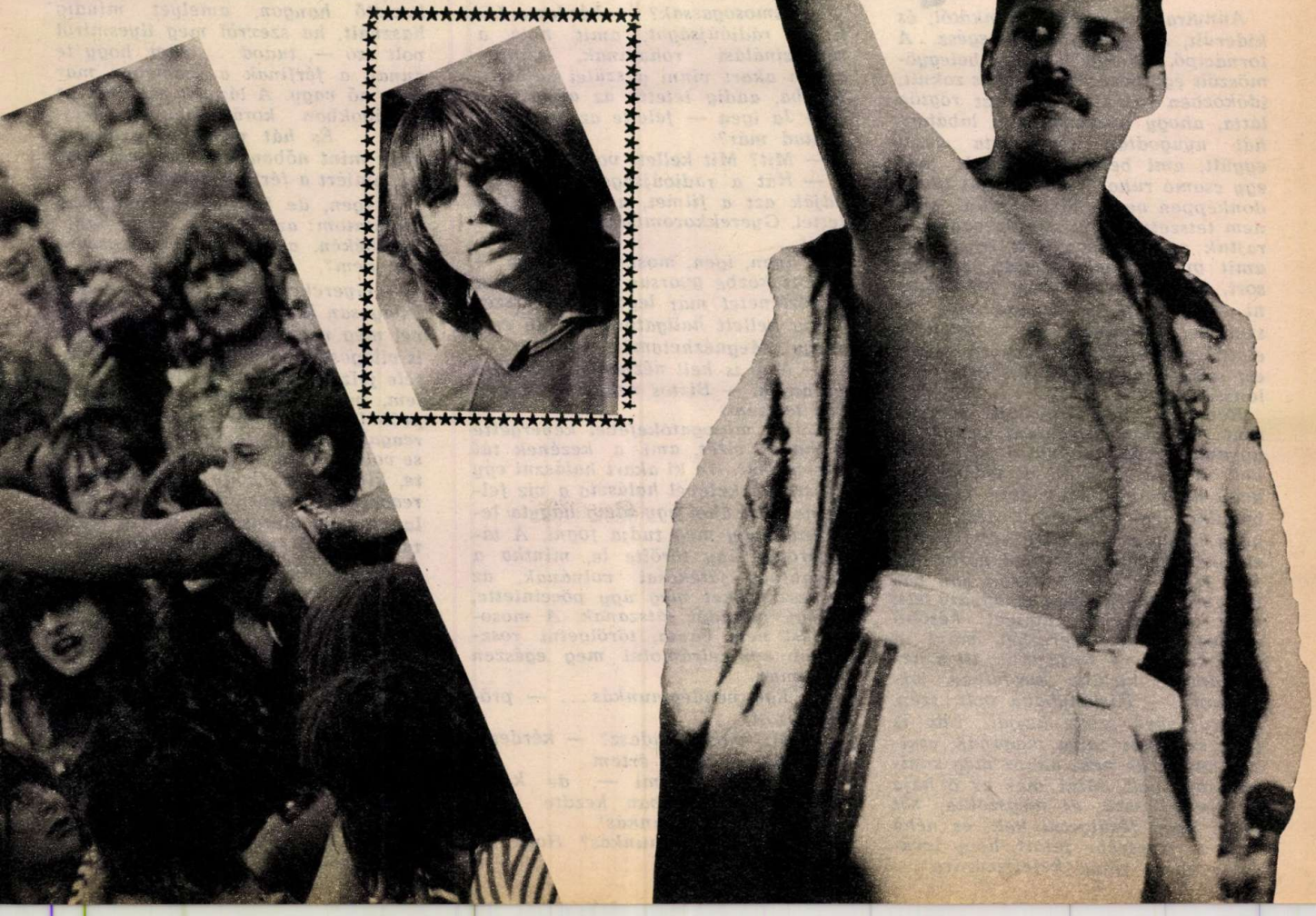

MISCHA DE VREEDE:

Jó kapcsolat

Annyira félt ettől a munkától, és kiderült, hogy semmi az egész. A tornacipő, amelybe egyszer belegyömöszölt egy borzasztó piszkos zoknit, időközben túl kicsi lett, ezt rögtön látta, ahogy hozzámérte a lábához, hát nyugodtan eldobhatta azzal együtt, ami benne volt. Volt még egy csomó ruha, trikó, amiket tulajdonképpen nem akart hordani, mert nem tetszett már a színük, vagy volt rajtuk egy makacs folt; egy blúz, amit gyerekesnek tartott, és egy sort, amiben nem akart mutatkozni, mert még az anyjáé volt, és szemmel láthatóan a forrónadrág előtti korszakból származott: mindezt szintén berámolta a szürke nejlonzsákba.

Remélte, hogy az anyja semmit sem fog már kimenteni belőle — ugyanis óriási lomgyűjtő volt. Lilinek viszont az volt a véleménye, hogy az ember nyugodtan megszabadulhat egy pulcsitól, amit már négy hónapja kézbe se vett. Tehát el vele! Aztán egy csomó poros, kinőtt cipő. El velük! Aztán egy baba, amit Lili egyelőre az ágyára tett, mert ez olyasmi, amivel később esetleg örömet szerezhet majd a gyerekeinek. — Nézd csak, itt a baba, amivel kislány koromban játszottam. — Kislánybaba volt, szép, hosszú, sűrű szőke hajjal. Lili is ilyet szeretett volna magának, amikor kapta, de neki akkor még süni-frizurája volt. Most már az ő haja is ilyen hosszú, és megszokta, sőt unta, hogy fésülgetni kell, és néha még az is eszébe jutott, hogy levágatja egész rövid kefefrizurára.

Talált még egypár dolgot, amiket sosem keresett, de most mégis megörült nekik. Egy édi zsebkendőt, amelyet a táskába fog tenni, egy kinőtt farmert, amelynek levágathatja a szárát, egy pár igazi bőrkesztyűt, amelyet szintén még az anyjától örökölt.

A karkötőjét nem találta meg, de időközben rájött, hogy ha a szkarabeuszt egy cipőfűzőre köti, a nyakában is viselheti.

Mire Lili lement a konyhába a teli zsák kidobnivalóval, az anyja már megint valamilyen édességet készített. Megkóstolta, megkeverte, és újra megkóstolta.

— Elmosogassak? — kérdezte Lili. A rádióújságot, amit hála a rendcsinálási rohamnak, szintén vissza akart vinni a szülei hálószobájába, addig letette az asztalra.

— Ja igen — felelte az anyja. — Láttad már?

— Mit? Mit kellett volna látnom?

— Hát a rádióújságot. Ma este adják azt a filmet, ami miatt Lili lettél. Gyerekkoromban annyira tetszett...

— Igen, igen, most már tudom — vágott közbe gyorsan Lili, mert ezt a történetet már legalább ezerszer végig kellett hallgatnia. — Ma este megy? Megnézhetem?

— Meg is kell nézned! — mondta az anyja. — Biztos neked is nagyon fog tetszeni.

Lili a mosogatókefével kevergette a habos vizet, ami a kezének túl meleg volt. Ha ki akart halászni egy csészét, a kefével halászta a víz felszíne fölé, ahol egy ideig hagyta lehűlni, hogy meg tudja fogni. A tányérokat úgy törölte le, mintha a gombfoci játékosai volnának, az evőeszközöket meg úgy pöccintette, ahogy mikádót játszanak. A mosogatást nem bánta, törölgetni rosszabb volt, elrámolni meg egészen unalmas.

— Egy vendégmunkás... — próbálkozott.

— Mi? Mit mondasz? — kérdezte az anyja. — Nem értem.

— Semmi, semmi —, de kicsit később hangosabban kezdte újra: — Egy vendégmunkás!

— Egy vendégmunkás? Hol? Az iskolában?

Lili voltaképpen nem akarta elmondani, mi történt aznap a villamoson. Ez olyasmi volt, amiről talán soha életében nem fog senkivel beszélni. Ehelyett azt fogja elmesélni az anyjának, ami néhány héttel ezelőtt történt vele, amitől akkor szintén zavarba jött, de amiről most már úgy gondolja, hogy egészen természetes. Mindig meg kellett kissé szoknia az élményeit, mielőtt bárkivel is beszélni tudott volna róluk, már egész kiskorában így volt. Csak napokkal később számolt be például a születésnapi zsúrokról vagy a kórházról, ahol kivették a manduláját. Először rendeznie kellett a tapasztalatait, önmagában eldönteni, hogy mi volt kellemes és mi kellemetlen abból, amit megélt. Másoknak csak akkor tudott róla mesélni, ha maga már tudta, mit gondoljon a dologról.

— Az utcán. Utánam jött, aztán megint előttem vagy mellettem, és ha megálltam egy kirakat előtt, ő is megállt. — Lili elhallgatott egy pillanatra. Ha az anyja most igazán figyelne, akkor azt kellene kérdeznie: „És? Aztán mi történt?" És meg is kérdezte.

— Ó, aztán azt mondta, hogy jó csaj vagyok.

— Szegény! — mondta Lili anyja.

— Szegény? Hülye! Mit akar egy ilyen férfi egy olyan gyerektől, mint én? Menjen a kurvákhoz! — Ő ijedt meg a szótól, az anyja szemmel láthatóan nem.

— Tudod — mondta az anyja azon a nyomatékos, összeesküvőkre emlékeztető hangon, amelyet mindig használt, ha szexről meg ilyesmiről volt szó —, tudod... lehet, hogy te annak a férfinak a szemében már kész nő vagy. A lányok azokban az országokban korán mennek férjhez... És hát meg kell szoknod, hogy mint nőben, van benned valami, amiért a férfiak bolondulnak.

— Igen, de ha egyszer világosan kimutatom: azt akarom, hogy hagyjon békén, akkor igazán megszűnhet, nem?

— Gyerekem, épp erről van szó. Világosan kimutatsz valamit, és mivel még nagyon fiatal vagy, nagyon is világosan, és ez mégiscsak valamiféle jelzés annak a férfinak. Ha velem, vagy egy másik felnőtt nővel próbálkozna, akkor egyszerűen nem reagálnánk, úgy tennénk, mintha ott se volna. De az olyan kislányok, mint te, kimutatják, hogy észrevették, és reagálnak, akármilyen barátságtalanul vagy elutasítóan is. Ha teszel rá, nem lesz semmi problémád.

„Mégiscsak szegény" — gondolta Lili. Az elmosott edényt a szárítóba tette, és ment ajtót nyitni, mert éppen Peter csöngetett. Különben sosem találkoztak délben, mert mire a kisfiú megérkezett, Lili már visszament az iskolába.

Az anyja kikiabált a konyhából, hogy legyen szíves, teritsen meg.

(Domokos Katalin fordítása)

(Részlet Mischa de Vreede: 13 éves lány vagyok című, a Móra Kiadónál megjelent regényéből)

BIZALOMMAL

VÖRÖS VAGY FEKETE? NETÁN SZŐKE? — „A múlt héten megismerkedtem egy fiúval. Vörös haja van, zöld szeme, piros póló, sárga nadrág, zöld cipő és kék kabát volt rajta, fekete sállal! Én is vettem ilyen cuccot (ugyanis a srác azt mondta, hogy csak akkor jár velem, ha „színesebb"

leszek.) Hát én felvettem ezeket a ruhákat, és a srác rám sem nézett. Ezen a héten egy fekete hajú lopta be magát a szívembe. Rajta fekete nadrág, fekete cipő és szürke kabát volt. Ilyen cuccot is vettem. Ezután jártam vele, de már nem szerettem. Cuccot váltottam!!! A vörös hajúval járok most. Tegnap egy szőke hajú, szemüveges fiúba szerettem. A ruháját nem írom le, nem akarlak kiakasztani. A lényeg az, ilyen cuccot is vettem. Anyámék már kiakadtak. Mit tegyek?" — Köszönjük a kíméletet, mi is éppen ott tartottunk, ahol anyádék. Azért mi egy kicsit reménykedünk: a sok keresés között egyszer majd megtalálod saját „színeidet" is.

MÁR EL VAGYOK KÉSVE? — „Valamelyik újságban azt olvastam, hogy a lányoknak 13-14 éves korukban kell elkezdeni a fiúzást. Hát akkor én el vagyok késve?" — Nem hiszszük, hogy újságban olvastad (nálunk biztosan nem!), s azt sem, hogy bárki is ilyen szigorúan megszabta volna, mikor k e l l elkezdeni a fiúzást. Véleményünket jó ideje fenntartjuk: tizenévesen az ember még nem késhet le semmiről. Így te sem.

ALEXIS — „Valamelyik számban az egyik jeligés levélre a válaszuk valami ilyesmi volt: „Nem értjük, hogy egy 12 éves lány miért ne barátkozhatna hasonló korú fiúkkal. Mert ugye ennyi idős korban csak barátságról lehet szó." Szerintem minden kornak megvan a maga szerelmi „stílusa", kezdve az óvodásoktól. Az mondjuk egyértelmű, hogy más a felnőttek és a gyerekek szerelme. Szerintem, ha egy kisiskolásnak vagy mondjuk 12 éves lánynak tetszik egy fiú és szereti, azt semmiképpen nem lehet barátságnak felfogni. Miért ne lehetne egy gyerek is szerelmes? Szerintem önök nem ugyanazt értik szerelem alatt, mint én. Tehát önök szerint a szerelem korhoz kötött? — Nem, nem, nem! Ha félreérthetően fogalmaztunk volna, akkor most tisztázzuk: nincs korhoz kötve a szerelem érzése, csupán megjelenési formája más és más a különböző életkorokban. Ezért a tizenévesek szerelmét például inkább barátság keretében szeretnénk elképzelni.

VÁRJUK SEGÍTSÉGÉT — „14 éves, nyolcadikos lányok vagyunk. S ebben a korban, azt hisszük, a lányoknak sok problémája

van a szerelemmel. Ezt úgy értjük, hogy meg kell tanulni csókolózni. De amikor találkozunk a fiúkkal, ők csókolnának bennünket megfele. Mi meg szentimentális módon elhúzzuk a fejünket" — Egyszerű a dolog: ne húzzátok a fejeteket elfele. Inkább odafele. A fiúk pedig majd megfele. Ebből lesz a csók.

ÖCSI — „Én nem tudom, hogy miért, de ez így van! Amikor Flipper Öcsi a régi Hungária együttesben volt, akkor az volt a kedvencem. Amikor Flipper Öcsi átment a Dolly Roll együttesbe, akkor a Dolly volt az elválaszthatatlan kedvencem. És hát most Flipper Öcsi átment a Step együttesbe, akkor hát most ez a kedvenc együttesem. Nem tudom, miért van ez így! Talán . . ." —

Biztosan!

„ÉN TÉGED NÉZLEK, DE NEM FIGYELSZ, MERT ENGEM NÉZEL, S RÁM ÜGYELSZ" — „A suliba jár egy „fiú"! Sokszor szemezünk, nézzük egymást. Van úgy, amikor én nézem, s ő nem figyel, van, amikor fordítva, de van, amikor mind a ketten nézzük egymást. Van értelme? Ha nem merünk szólni egymáshoz, mit tegyek?" — József Attila sorait ajánljuk figyelmedbe: „Amit szíveddel sejtesz, szemednek tárd ki azt, / Amit szemeddel sejtesz, szíveddel várd ki azt."

SZERET VAGY NEM? — „Szeretek egy fiút, és ő is szeret engem. Kérte, hogy járjunk együtt, s én ebbe bele is egyeztem. S így most együtt járunk, és mindketten szeretjük egymást. De én nagyon féltékeny vagyok, és mindig azt mesélem be magamnak, hogy ő már nem szeret. Pedig nagyon jól tudom, hogy kellek neki. Mit tegyek?" — A legjobb úton haladsz, hogy megkeserítsd mindkettőtök életét. Felejtsd el bizalmatlanságodat, és örülj annak, hogy van, aki szeret. Értékeld a fiú jelenlétét, most, amikor még melletted van!

CSUPÁN KÍVÁNCSISÁGBÓL — „Maguk általában azt válaszolják, hogy legyen az illető közömbösebb a másik iránt. De ha például akad egy pár, akik egymásról írnak, és maguk azt válaszolnák, hogy legyenek közömbösek, akkor abból a kezdődő kapcsolatból nem lesz semmi." — A közömbösséget csakis ak-

kor ajánlottuk, amikor egyoldalú volt a dolog. Hiszen egy nemkívánatos kapcsolatban kimutatott érzelmek megalázó helyzetet teremthetnek. Amikor két ember szereti egymást, mi is az érzelmek kimutatása mellett vagyunk.

Olyannyira, hogy egy biztató írást mellékelünk, Balázs Ferenc könyvecskéjét. Címe: Mesék, és e sorokkal ajánlotta: „Ezeket a meséket akkor írtam, amikor meggyűltek bennem, és kikívánkoztak. Mind neked írtam ezeket a meséket."

Olvassátok és szeressétek

(Várjuk leveleiteket. Címünk: 1397 Budapest, Jászai Mari tér 5. A borítékra írjátok rá: Bizalommal.)

Balázs Ferenc:

A hideg levelek meséje

A leány nagyon hideg levelet írt, mert nem merte papírra bízni a szívét. Talán nem is volt szíve, csak csillogó szemei voltak.

Mikor a fiú maga elé terítette a halványkék ivecskéket, a sorok úgy meredtek eléje, mint ledöntött szálfák. A sorok nem zenéltek, nem izzottak, nem vallottak szerelmet. Egykedvűek voltak és bántók.

Ezeket a leveleket nem a lány írta. Ezeket a leveleket a sok ezer esztendős múlton nevelkedett szemérem írta.

Határtala

Mintha elektromossággal telt volna meg hirtelen a levegő. Csak a kisülések sercegő kis szikrái hiányoznak. Van, ahol feszült csendet ültet közénk az egyszerre támadt zavarodottság, és van, ahol hangos nevetés próbálja azt eloszlatni. Mert, persze, nem egy időben gyűjtöttem egy helyre oroszt, dánt, arabot, svédet, hogy lányt a fiúkról, fiút a lányokról faggassak. Nem könnyű ez amúgy sem. Elpiruló arcok, lesütött szemek, félrekapott pillantások jelzik, nehezen szól ilyesmiről az ember. Sokszor még egy jó barát előtt sem egyszerű kitárulkozni, hát még egy idegen előtt, ha bensőségesnek érzett ügyeket firtat.

Akkor ne beszéljünk rögtön szerelemről. De a barátok körébe, azokéba, akikkel a legtitkosabb titkokat lehet megosztani, „beférkőzhet-e" valaki a másik nemből?

— Nem! — mondja egy tizenhárom éves svéd fiú. — Igazán bizalmasan csak egy fiúval lehet beszélgetni. Mármint ha barátságról van szó.

— Ha már ilyen aprólékosan különbséget teszel, hol a határ barátság és szerelem között?

Kicsit gondolkodnia kell, talán magának is most fogalmazza meg először:

— A szerelem két ember magánügye. A barátjával meg a többiek társaságát is keresi az ember.

Jó. Térjünk vissza az eredeti kérdéssel egy szintén tizenhárom éves iraki lányhoz. Igazi szépség izzó szemével, aki — az előbbi fiúval ellentétben — azt mondja, még soha nem volt szerelmes. Viszont van egy fiú, aki a barátja.

— Vele a legbizalmasabb dolgokról is tudok beszélni. Még a legjobb barátnőm sem helyettesíthetné.

— De ez mégsem szerelem?

— Nem az! — állítja határozottan, bár kissé zavartan, majd megmagyarázza. — Szerelmes majd csak később leszek, talán sok év múlva, amikor már az egyetemet is befejeztem. Akkor majd megtalálom, kiválasztom magamnak az igazit, akivel megértjük egymást.

— És hozzá mész majd feleségül?

— Igen.

— Nálatok mikor kerülnek eladósorba a lányok?

— Sokat vesznek el már tizenöt éves korában. A vőlegényük természetesen sokkal idősebb náluk, húsz év fölötti, hiszen a család eltartásáról főleg a férfinak kell gondoskodnia.

— Ugye nagy ünnep egy esküvő?

— Nagy bizony! Úgy kezdődik, hogy a vőlegény elmegy a menyasszonyért a szülei házába. Ez általában csütörtökön történik, mert az iszlám országokban a péntek olyan, mint nálatok a vasárnap. A menyasszony kezét és lábát befestik erre az alkalomra egy vörösesbarna festékkel. Az egész idő alatt, a hagyománynak megfelelően, a menyasszonynak hét különböző ruhát kell viselnie. Egy idő után a násznép felkerekedik, egész autókaraván viszi át a menyasszonyt a vőlegény házába. Aprópénzt és cukorkát dobálnak. Egy álló hétig tart az ünnep, az utolsó napon nagy lakomával fejeződik be. Aztán az ifjú pár felkerekedik, és elutazik valahová, hogy eltöltse a mézeshónapot.

— A te esküvőd is ilyen lesz? Szeretnéd?

— Azt hiszem, igen.

Arra a kérdésre, hogy volt-e már szerelmes, a leningrádi orosz lány is csak vonogatja a vállát bizonytalanul. Hogyne, barátkozik fiúkkal is, a nyolcadikos osztálytársaival meg a bátyja barátaival. Júniusban, a híres fehér éjszakák idején együtt csatangolnak a Néva partján. Gitároznak, jól érzik magukat. Időnként valahogy úgy alakul, hogy egy fiúval gyakrabban van együtt, többet beszélget, aztán ez elmúlik, ahogy jött, ki tudja, miért. Hogy ezek szerelmek lennének? Talán igen, talán nem. Viszont az esküvőjét már ő is sokszor elképzelte.

— Hófehér menyasszonyi ruhám lesz, fátyollal. A vőlegényem, akit szerintem még nem ismerek, szmokingban lesz, de legalábbis sötét öltönyben. Taxival megyünk az anyakönyvi hivatalba, és természetesen ott lesznek a rokonok is, az egész család. Amikor vége lesz a szertartásnak, a férjemmel újra ta-

Azt én is szeretném, ha találnék egy olyan társat, akivel úgy érezzük, jó együtt maradnunk, és nem unjuk meg egymást. Mert az együttlétnek – ha akarod, nevezd szerelemnek – csak addig van értelme amíg egyikünk számára sem teher

nul

xiba ülünk, és kimegyünk a piszkarjovói temetőbe...

— Temetőbe? Ugyan miért?

— Nálunk, a Szovjetunióban, az a szokás, hogy az esküvői csokrot a fiatal pár a nagy honvédő háború hőseinek emlékművén helyezi el. Leningrádban a Mars-mezőn, az ismeretlen katona sírján vagy a közeli piszkarjovói temetőben, ahol a leningrádi kilencszáz napos blokád halottai nyugszanak, köztük az én nagyszüleim rokonai is. Amikor a legboldogabb az ember, emlékezzék meg hálával azokról, akiknek a boldogságát köszönheti.

— Nekem nem lesz esküvőm! — állítja határozottan a dán lány, aki egykorú a leningrádival.

— Talán nem fogsz férjhez menni?

— Azt én is szeretném, ha találnék egy olyan társat, akivel úgy érezzük, jó együtt maradnunk, és nem unjuk meg egymást. Mert az együttlétnek — ha akarod, nevezd szerelemnek —, csak addig van értelme, amíg egyikünk számára sem teher. Ezt viszont magától is el tudja dönteni, érzi az ember, nem kell hozzá hivatal és a hivataltól papír. Nálunk nagyon sokan gondolják úgy, hogy kettejük magánügye, ha összekötik az életüket. És ha elválnak egymástól, az is.

— És ha már közös gyerekeik is vannak?

— Attól, hogy két ember úgy dönt, jobb, ha külön folytatják tovább, a gyereküknek még nem kell elvesztenie az apját vagy az anyját. Sok jó példát tudnék erre mondani a környezetemből.

— Én meg sok rosszat az enyémből. De nem erről van szó. Mondd, a saját érzelmeidben is ilyen érett, a saját szerelmeidben is ilyen magabiztos vagy, mint ahogy most beszélsz?

Fontolgatja a választ, mielőtt kiböki:

— Egyáltalán nem. De a nővérem szerint most tanulom meg, hogy azokat a gyerekes hibákat, amiket még „büntetlenül" elkövethetek, később már ne kövessem el.

Nádasi Tibor

*

Szerinted mitől függ az, hogy egy lány meg egy fiú valahol a világon megérti-e egymást? El tudod-e magad képzelni egy veled egykorú afrikai, ausztráliai, ázsiai fiú vagy lány helyében? Elképzelhetőnek tartod, hogy barátság vagy szerelem szövődjék közted és egy messze élő, külföldi lány vagy fiú között?

Nem írom meg, hogy milyenek a lányok.

Hogyisne! Hogy aztán elárasszanak levelekkel: „Még hogy mi nyafkák vagyunk! . . . Kikérjük magunknak: sohasem pletykáltunk, csacsogtunk és vihogtunk! . . . Ugyan kérem, még hogy nekünk titkaink vannak, és az sem igaz, hogy órákig állunk a tükör előtt, és . . .”

Nem írom meg, hogy milyenek a lányok.

Nem akarom, hogy kilószámra hozza a postás a szerénykedő leveleket: „Még hogy mi gyengédek! . . . Meg egyre divatosabbak . . . és igaz, hogy a tanulásban méltó partnerek vagyunk, de azért a sportpályákon sohasem tudjuk megközelíteni . . . ugyanannyi idő alatt lefutni, leúszni . . .”

Nem írom meg, hogy milyenek a lányok.

És legfőképpen azért nem, mert bevallom: fogalmam sincs, hogy milyenek . . .

(Trencsényi)

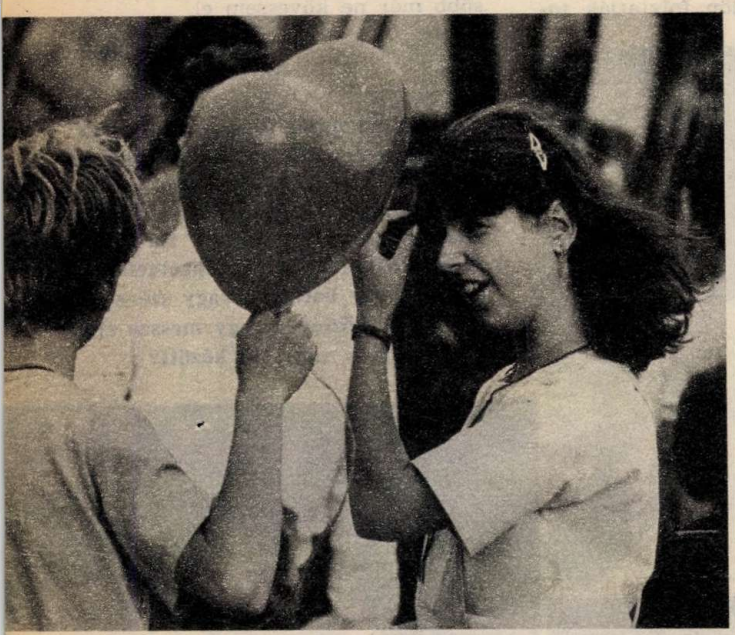

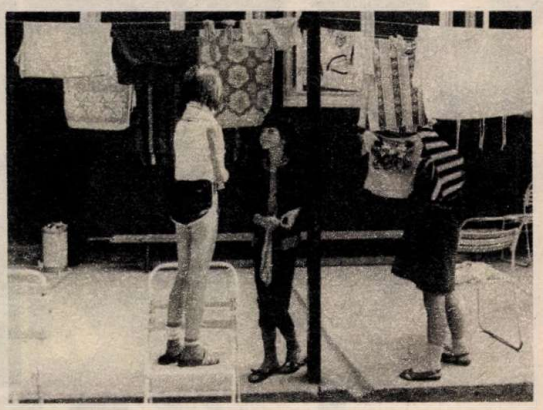

Lányok

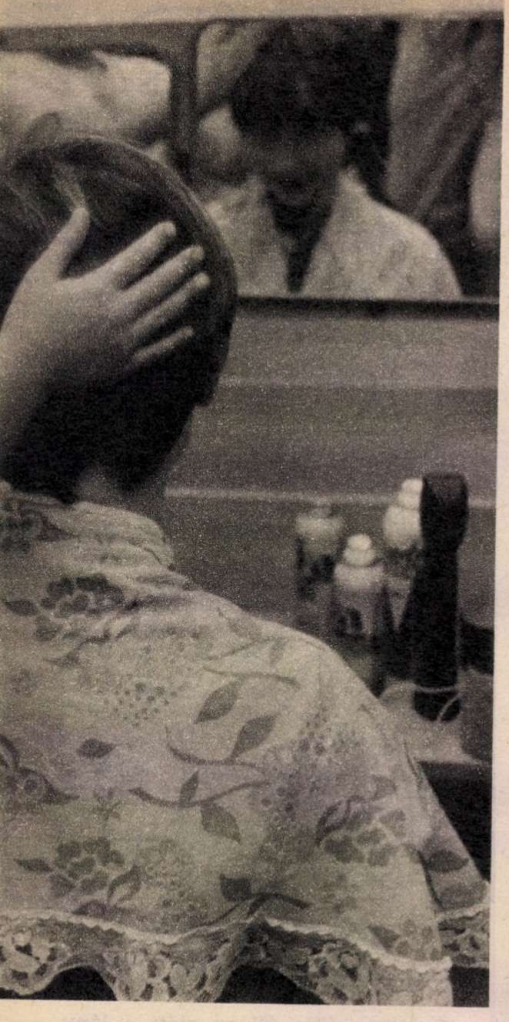

ÖT FÉRFI, EGY NŐ

Khöim Törley
Darius K. Fálsydon
Josshua Tolks
Paoli T'hymmá
Tasán Mário
F. Mór Sarolta

Valamennyien szeptemberben születtek, s valamennyien történelmünk, illetve irodalmunk jeles alakjaivá váltak. Nevükből afféle fantázianevet, álnevet fabrikáltunk, de ha helyes sorrendbe rakod a betűket, megtudhatod, hogy kit is takar a titokzatos, idegen hangzású név. Segítségül csak annyit, hogy egy erdélyi fejedelem, egy tizennyolcadik században született költő, egy nagy hazafi és forradalmár, egy múlt századi poéta, egy népies hangú író, s egy bátor nő, az illegális kommunista párt harcosa nevét bújtattuk el rejtvényünkben.

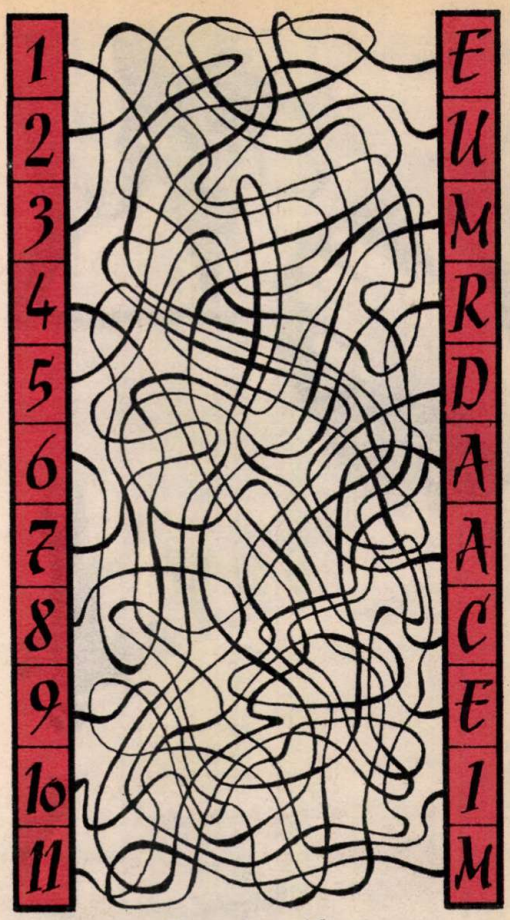

Fejtörők

„FŰTŐANYAGOK"

Ugyebár veszélyes dolog a hízás. Elég néhány kiadós vacsora, egy kis késő esti nassolás, máris fölösleges kilók kúsznak ránk alattomosan. Hogyan lehet védekezni az elterebélyesedés ellen? Rendszeres mozgással, az evésben gyakorolt mértéktartással, kalóriaszegény étrenddel. Összecseréltük az élelmiszereket, s a hozzájuk tartozó energiaértékeket. Állítsd helyesen párba őket! Örülnénk, ha különösen a jövő háziasszonyai jeleskednének a feladat megoldásában!

1. Fehér kenyér — 564 kcal
2. Tyúkhús — 720 kcal
3. Paraj — 260 kcal
4. Sajt — 55 kcal
5. Füstölt szalonna — 128 kcal
6. Alma — 380 kcal
7. Téliszalámi — 20 kcal

SZÁZHÚSZ ÉVE SZÜLETETT

Számos példa áll az előtt a lány előtt, aki politikai, közéleti pályára készül. No és aki tudós szeretne lenni? Az gondoljon csak mindig arra a hölgyre, akinek nevét betűrejtvényünkbe rejtettük, s aki kétszer kapott Nobel-díjat (1903, 1911) fizikai kutatásaiért, sőt, a lánya is Nobel-díjas tudós lett.

Ki lehet ő?

NÉVREJTVÉNY

Egy gyakran használt lánynevet s egy, ma már kevésbé divatos fiúnevet rejtenek a képrejtvények.

Ezt a kocsit viszonylag alacsony ára, egyszerű kezelhetősége miatt afféle népautónak szánták tervezői. Az 1936 körül kifejlesztett típus hazájában ma is elsősorban a kisebb keresetű munkások és hivatalnokok, valamint a fiatalok, a diákok róják velük a kilométereket.

Milyen márkájú autót látsz a képen?

BECENEVE: POLOSKA

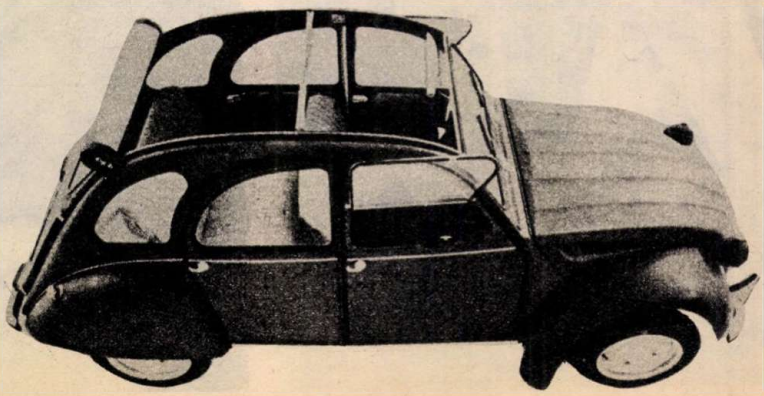

GURUL? REPÜL? ÚSZIK?

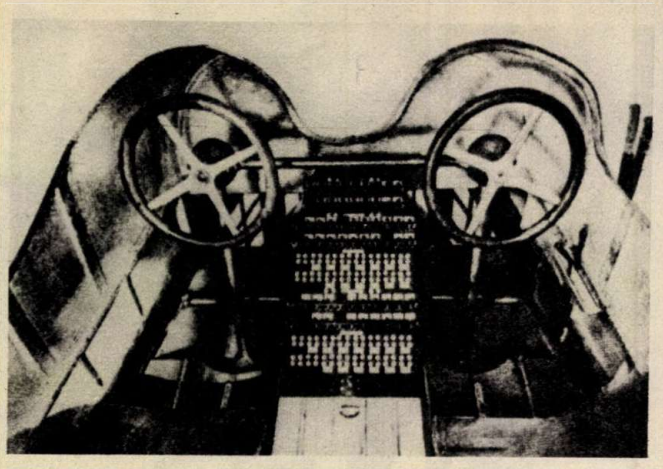

A század tízes éveinek végén, húszas éveinek elején épült az a jármű, melynek vezetőfülkéjét mutatja a kép. Vajon a levegőben, a vízen vagy a szárazföld útjain haladhattak vele utasai?

ELNYELTE AZ IDŐ...

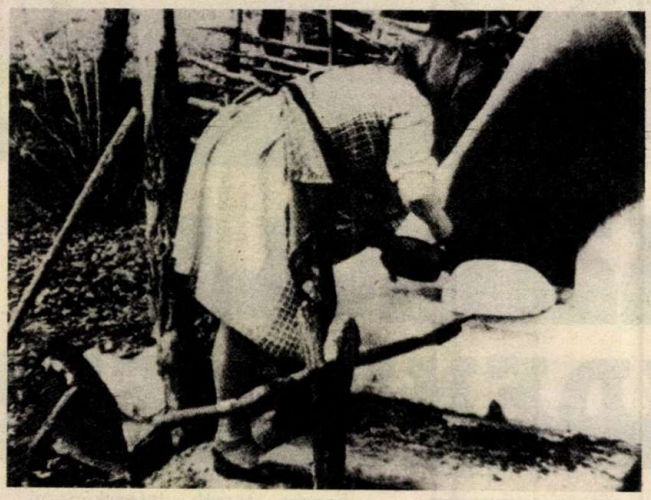

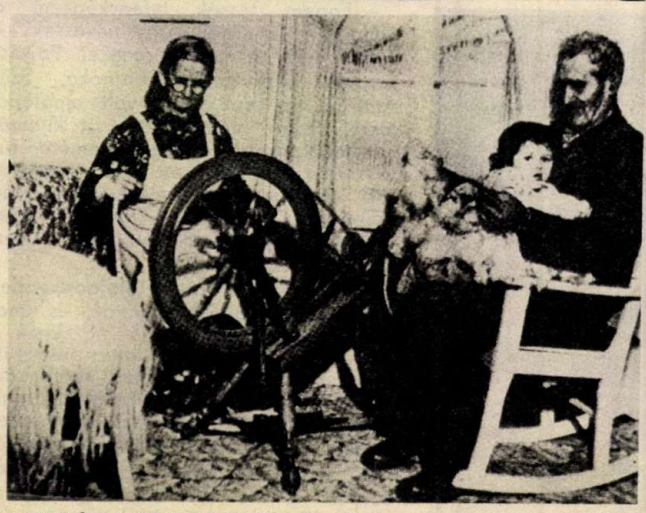

A képen látható foglalatosságokat szép lassan fölöslegessé tette a huszadik század ipara. Valaha pedig ezek a munkák is a háziasszonyok feladatai közé tartoztak.
Vajon mit ábrázolnak a fotók?

A Magyar Újságírók Szövetsége nyári mesepályázatának harmadik díjat nyert alkotása:

A PÓRUL JÁRT DOBVERŐ

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy zenekar. Estefelé hazamentek a zenészek, és a hangszerek is lefekvéshez készülődtek. Csak Dobverő rakoncátlankodott még.

— Én vagyok a legerősebb! — kiáltott fel, s a zongorára vetette magát. Ütötte, verte a billentyűit, és a szegény zongora panaszosan jajgatott.

Aztán az orgonát vette célba. Vágta, csépelte, de az nem adott ki magából hangot, hiszen azt lábbal is kell működtetni. Ezután Dobverő a hegedűre pattant, tépte, húzta, nyúzta a húrjait. El is szakadt valamennyi. Ez már sok volt a trombitának.

— Ide gyere, ha mersz! — kiáltotta.

— Megyek is! — jött a pimasz válasz a Dobverőtől.

Igenám, befelé könnyen jutott, de — minden akarata ellenére — sehogy sem sikerült kijönnie. Feje beszorult, és hiába húzta-vonta magát, nem tudott szabadulni.

Eljött a reggel. A zenészek megérkeztek, és szörnyűlködve csapták össze a kezüket.

— Ki bántotta a zongorámat? — kérdezte a zongorista.

— Ki verte össze az orgonámat? — háborodott fel az orgonista.

— Ki tette tönkre a hegedűmet? — kiáltotta szomorúan és dühösen a hegedűs.

A trombitás bele akart fújni a trombitájába. Fújta, fújta, de nem tudta megszólaltatni. Megkísérelte újra — sikertelenül. Ekkor óriási erővel fújt bele, s hatalmas ívben kirepült a Dobverő.

— Itt van a tettes! — kiáltották felháborodva a zenészek.

— Adjátok csak ide — szólt a hegedűs. — Az én hangszeremben tette a legnagyobb kárt.

Hóna alá vette a hegedűjét, meg a Dobverőt, s nagy szomorúan elindult otthona felé. Útközben találkozott Cicusmicussal.

— Miau, miau bajod van? Miau? — érdeklődött Cicusmicus.

— Haza tartok a hegedűmmel, amit orvul szétzúzott ez a pimasz Dobverő.

— Mi lenne, ha előbb a szerelőhöz vinnéd a hangszeredet? — tanácsolta segítőkészen Cicusmicus.

— Hogy neked milyen igazad van! — örvendezett a hegedűs, s azonnal a javítóba vitte a hangszerét. Ott megígérték, hogy hamarosan megjavítják. Ezután hazaindult a Dobverő társaságában.

Otthon elővett egy egész zacskó kiverni való húst a hűtőből, s így szólt a Dobverőhöz:

— Ezt verd, ha olyan nagylegény vagy!

Mit volt mit tenni, a Dobverő kiverte a húst. De a hegedűs hajthatatlan volt. A házból, a kerületből, a városból az összes kiverésre váró húst elkérte.

Így lett a Dobverőből — Húsverő.

Verner Ágnes 5. b.
Budapest

Alig tizenhat fokos vízben rajtol a Pajtás-triatlon 200 méteres úszószámának mezőnye

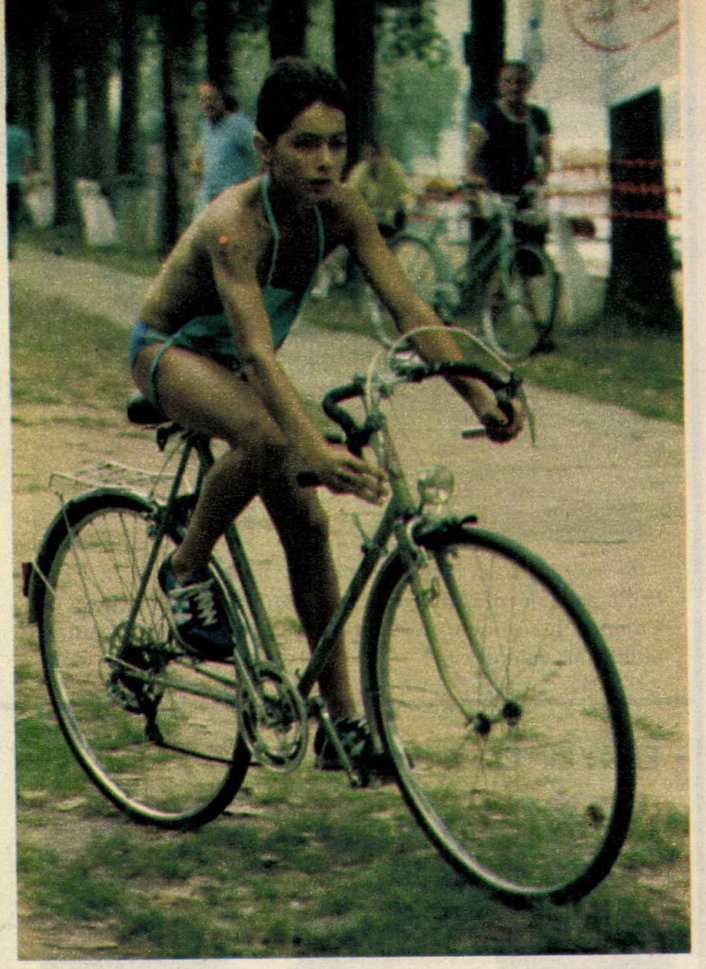

Ha versenygéped van, gyerekjáték az öt kilométer kerekezés

Amint vége az úszásnak – egy kis segítséggel –, kerékpárra pattanhatsz

KIZÁRÓLAG MINDENKINEK!

– Engem tessék lefényképezni a dobogón! És sírjak vagy nevessek? – lelkendezett a Tolna megyei Pajtás-triatlon legfiatalabb bajnoka, Szűr András. Ez csak azért volt meglepő, mert kétszáz méter úszás, öt kilométer kerékpározás és egy kilométer futás után meglehetősen ritka, hogy valaki megőrizze a humorérzékét. Még szerencse, hogy Fadd-Dombori híres tájain egy hétig készülhettek a versenyre a résztvevők.

A Pajtás-triatlon tulajdonképpen gyermeke a Mini-triatlonnak, és unokája a felnőtt triatlonnak. Ezeknek a versenyeknek az a hallatlan előnyük, hogy korcsoportonként és nemenként külön történik az értékelés. Nálunk, Magyarországon még csak gyermekcipőben jár ez a tömegsportnak számító erőpróba, bár ha a felnőtt távokat – 2 kilométer úszás, 90 kilométer kerékpározás és 21 kilométer futás – nézzük, cseppet sem gyerekjátékról van szó! **Szalay Béla képriportja**

Utána az egykilométeres futás már csak „levezetés"

A DÍSZTÖK MEG A „LENYAKAZOTT" KUGLI

Részlet egy levélből: „Ha már nem kell a kis Vasgyúró, akkor nagyon szépen kérem, küldjék vissza. Mert a húgom nagyon ragaszkodik hozzá. Most is alig engedte, hogy elküldjük."

Kedves figura a Vasért Vállalat reklámemberkéje. Nem szép, kedves. Amolyan kis digi-dagi. Sőt: egyetlen fej az egész. Nos, ez az öklömnyi „csodapók" versenyre hívta a gyerekeket lapunk hasábjain, még május vége felé. A feladat egyszerű volt: a Vasgyúró szobrot szeretett volna magáról bármilyen anyagból, vagy festményt, vagy rajzot, egyszóval ország-világ előtt kijelentette, hogy ő liú, és művészeti alkotásban szeretné viszontlátni magát. Mintha falatkát öntelt anne a kis puffancs, de valahogy mégsem lehet rá haragudni. Talán ezért is érkezett a Vasért vevőszolgálatához háromszáznál is több Vasgyúró-figura a legkülönfélébb anyagokból: gumiból, szivacsból, textíliából. Sőt: még kifújt tojáshéj, dísztök és igazi villanykörte is átváltozott Vasgyúróvá. Volt, amelyik még lépkedni is tudott!

Akadt dolga bőven a szakértő zsűrinek, míg kiválasztotta a legszebb, legötletesebb Vasgyúrókat. (Mesélik: az igazinak hízott a mája, és telekürtölte az egész Vasértet, hogy milyen szép modell lehet ő, ha enynyi gyereket ihletett meg...) Persze bizonyára akadtak, akiket az értékes nyeremények vonzottak, például az egyhetes balatoni nyaralás.

— Véletlenül jött az ötlet — meséli az egyik nyertes, Puskár Anikó. — Anyukámék keramikusok, én is szoktam otthon formázni. A pályázat idején történt, hogy ott álltam a műhelyben egy nagy agyaggombóccal a kezemben, és nem tudtam, hogy mit csináljak belőle. Akkor jutott eszembe a Vasgyúró.

Szakály Juditnak vízvezeték-szerelő édesapja adott egy öblítőtartályokban használatos nagy hungarocell gömböt, Gálik Peti egy kuglit „nyakazott le" az ügy érdekében.

A győztesek a Balaton partján élvezték a nyarat (még a rossz idő ellenére is), a pályaművek pedig a vállalat dolgozóihoz vándoroltak. Na persze nem ingyen, hiszen a befolyt összeget befizették a GYERMEKEK A GYERMEKEKÉRT mozgalom kasszájába.

Mesélik, hogy az igazi Vasgyúró a pályázat óta peckesebb, mint valaha, köztéri szoborról, és hollywoodi filmszerepekről álmodozik. Az élet persze kegyetlen, és így kénytelen megelégedni aprócska reklámfilmek főszerepével. Kis szerep ugyan, ám módfelett hasznos. Érdemes odafigyelni rá!

(tézé)

Pajtás

A MAGYAR ÚTTÖRŐK SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI LAPJA

Kiadja az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat

Felelős kiadó: DR. PETRUS GYÖRGY igazgató

87.1044
Athenaeum Nyomda Budapest
Felelős vezető: SZLÁVIK ANDRÁS vezérigazgató

Főszerkesztő: HORVÁTH MIHÁLY

* * *

Olvasószerkesztő: BOGÁTI PÉTER, CSER GÁBOR

Művészeti szerkesztő: CZIFFERSZKY BÉLA, FORRAI JÁNOS

Szerkesztőség: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397
Telefon: 321-987, 321-988, 321-989
Postafiók: Bp. 62. Pf. 508. 1397
Kiadóhivatal: Budapest, Révay u. 16. 1065
Telefon: 116-660
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest V., József nádor tér 1. 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj: egész évre 153 Ft, I. félévre 85 Ft, II. félévre 68 Ft.
HU ISSN 0030—9583
INDEX: 25 695

A beküldött kéziratokat, fotókat és rajzokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

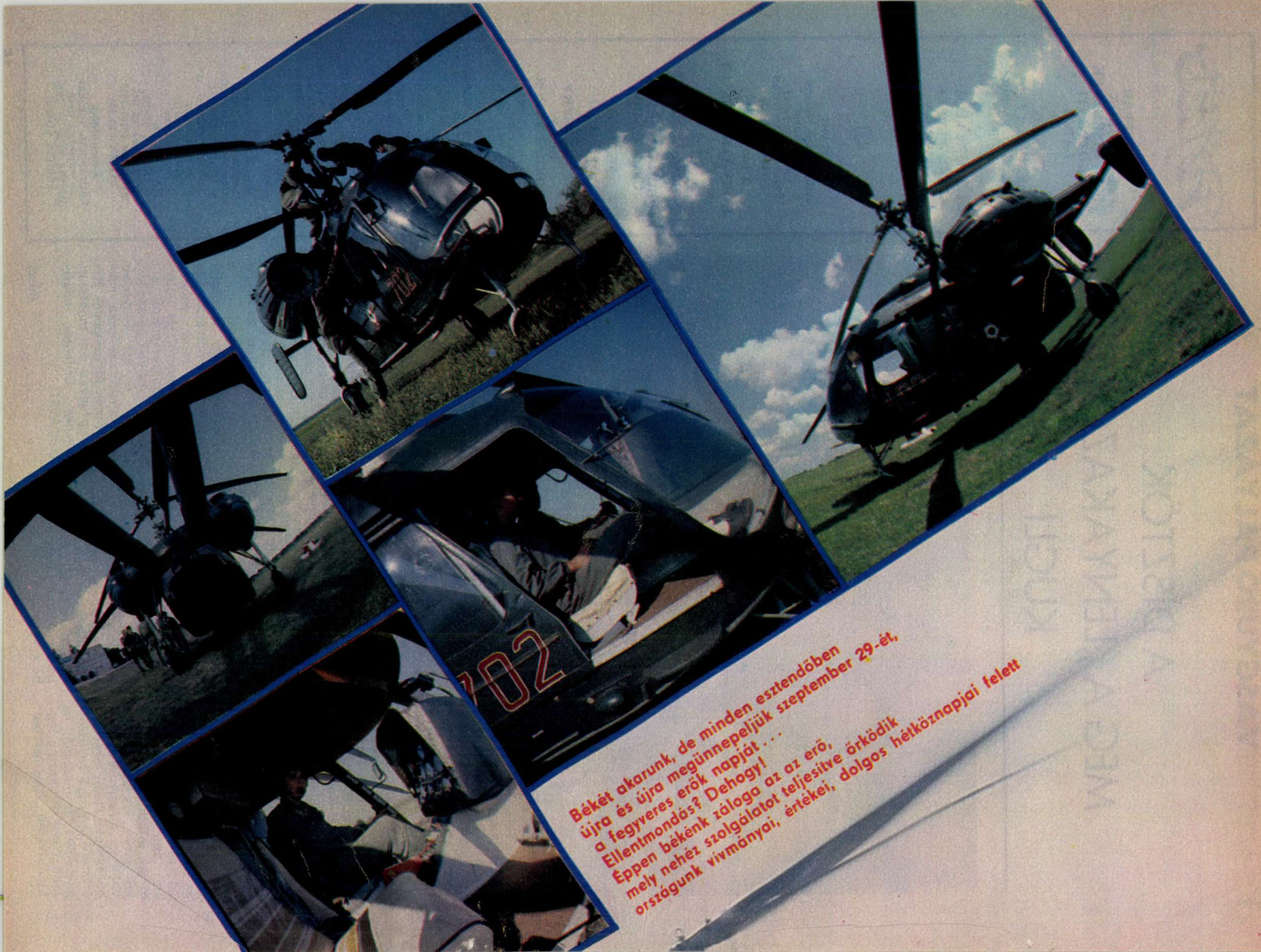
Békét akarunk, de minden esztendőben
újra és újra megünnepeljük szeptember 29-ét,
a fegyveres erők napját...
Ellentmondás? Dehogy!
Éppen békénk záloga az az erő,
mely nehéz szolgálatot teljesítve őrködik
országunk vívmányai, értékei, dolgos hétköznapjai felett

HARCIAS SZITAKÖTŐK

RUN!

Azaz: fuss! Ez az angol szó a számítógépprogramok végrehajtási utasítása. Az a két fiatalember, akiről alábbi cikkünk szól, tizenévesen szeretett bele ebbe a különös „futásba"

Nem tudom, hány családban, hány általános iskolában van ma személyi számítógép. Az biztos, hogy egyáltalán nem ritka ma már nálunk sem ez a szerkentyű. 1980-ban, amikor a személyi számítógép még fehér hollónak számított, egy budapesti testvérpár, Lukács József és Endre — akkor 17, illetve 13 évesek voltak — életükben először láttak számítógépet a Központi Fizikai Kutató Intézetben.

Arccal a fizika felé

— Én eleve műszaki érdeklődésű voltam, s már az általános iskolában elhatároztam, hogy mérnök leszek — mondja az idősebb Lukács testvér, József. — Először az építészet érdekelt, ám egy tanárom hatására rövidesen az elektromosság kezdett igazán izgatni. Mint minden barkácsoló srác, én is sokat kísérletezgettem. Detektoros szerkezeteket építettem, s egyre több olyan, gyerekeknek szóló műszaki könyvet is elolvastam, ami egy-egy probléma megoldásában segíthetett. A gimnáziumban már „teljes arccal" a fizika felé fordultam. Egy idő elteltével azonban rájöttem, hogy engem a fizikából is csak az elektronika érdekel, s annak sem csupán a gyakorlata, hanem az elmélete is. Ezekben a gimis években csináltam egy olyan készüléket, amely egy fizikai egyenlet megoldására szolgált. A hozzávalót ilyen-olyan alkatrészeket a Volán Elektronika nevű cégtől kaptam. S egyre többet lábatlankodtam az ott dolgozók körül. A Volán Elektronikások hatására csináltam egy tévéjátékot is, és borzasztóan büszke voltam a kreálmányomra, különösen akkor, mikor az meg is szólalt.

Tizenhét éves koromban egy barátom bevitt a Központi Fizikai Kutató Intézetbe, ahol mindennapos vendégek lettünk: a barátom, az akkor 13 éves Endre öcsém és én. Ott láttam először személyi számítógépet, amelyet aztán alaposan áttanulmányoztunk. Megtanultuk a programozást.

Egy amerikai katalógusban Endre „rátalált" egy típusra, amelynek se tápegysége, se doboza nem volt, csupán a „bele". Ezt az alapot vásároltuk aztán meg a magnóra gyűjtött pénzünkből. Ezután már nem volt más hátra, mint gépet építeni magunknak... Egy évvel később katonának vittek, ám ott is minden gondolatomat az otthon hagyott gép töltötte ki. Programot készítettem a gépre, ám Endre, otthon, ugyanezen ügyködött. A kettőnk külön-külön programjából született meg a végleges, a közös változat. Ettől kezdve újabb és újabb szerkezeteket és programokat csináltunk, immár együtt.

Kibogozott jelek

Endre egyenrangú társnak bizonyult 13 éves korától. Ő elméleti ember, én inkább a gyakorlati dolgokat intézem magabiztosabban. Olyannyira így van ez, hogy a gimnazista Endre már 14 éves korában egy kész programot, mintegy négyezer utasítást fejtett vissza rövid három hónap alatt. Szakemberek állítják, hogy ennyi jelet egy gyakorlott programozó is legkevesebb egy év alatt „bogozott" volna ki. S eközben Endre még saját programot is készített.

1983-ban már arra gondoltunk, miért ne gyárthatná valaki, valamilyen cég a mi gépünket sorozatban, miért járják végig a mi utunkat azok a gyerekek, akik számítógépre vágynak? Miért fizessenek hatalmas összegeket a Nyugatról behozott iskolai számítógépekért, amikor a mienk olcsón előállítható, és olcsón forgalmazható? Akkoriban lett a mániánk, hogy nekünk olcsó számítógépeket kell kitalálnunk, olyanokat, amelyek hazai alkatrészekből is előállíthatók. Sajnos, rövidesen kiderült, hogy az elképzelés szép, ám a valóság nem ilyen egyszerű. Olykor azért álltak majdnem kész gépek raktáron, mert hiányzott egy apró alkatrész. Dühítő volt ez, mert a „hiánycikken" megbukott az egész munka. A kedvünket azonban csak ideig-óráig rontották a sikertelenségek. Újabb gép építésébe fogtunk, amelynek már neve is volt. A Homelab-ot egy szövetkezet gyártja ma is. Néhány éve együtt dolgozunk néhány hasonló korú fiatallal. Tizennégy munkatársunk tizenhét témán dolgozik. Olyan dolgokat csinálunk, amelyre kereslet van. Kikísérleteztünk például egy vércukorszintmérőt, amelyhez hasonló eddig csak Nyugaton volt kapható, és beszerzése súlyos dollárokba került. Készítettünk borszivattyú-vezérlőt és telefonüzenet-közvetítőt, amelynek érdekessége, hogy csak egy magnó kell hozzá.

Mostanában egészen világosan látjuk, hogy olyan megoldásokat kell keresnünk és találnunk, amelyek az itthoni lehetőségekre épülnek. Árakban, alkatrészekben, egyhetőségekhez kell alkalmazkodnunk. A feladat ma nemcsak abból áll, hogy kitaláljunk valami jót vagy jobbat, de az is fontos, hogy összehangoljuk az álmokat, a terveket és a valóságot.

— Ez nem jelenti azt, hogy engedniük kell az elképzeléseikből?

— Erőpróba az is, ha az ember a legjobb lehetőségeket megtalálja.

— Endre egyetemista, matekszakra jár. Hogy érzi magát ott egy olyan fiatalember, aki már tizennégy éves korában bátyjával versenyezve oldotta meg a gimnazista matematikai példákat?

— Mivel először azt hittem, hogy a matematika és a számítástechnika külön terület, nagyon furcsállottam, amikor néhány számítástechnikai problémát az egyetemen matematikai úton vizsgáltak. Aztán nagyon hamar beláttam, hogy az ilyen megközelítés nagyon is indokolt. S nagyon érdekes számomra az is, ha más gondolatkörébe kell „belehelyezkednem". Egyébként életemben soha nem voltam éltanuló. Most, az egyetemi éveim alatt változott meg a viszonyom a tanuláshoz. Most ébredek rá lassanként arra is, mit tudok és mit nem.

— Soha nem éreztek elkeseredettséget, soha nem gondoltak arra, hogy tudásukkal bárhol a világon jobban megélhetnének, kevesebb nehézséggel kellene megbirkózniuk?

— Meggyőződésünk, hogy elég megszállottak — vagy ha úgy jobban hangzik, elég elhivatottak — vagyunk ahhoz, hogy itt és most meg tudjuk csinálni, amit akarunk. Azt is hisszük, hogy ez megtérül. Jó és hasznos dolgokat akarunk csinálni, és persze nem szeretnénk éhen halni sem. Körülbelül öt-tíz évre előre megvannak az elképzeléseink arról, hogyan, merre tovább... Természetesen, mindig az a legizgalmasabb, amit éppen kitaláltunk, ami elkészült. Kész az a beszélő számítógép is, amelyet a KFKI munkatársával, Arató Andrással közösen találtunk ki — vakok számára. Ebben a feladatban az volt az izgalmas, hogy minden olyan látnivalót meg kellett szólaltatnunk, amelyre a látó ember egyszerűen nem is gondol, s mint látványt, nem is tudná megfogalmazni.

Gép a ruhásszekrényben

1987-ben a Lukács testvérek KISZ-díjat kaptak. Sokan hasonlítják őket két kaliforniai fiatalemberhez, Steven Jacobshoz és Stephen Wozniakhoz. Az amerikai fiúk első számítógépüket egy garázsban készítették el, a Lukács testvérek egy újpalotai lakás piciny szobájának még kisebb ruhásszekrényét használták szerszámos műhelynek. Az amerikai fiatalemberek ma milliomosok, a magyarok korántsem mondhatók gazdagoknak.

Ahogy őket hallgatom, egyáltalán nem láttam, nem vettem észre, hogy szomorkodnának emiatt. Sokkal inkább feltűnt, hogy a munkájukról, a terveikről milyen szeretettel és hittel beszélnek. József 24, Endre 20 éves.

(T. Puskás)

A LUKÁCS TESTVÉREK

Rajzos POSZTER

OROSZLÁNYI SZÉN

50 ÉVES AZ OROSZLÁNYI SZÉNBÁNYÁSZAT
1937
1987

AZ OROSZLÁNYI SZÉNBÁNYÁK PÁLYAVÁLASZTÁSI TÁJÉKOZTATÓJA!

FIÚK, GYERTEK KÖZÉNK!

Az oroszlányi-bokodi szénmedencében már 1915-től folytak kutatások, azonban az intenzív kutatás csak 1930-ban kezdődött, s így került sor az első akna megnyitására 1937. június 1-jén.

Napjainkig hatalmas műszaki fejlődés ment végbe az Oroszlányi Szénbányák területén.

Az 1960-as évek elejéig rakodógépek segítették az emberek munkáját, később fejtő- és rakodógépek is munkába álltak. Jelenleg a gépi vágathajtás aránya 70% felett van.

1945 után a frontfejtések kerültek előtérbe, először fa-, később acéltámos biztosítással. A kézi fejtést felváltották a különböző széngyaluk és fejtőgépek, a szállítás pedig láncos vonszolókkal történt. 1963-tól alkalmazzák az önjáró biztosítóberendezéseket, kombinálva különböző fejtő-rakodógépekkel. Ezeken a frontfejtéseken a biztonság jelentősen megnövekedett, a nehéz fizikai munka pedig jelentős mértékben csökkent. A jövesztés gépesítettsége majdnem 100%-os, a szállítás és rakodás gépesítettsége pedig 90%-os.

*

A meglevő gépek és berendezések üzemeltetése igényli a korszerű ismeretekkel rendelkező szakmunkásokat. Ennek érdekében vállalatunk az alábbi szakmákra iskoláz be fiúkat: vájár, bánya-elektrolakatos, villanyszerelő, géplakatos, szerkezetlakatos.

Azok a fiúk jelentkezhetnek szakmunkástanulónak, akik a 14. életévüket betöltötték és az általános iskolát befejezték.

Juttatások:

– tanulmányi eredménytől függő tanulmányi ösztöndíj, melynek összege 1100 Ft-ig terjedhet;

– a vájár és bánya-elektrolakatos szakmában a tanulmányi ösztöndíjon felül havi 200 Ft kiegészítés;

– társadalmi ösztöndíj – szerződéskötés esetén –: vájár, bánya-elektrolakatos és villanyszerelő szakmákban 700 Ft/hó alapösztöndíj + 300 Ft-ig terjedő tanulmányi pótlék, a tanulmányi eredménytől függően;

– a többi szakmában 400 Ft/hó alapösztöndíj + 300 Ft-ig terjedő tanulmányi pótlék.

A szakmunkástanulók a III. évben szakmunkásbérben dolgoznak, a szakmunkások keresetének 90%-át kapják. Emellett a társadalmi ösztöndíjat továbbra is megkapják.

A tanulók részére kollégiumi elhelyezést biztosítunk, melynek díja 150 Ft/hó. Étkezés 5 Ft-ért naponta. (Ezt a díjat állami gondozottaknak nem kell fizetni.)

A KÉPZÉS IDEJE 3 ÉV.

Jelentkezni lehet az általános iskolákban a „Továbbtanulási jelentkezési lap"-on, illetve a túlkorosok levélben is jelentkezhetnek a 312-es Számú Ipari Szakmunkásképző Intézetnél (Oroszlány, Asztalos J. u. 2. 2841), vagy az Oroszlányi Szénbányák bér- és munkaerő-gazdálkodási osztályán (Oroszlány, Pf.: 22., telefon 34-61-122/664-es mellék).

A szakmunkásvizsga után a kereseti lehetőségek:

vájár	**8–12 000 Ft;**
bánya-elektrolakatos	**7–10 000 Ft;**
villanyszerelő	**6–10 000 Ft;**
géplakatos	**5– 9 000 Ft;**
szerkezetlakatos	**5– 9 000 Ft.**

Egyéb juttatások: 58 q illetményszén vagy annak pénzbeli ellenértéke; föld alatti pótszabadság; nyereségrészesedés, hűségjutalom; munkásszállás (150 Ft/hó); napi háromszori étkezés (36 Ft/nap); munkaruha, védőruha; albérleti hozzájárulás (800 Ft/hó); üdülés (külföldön is), sportolás; 1–2 év munkaviszony után 250 000 Ft-ig lakásvásárlási, illetve lakásépítési támogatás, melyből föld alatti munkakörben dolgozóknak 200 000 Ft-ot, külszíni dolgozóknak 100 000 Ft-ot 10 év munkaviszony után nem kell visszafizetni. FIATALOK! GYERTEK KÖZÉNK!

OROSZLÁNYI SZÉNBÁNYÁK

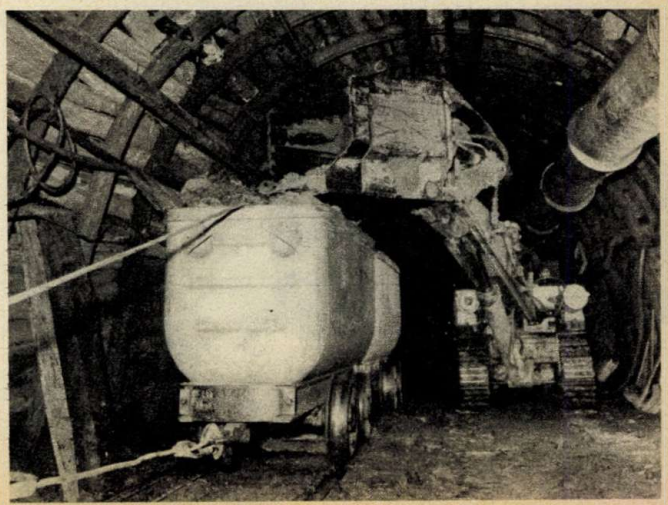

SUE TOWNSEND:

A 13 ÉS 3/4 ÉVES Adrian Mole TITKOS NAPLÓJÁBÓL

(részlet)

Január 23., péntek.

Utoljára voltam diszkóban. Mindenki punkra vette a figurát, kivéve engem meg Rick Lemont, az ifjúsági vezetőt. Nigel egész este megjátszotta magát. A végén átszúrt a fülén egy biztosítótűt. Apának kellett bevinni a kórházba a mi kocsinkon. Nigel szüleinek nincs kocsijuk, mert a papájának egy acél lap van a fejében, a mamája meg csak százötven centi. Persze nem meglepő, hogy Nigel elkanászkodik, ha egyszer a szülői testület egy terheltből meg egy törpéből áll.

Még mindig semmi hír Malcolm Muggeridgetől. Talán rossz passzban van. Nekünk, intellektueleknek gyakran vannak rossz passzaink. Az átlagember nem ért meg minket, és azt mondja, hogy mogorvák vagyunk. Pedig nem.

Április 2., csütörtök.

Ma vagyok tizennégy éves! Apától kaptam egy focimezt meg egy focilabdát. (Semmi érzéke a szükségleteim iránt.) Mole nagymamától egy könyvet: Az ácsmesterség kézikönyve fiúk számára. (Inkább nem mondok semmit.) Sudgen nagypapától üdvözlőlapot, benne egy font. (Az utolsó nagy tékozló.) Az volt a legjobb, hogy tíz font jött anyától és öt Mr. Lucastól. (Bűnbánatpénz.)

Nigel egy vicces lapot küldött, az egyik oldalon ez állt: „Ki az, aki szexis, lehengerlően intelligens és ellenállhatatlan?" A hátán pedig ez: „Hát az tutti, hogy nem te, öreg!" Nigel azt is ráírta: „Magadra ne vedd, haver!" Tíz pennyt tett a borítékba.

Bert Baxter a suliba küldte a lapját, mert nem tudja, hol lakom. Marha jó a kézírása, azt hiszem, ezt hívják „szálkásnak". A képes oldalán egy farkaskutya volt. A hátára ezt írta: „Minden jót kíván Bert és Sabre. Ui.: A lefolyó eldugult." Mellékelt egy tízshillinges

könyvutalványt is. Igaz, hogy 1958 decemberében lejárt, de akkor is kedves gondolat.

Végre tizennégy éves vagyok! Este alaposan megnéztem magam a tükörben, és azt hiszem, bizonyos fokú érettséget fedeztem föl. (Nem számítva a rohadt pattanásokat.)

Május 12., kedd.

Ma sokáig beszélgettem Mr. Vann-nal, a pályaválasztási tanárral. Azt mondja, ha állatorvos akarok lenni, fizikából, biológiából és kémiából kell vizsgáznom. Rajzzal, fafaragással és háztartástannal nem sokra megyek.

Életem válaszútján állok. Egyetlen hibás lépés, és az állatorvos-tudomány pótolhatatlan veszteséget szenvedhet. Természettudományos téren reménytelen vagyok.

Megkérdeztem Mr. Vannt, milyen vizsga kell ahhoz, hogy vígjátékokat írhassak a tévének. Mr. Vann azt mondta, ahhoz nem szükséges végzettség, elég, ha az ember egyszerűen csak gyengeelméjű.

Május 13., szerda.

Mélyreható beszélgetés apával az alapvizsgákról; azt tanácsolta, csak azokkal a tárgyakkal próbálkozzam, amikből jó vagyok. Szerinte az állatorvosok a fél életüket azzal töltik, hogy tehenek fenekében vájkálnak, a másik felét meg azzal, hogy elkényeztetett, túltáplált kutyákat injekcióznak. Újraértékelem jövőbeli pályafutásom kilátásait.

Szivacshalász éppenséggel szívesen lennék, bár nem hiszem, hogy Angliában nagy volna iránt uk a kereslet.

Március 24., szerda.

Az egyetlen, ami még izgat a külsőmmel kapcsolatban, a fülem. Eláll. Derékszögben. Ellenőriztem a szögmérővel és a vonalzóval. Szóval tudományos tény.

– Az ember egyedül csak egy nagy-nagy szomorúság lehet!

Levente Péter szavait hatalmas betűkkel kellett volna a IX. Országos Ifitalálkozó valamennyi helyszínének bejárata fölé írni. Egyáltalán: Levente Péter mondatait a kapcsolatteremtésről, a közösség fontosságáról minden résztvevőnek hallania kellett volna. Erről persze szó sem lehetett, hiszen a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban, Szombathelyen párhuzamosan és megállás nélkül zajlottak az események. A több napig tartó találkozón a 270 küldött számtalan foglalkozáson, sportrendezvényen, beszélgetésen vehetett részt. Rengeteg ötletet adtak át egymásnak, különösen a kirakodóvásár gólyalábas, zenebonás, utcaszínházas forgatagában akadhatott az ifik számára meg- és lejegyeznivaló. A kirakodóvásáron árult tárgyak bevételéből a GYERMEKEK A GYERMEKEKÉRT mozgalom kasszája gyarapodott. S hogy a találkozó ötletkirakatából melyik ifi „mit vásárolt meg", az majd a közeljövő csapatfoglalkozásain kiderül.

Trencsényi Zoltán képriportja

ötlet-KIRAKAT

Ez alkalommal úttörőtörténetünkben egészen 1947-ig számolunk vissza. Ennek oka, hogy akkor jelent meg az első úttörőzsebkönyv. Nevét a mellékelt képen is olvashatod: Úttörő Zsebnaptár, 1947.

Mit tartalmazott a 64 oldalas, a kabátzsebben is könnyen elférő könyvecske?

Az első lapra lehetett írni a zsebkönyv tulajdonosának adatait; ezt követte a 2—3. oldalon a Tanrend, vagy mai szóhasználattal az órarend; a 4—11. oldal közötti lapokat üresen hagyták az évközi osztályzatok beírására.

A 12. oldalon, januárral kezdődött a naptári rész, rövid emlékeztetőkkel a neves évfordulókról (minden hónap két-két oldalt kapott); míg a 36. oldalon kezdődött a mozgalmi naptár. (Ide lehetett az összejövetelek és tanfolyamok időpontjait beírni.) A zsebkönyv végére, a 40—64. oldalig úttörőismeretek kerültek. Ez azért volt fontos, mert az új, akkor még csak szerveződő mozgalom ilyen formában is ismertette a tevékenységét azokkal, akik a zsebkönyvet megvették, de még nem voltak úttörők.

Mit olvashattak az akkori gyerekek az úttörőmozgalomról? Kezdődött az Úttörőindulóval, majd az úttörők 12 pontjával. „Úttörők vagyunk" címmel arról írtak, hogy a mozgalom várja soraiba a gyerekeket. A további írások arról szóltak, hogy az úttörők a magyar szabadsághősök utódai.

Petőfi Sándorról, az 1848-as szabadságharc történetéről olvashattak a gyerekek. De voltak benne hasznos tanácsok az elsősegélynyújtásról is.

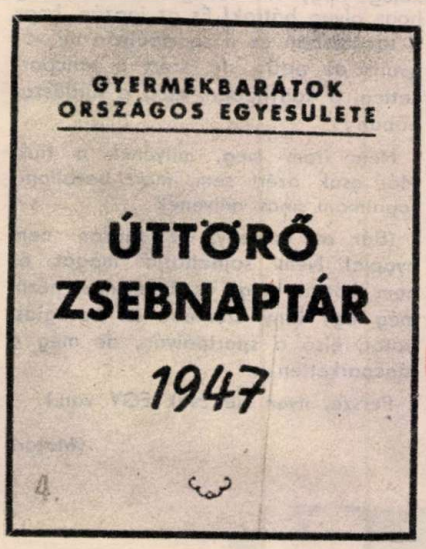

Miért szeretjük az úttörőmozgalmat? cím alatt a mozgalmi élet lehetőségeit villantották fel a könyv készítői: „Játszani, szórakozni akarsz?... Énekelni, muzsikálni akarsz?... Sporthoz, tornához van kedved?... Mi szeretnél lenni?... Szereted a természetet?... Fúrnifaragni szeretsz?..." címmel.

Ha igen, „Pajtás, ne tétovázz, légy úttörő!"

*

Azóta negyven év telt el. Mindig megjelent a zsebkönyv, sok-sok tanáccsal, ismerettel. Egyszer mint Pajtás Diáknaptár, máskor mint Pajtás naptár, vagy Mindentudó; Előre; Úttörőnaptár; Úttörőzsebkönyv; Zsebkönyv úttörőknek elnevezéssel.

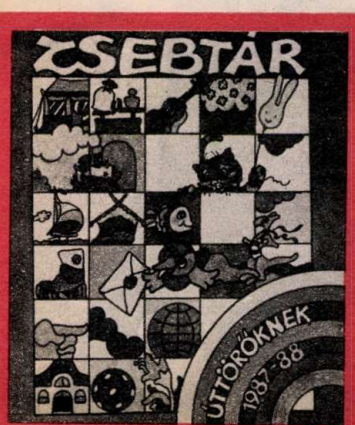

Már kapható az újságárusoknál a legújabb ZSEBTÁR, amelynek mellékelten közöljük a címlapját. Napok tára, címek tára, ismeretek tára: az úttörők zsebnaptára! Ára: 19 Ft

GYERMEKEK A GYERMEKEKÉRT!

Reméljük, hogy a naptáron látható, földgömböt tartó két társadat már ismerősként köszöntöd. Szeretnénk, ha ebben az úttörőévben is részt vennél a szolidaritást tettekben kifejező akciónkban. Hisszük, hogy te is segíthetsz bajba jutott társaidon, hozzájárulhatsz ahhoz, hogy mind több gyerek legyen olyan vidám, mint te.

Ebben segíthetsz például azzal is, ha megvásárolod a naptárt. A Gyermekek a gyermekekért pénzalap felhasználásáról időről időre olvashatsz a Pajtásban.

A naptár kapható az áfészboltokban és áruházakban, a takarékszövetkezeteknél, valamint az iskolaszövetkezeti boltokban.

Magyar Úttörők Szövetsége

ÚJDONSÁG!

MEGJELENT A BÉLYEGES KIFESTŐKÖNYV ÁRA: 32 Ft. Kapható a MAGYAR FILATÉLIA VÁLLALAT szaküzleteiben és az újságárusoknál.

MAGYAR FILATÉLIA VÁLLALAT · BUDAPEST ·

A Zsebtár 58—59. oldalán található „Tedd próbára tudásodat!" című írás 9. kérdése helyesen:

9. Akadályversenyen, őrsi portyán gyakran találkozol olyan jelekkel, amelyek segítenek eligazodni, célba érni. Milyen jel ez?

5→

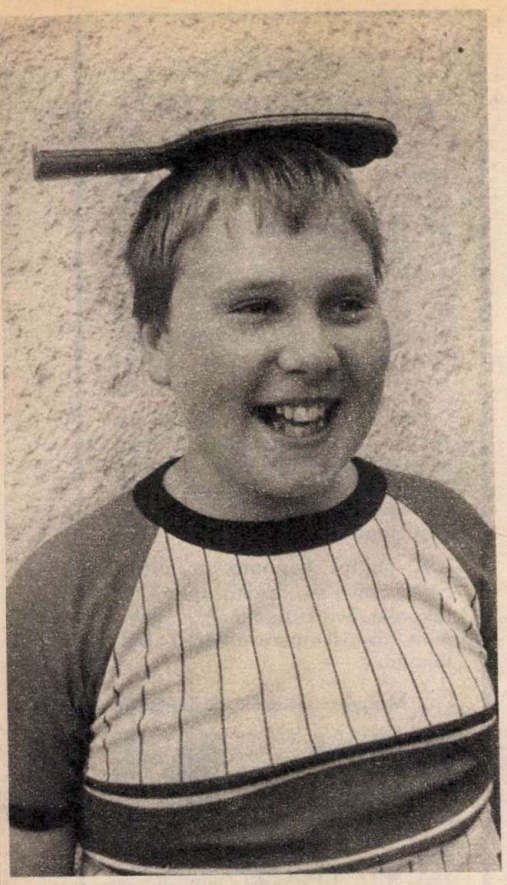

Nem írom meg, hogy milyenek a fiúk.

Hogyisne! Hogy aztán elárasszanak levelekkel: „Még hogy mi nyápicok vagyunk!... Kikérjük magunknak: soha nem sajnáltattuk magunkat, nem hátráltunk meg, és távol áll tőlünk, hogy nyuszi módjára viselkedjünk!... Ugyan kérem! Még hogy mi nem merünk egy lány szemébe nézni?!..."

Nem írom meg, hogy milyenek a fiúk.

Nem akarom, hogy kilószámra hozza a postás a szerénykedő leveleket: „még hogy mi lovagiasak!... Meg hogy olyan bátrak! És az igazán, hogy a tanulásban és a sportpályán mi vagyunk az elsők, de azért a táncparketten, a konyhában, meg a fürdőszobában...

Nem írom meg, milyenek a fiúk. Már csak azért sem, mert bevallom: fogalmam sincs, milyenek...

(Bár az az egy, az igazán nem nyápic! Nem sajnáltatja magát, és nem hátrál meg, és bele mer nézni még egy lány szemébe is. Lovagias, bátor, első a sportpályán, de még a táncparketten is.

Persze, ilyen fiú csak EGY van.)

(Major)

Fiúk

CSAK FIÚKNAK!

BIZALOMMAL

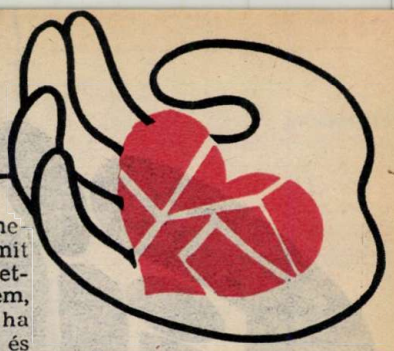

MIT TEGYEK? — „Úgy kezdődött az egész, hogy negyedikben belebolondultunk egymásba. Én tudtam, hogy ez nem komoly. Negyedik végén ő elköltözött, és levágatta rövidre a haját. Természetesen összeveszetünk. Én egy másik iskolába mentem, ahol más lányok voltak. Az egyikbe nagyon beleszerettem, de nem mertem neki megmondani. Már ott tartottam, hogy megbolondulok a szerelemtől, amikor megláttam egy másik lányt. Mindegyiknél csinosabb volt. Kapcsolatba kerültem vele, de közben újra jelentkezett az a régi lány. Mit tegyek? Hisz hármat egyszerre nem szerethetek. Elhagyni meg egyiket sem tudom." — *Pedig, fiatalember, dönteni kell. Különben a lányok döntenek helyetted és ez több mint kellemetlen egy fiúra nézve. Még az is lehet, hogy csupán nyolc napon túl gyógyul . . .*

VISSZATÉRNI — „Fél évvel ezelőtt jártam egy lánnyal. Két hónapig hetente négyszer randiztunk. Aztán jött egy másik. Most vissza szeretnék hozzá térni, de nem tudom, hogyan kezdjek hozzá." — *Ajánljuk a levelet, meg az őszinteséget. De készülj fel magadban arra, hogy akár ki is kosarazhat. Talán nem egészen érdemtelenül.*

REMÉNYTELEN — „Én egy 13 éves srác vagyok, és őrülten szeretek egy lányt, aki eleinte elég rendes volt. Mindig eljött a megbeszélt helyre, moziba is eljárt velem. Leveleimre mindig válaszolt. És egyszer csak vége lett mindennek. Nem jött el a randira, és leveleimre sem válaszolt. Nem tudom, mi történhetett. Az biztos, hogy senki mással nem jár. Próbáltam más lánnyal járni, de az csak elfelejteni." — *Próbálkozz levél írásával, vagy egyszerűen állj oda a lány elé, és kérdezd meg tőle: mi történt? Valami magyarázattal tartozik neked, ha egy kicsit is fontos vagy a számára. Ám ha elzárkózik még a kapcsolat tisztességes lezárása elől is, akkor nincs más teendő, mint folyamatosan — felejteni.*

HOGYAN KEZDJEK HOZZÁ? — „Nagy az én bajom, mint ahogy azt jeligém is jelzi. Én találkára hívtam, ő beleegyezett, de ha eljön, egyszerűen nem tudom, hogyan kezdjek hozzá a beszélgetéshez?" — *Nehéz tanácsot adni, mert ha jól visszaemlékezünk, annak idején mi is nehezen fogtunk a beszélgetéshez hasonló helyzetben. Át lehetne gondolni előre egy-egy témát, de biztosan másképp alakul az egész, mint ahogy előre eltervezed. Bízd magad inkább a helyzetre, az megoldja a nehézséget, sőt a nyelvedet is. S még abban is bízhatsz, hogy a Nagy Ő — lévén mégiscsak lány — beszédesebb lesz nálad.*

JELIGE NÉLKÜL — „Azt szeretném megkérdezni, hogy hogyan kell csókolózni. És hogy hívjuk fel magunkra egy lány figyelmét." — *A csók technikáját sokan megpróbálták már leírni, kevés sikerrel. Nem hisszük, hogy az ajkak állásszögének pontos meghatározása segítség lehet. Tedd inkább azt, amit abban a pillanatban szíved diktál, s anélkül, hogy előre felkészülnél. Sikerülni fog! Második kérdésedre a válaszunk: jobb, ha nem akarod erőszakosan fölhívni magadra a figyelmet. Ha háttérben maradsz a sokaságban, csöndesebb vagy, mint a hangosabb, előbb kivívhatod egy lány érdeklődését. Az olyasfajta férfias viselkedés, mint bátorság és kitartás, megbízhatóság és lovagiasság, figyelem és pontosság előbb-utóbb megállítja rajtad a mai leányok szemét is.*

BÁTORSÁG — GYŐZELEM. — „Azt szeretném megkérdezni, hogyan lehet legyőzni a félénkséget? Nem merek a lányokhoz szólni, ha néha mégis merek, fogalmam sincs, mit beszéljek velük. Ha nevetnek, mindig azt hiszem, hogy rajtam nevetnek, s ha egyedül megyek az utcán és szembe jön velem több lány, akkor elpirulok . . . Szerintem azért érzem így magam, mert mindig azt hiszem, hogy rosszképű vagyok." — *Nem hisszük, hogy „rosszképű" lennél. Ami pedig gátlásaidat illeti, az gyakori a korosztályodbéli fiúknál. (Bár a mai lányokban lenne annyi visszafogottság, mint a fiúkban!) Írtuk már sokszor: az emberi kapcsolatokat is gyakorolni kell, és azt a gyakorlást gyerekkorban kell elkezdeni. Foglalkozz kevesebbet saját zavaroddal. Keress magadnak valakit (legjobb, ha egy leány-barátod siet a segítségedre), akivel megbeszélhetnéd viselkedésedet. Kérd meg, figyelje, mikor mire reagálsz félszegen. Ugyanakkor te is vizsgáld magad. Beszéljétek meg kettesben, min és hogyan lehetne javítani. Fokozatosan ismerkedj, ne egyszerre akarj sikert elérni. A bemutatkozást, természetesen, saját neved és kívánságod elmondásával kell kezdeni. A többit aztán a lány viselkedése dönti el: megmaradtok-e a bemutatkozásnál, avagy lehet-e folytatás — például egy tánc erejéig?*

EGY BAJÁKI 7-DIKES — „Unom már, hogy állandóan ilyen bolond ügyekkel jönnek ide. Állandóan ugyanaz a szöveg: van-e reményem, vagy nincs. Szeret, nem szeret. Jó lenne, ha ez a rovat megszűnne. E helyett a rovat helyett kéne együtteseket rakni, így túl unalmas. Végeztem. Unom. A bizalmas ügyeket mindenki tartsa csak meg magának, senki sem kíváncsi rá pl. én sem."

A bajáki háborgó sorait válasz nélkül hagytuk, döntsétek el ti magatok, fontos-e rovatunk? Várjuk leveleiteket. Címünk: 1397 Budapest, Jászai Mari tér 5. A borítékra írjátok rá: Bizalommal.

S ahogy tettük a lányok oldalán, mellékelünk számotokra is egyet Balázs Ferenc meséiből.

BALÁZS FERENC:

A SZAKÍTÁS MESÉJE

A fiú sok könnyén erős elhatározás fogant. Szakítani fog a a lánnyal. El fogja hagyni a lányt.

Mikor a könnyek ásta csatornán besuhant szívébe a kemény határozat, megroskadott, de nem bánta. Hanem rajzani kezdettek előtte az előre látott képek:

Meg fogom mondani neki, hogy nem akarom többé szeretni. Meg fogom mondani neki, hogy már most sem szeretem. Nem fognak meglágyítani a könnyező szemei, amelyekkel rám fog nézni. Mert sírni fog, tudom, tudom. Nagyon fog fájni a szíve, mert minden reménye összeomlik egy kimondott szavamra. Sírni fog, tudom, tudom. És jobban fog szeretni, mint azelőtt. Jobban fog szeretni, mint valaha. Talán boldogok leszünk . . .

Mikor idáig értek a fölrajzolt gondolatok, akkor tudta meg a fiú, hogy ő sohasem akart szakítani a lánnyal.

Miért nem sírhatok?

HOVÁ LETTEK A FIÚK KÖNNYEI?

„Micsoda hülye szokás beleverni a fiúk fejébe, hogy nem szabad sírni. Különben is, ki az ördög állapította meg?" – kérdezi John Minahan **Jeremy** című kamaszregényének hőse, akinek el kell válnia első szerelmétől Susantól.

A tizenéves Jeremy kérdésére nem válaszol senki. Szülei, potyogó könnyeit látva, elküldik a vacsorasztaltól. A fiú titokban mégis sír. „Álomba sírtam magam amúgy istenigazából, nekikeseredve, jó alaposan kibömböltem magam, és ez, azt hiszem, egy kicsit segített.

Elöljáróban be kell vallanom, kevés megrázóbb látványt ismerek, mint egy kamaszfiú sírása, egy felnőtt férfi könnyei. S ha ilyet látok, én is gyakran kérdezem – jobb híján magamtól –, vajon mikor, miért tömődtek el a férfiak könnycsatornái? Nő létemre tudom, hogy néha bizony jólesik a dühtől, a szomorúságtól, a meghatódottságtól néhány könnycsepp vagy egy kiadós sírás segítségével megszabadulni. Ám úgy látszik, ez csak a nők előjoga. A fiúk könnye pedig szép lassan elapad. Talán akkor kezdenek a torok felé és nem a könnycsatornák felé haladni a könnycseppek, amikor egy fájdalmas csalódásnál, arcpirító kudarcnál a kisfiúkat is figyelmezteti már környezetük. „Hát mi vagy te? Anyámasszony katonája?" S igen gyakori látvány, hogy az elesőt, magát megütő pici lányt dédelgetik, vigasztalják, cirógatják a felnőttek, míg az ugyanolyan korú és ugyanolyan balesetet elszenvedett kisfiúnak kicsit flegmán szólnak oda: „Állj fel! Ne bőgj! Nem történt semmi! Katonadolog!"

Biztos, hogy a környezet elvárja a fiúktól ezt a „keménységet". Könnyebben kicsúfolnak, megszégyenítenek társai is egy oltástól félő, félelmében sírva fakadó alsóst, mint egy ugyanolyan okból hisztiző, hasonló korú lányt. Pedig . . . Pedig nő létemre – akinek ugye szabad könnyet hullajtani, sőt hisztizni is olykor –, nem kis rosszallással gondolok vissza arra a szülőszobán velem együtt vajúdó kismamára, akinek sikoltozása, fegyelmezetlensége nemcsak az orvosokat, hanem a hasonló fájdalmakkal küszködő többi kismamát is kihozta a béketűrésből.

De láttam már örömtől, fájdalomtól megpárásodott férfitekinteteket, amelyek láttán nem szánalmat és lebecsülést, hanem szeretetet éreztem. Érdekes, hogy milyen ellenérzést vált ki mindenkiből, ha valaki „vesztes" helyzetben sír. Ugyanakkor még a televízió előtt ülő nézők is büszkék, amikor egy, a dobogó felső fokán álló sportoló könnyei erednek el, a tiszteletére játszott nemzeti himnusz hallatán. Megbocsáttattak továbbá Rómeó könnyei, aki Júliáját siratta, s mindazon férfiak könnyei, akiket jó sorsuk hazavezérelt a háborúkból. Ma persze nincsenek Rómeók, s szerencsére a világnak ezen a felén háborúba sem mennek a férfiak.

Hol hát akkor a határ? Mikor szabad, és mikor nem szabad sírni a férfiaknak? Az biztos, hogy sírni legtöbbször „csak a győztesnek szabad" – ahogy Székely Éva írta –, s hogy a dühös, könnyeivel küszködő ember nagyon gyakran kiszolgáltatott vagy nevetséges a kívülálló számára. Jeremy esti magányában „jól kibőgte" magát, s ez, ahogy maga is megállapította, valamit segített. Van egy amerikai, viselkedéskultúrával foglalkozó pszichológus, aki a dühös emberről írt egy tanulmányt. Írásában sok szó esik az egészséges dühről, az egészséges érzelemkitörésekről, azokról, amelyek abban segítenek, hogy megkönnyebbüljünk, hogy tisztázódjon viszonyunk másokkal. Nem a gátlástalan dühöngésre buzdít, hanem arra figyelmeztet, hogy a romboló dühöket nem szabad „begyűjteni", hogy olykor nem szabad feleslegesen nyelni a mérget és a haragot, hanem inkább idejében tisztázni kell másokkal a feszültségeinket. A könyv arra is figyelmeztet, hogy azok az emberek, akik soha nem sírnak, nem mérgelődnek, nem haragszanak, érzelmileg sérültek, képtelenek szeretni.

Az amerikai pszichológus azt a baráti, családi környezetet tekinti jónak, egészségesnek, amelyben az együtt élők értik egymás érzelmeit, örömeit és düheit, amelyben nincs maradandó és káros következménye annak, ha az együvé tartozók kimutatják az érzelmeiket. Az ilyen családban tudják az együtt élők, hogy a düh, a harag ugyanolyan természetes érzelmek, mint a szeretet. Az ilyen családokban, az ilyen emberi kapcsolatokban a harag, a düh sem maradandó.

Most persze a világért se gondolja senki, hogy arra biztatom, nyugodtan tegye próbára óráról órára, napról napra szeretteit, barátait. Az azonban biztos, hogy egymást becsülő emberek között sírni nemcsak a győztesnek és nemcsak a nőnemű lényeknek szabad.

T. Puskás Ildikó

EGY ORSZÁGKAPU: HEGYESHALOM

— Nem. Szerencsére, nekem még nem volt velük dolgom. Viszont sok évvel ezelőtt elcsíptek itt hasisalapanyagot szállító bandát.

— Milyen árut próbálnak becsempészni a legtöbben?

— Órákat és műszaki cikkeket. Pótkerékbe rejtve, üléshuzatba varrva.

Szöszke leányzó áll egy fehér Lada előtt. Mellette két testvére. A kocsi sok más autóval együtt Ausztriából jött. A senki földjén társalgunk. Egy hölgytől illetlenség megkérdezni, hány éves, azért én megkockáztattam.

— Tizenhárom múltam és hetedik osztályos leszek. Szolnokon, a Koltói Anna Általános Iskolába járok.

— Hol kaptad ezt a csokibarna színt?

Elmosolyodik.

— Olaszországban, a tengerparton. Három hétig nyaraltunk ott a családdal. Kár, hogy már vége van. Még maradtam volna. — Sóhajában vágyakozás.

Aztán becsapódik a Lada ajtaja. Kihajol a letekert ablakon.

— Tovább, tovább — int a határőr.

Írták: Dóka Péter, Mátyus Ferenc, Pecsuk Ottó
(A Pest Megyei Úttörőelnökség újságíró stúdiójának riporterei)
Fotó: Tóth András

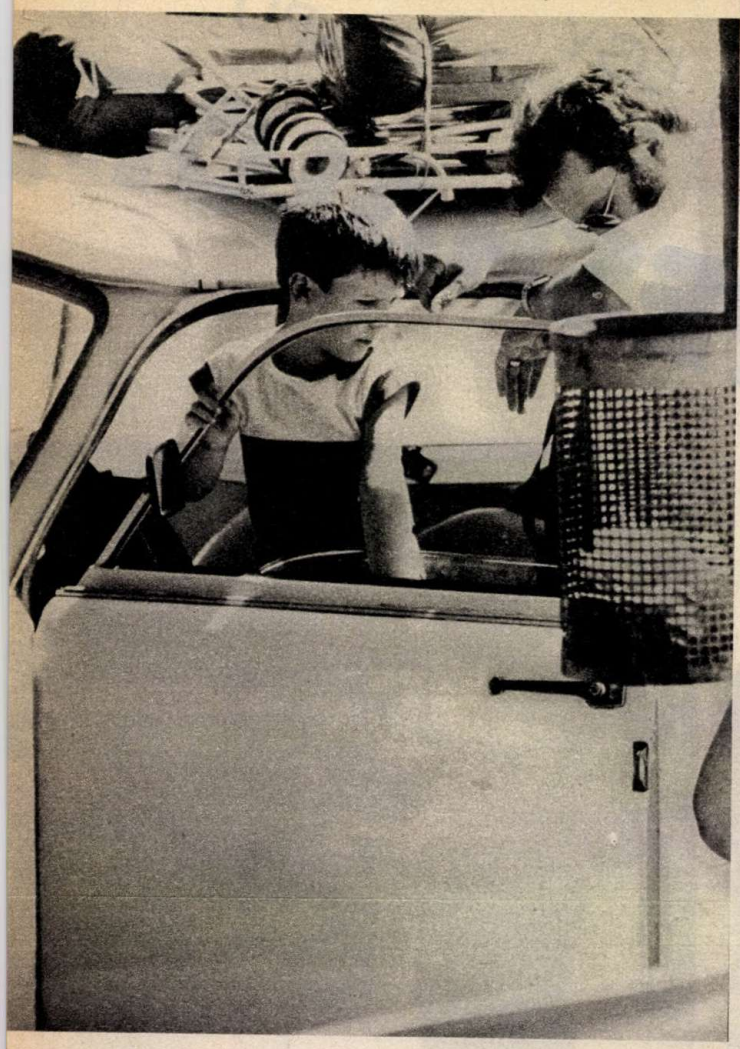

Méltóságteljesen pöfögő Trabantok, márkás nyugati autók, elcsigázott utasok, fáradt határőrök és vámosok, no és persze, a meleg. Ezzel jellemezhetjük legjobban a hegyeshalmi magyar „országkapu" nyárvégi napjait. A hőség elálmosít, de a szolgálatban levő határőröknek és vámosoknak ébernek kell lenniük, hiszen az ő dolguk az útlevelek ellenőrzése, a csomagok átvizsgálása és az utasok tájékoztatása.

Hegyeshalom? Ha a tájon végignézünk, semmi hegyeset nem látunk. Halmot meg végképp nem. Inkább síkságra hasonlít a vidék. Az egyetlen kiemelkedő rész az épületsor, mindkét oldalán hosszú kocsisorral.

Mellettünk barna Toyota. Hirtelen kinyúl egy kéz, s néhány filctollat nyújt át ajándékba.

— Köszönjük — mondom, de a néni csak néz rám, és mosolyog. A rendszámra pillantok.

— Danke schön! — szólok, immár németül. Ezt már érti, s arca még kedvesebbé válik. Hohó, én itt interjút sejtek! Ám sajnos az említett két szón kívül nem sokat tudok németül. Szerencsére, már ott is terem kísérőnk, s egyben alkalmi tolmácsunk, Tarpai S. Anikó újságíró. A mosolygó hölgy, Kammermeierné, Augsburgból jött. Kisfiával, férjével és a nagyszülőkkel utazik. Az első útjuk Siófokra vitte őket. Megcsodálták Balatonfüredet, Badacsonyt, Tihanyt, és végigámulták Budapestet is. Jövőre visszajönnek. Mert: Ungarn ist wunderbar! (Mert Magyarország csodaszép!)

Ekkor ritka szép jelenséget pillantunk meg. A sok Opel, Mercedes, BMW, Ford között egy szerény kis Trabant bújik meg. Magyar rendszámmal. Hátsó ülésén a 12 éves Ősz Balázs. Csak ide, Bécsbe tartanak.

Az autók között egy fémládikóval le-föl jár Erdős Gyuláné, az IBUSZ pénzbeváltója.

— Mintegy félmillió forint a napi forgalmunk. Márkával és schillinggel találkozunk a leggyakrabban — meséli.

Lenhajú német férfi lép a guruló pénzbeváltóhoz. Két százmárkást nyújt át. Gyors számolás, majd a vendég forinttal távozik.

— Hogy tud ilyen sebesen váltani?

— Gépelt papíron mindennap megkapjuk a különböző pénznemek árfolyamát.

— Volt már dolga hamis pénzzel?

— Főleg dollárral. Ha százdolláros kerül a kezünkbe, azonnal bevisszük átvilágítani. Van olyan, amit már a tapintásáról is fel lehet ismerni. Volt rá időm, hogy beletanuljak. Öt éve dolgozom itt. Egyébként szerintem a svájci frank a legszebb pénz — s egy marék bankó közül kihúz egy kék papírpénzt. — Olyan szép...

— ...s milyen értékes! — gondolom csöppet sem romantikusan.

Bár sok mindenkivel elbeszélgettünk, mégis a határőrök munkája izgatott a legjobban. Az ő tevékenységükről Ábrahám László határőr hadnagyot faggattuk.

— Mióta van itt Hegyeshalomnál?

— Harmadik éve.

— Mi kell ahhoz, hogy valaki határőrtiszt legyen?

— Érettségi és tartalékos tiszti főiskola, de ezt a munkát szeretni is kell. Ez a legfontosabb.

— Miből áll az ön munkája?

— A határőröket irányítom, és az útleveleket ellenőrzöm.

— Került már a kezébe hamis útlevél?

— Hamis vagy hamisított?

— Miért, mi a különbség?

— A hamis egy nem létező névre kiállított okmány. Abban minden kitalált. A hamisítottnál viszont csak egy adat, egy bejegyzés valótlan. Tegnap például volt egy hamisított kiutazási engedély.

— Kapott már el kábítószercsempészeket?

EGY ORSZÁGKAPU: HEGYESHALOM

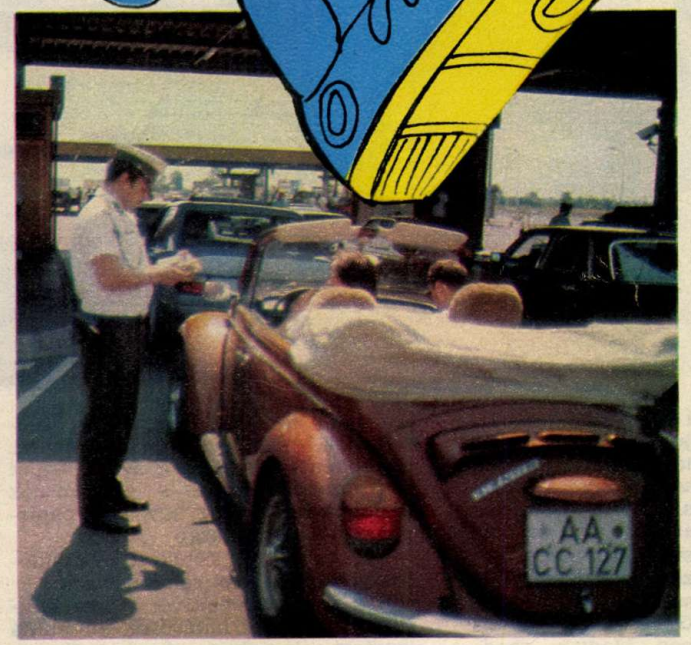

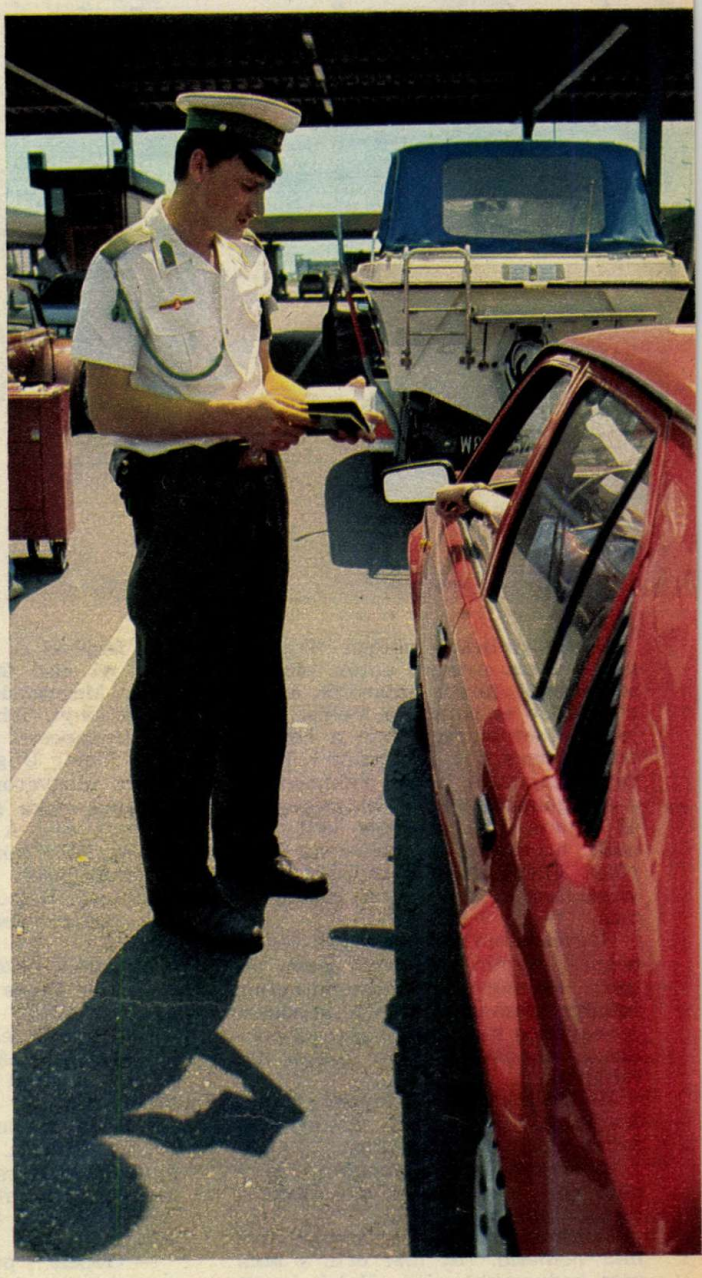

A Központi Fizikai Kutató Intézet után mai írásunk az ország egyik kapujához, Hegyeshalomra kalauzol el benneteket. Olvassátok kritikus szemmel cikkünket! Írjátok meg: ti hova lépnétek be szívesen – engedéllyel. És nyilatkozzatok arról is: melyik „titkos" helyen lennétek a Pajtás riporterei!

mint...

E, mint... *Ezek* a fiúk. Márminthogy ezek a mulyák. *Ezek* a tehetetlenek. *Ezek*... — hallomolvasom a lekicsinylő, megvető szót a lányoktól, s ilyenkor nemem nevében szégyellem magam. És röstellkedem hallgatásom miatt is, merthogy ritkán szólok vissza.

Pedig én szeretem *ezeket* a fiúkat. Éppen azért szeretem, amiért a lányok *(ezek* a lányok) lenézik őket. A zavaruk miatt. A bizonytalanságuk miatt. Még mulyaságukban is szeretem őket. Dehogyis férfiatlan a pirulásuk! Tenyérizzadásuk már hogy' lenne csakis lányokhoz méltó! Hallgatásukat vagy éppen idétlenségnek tűnő vigyorgásukat meg ugyan mi jogon kérjük számon tőlük?

Keveset tudok *ezekről* a fiúkról, mert szemérmesebbek, mint leány kortársaik. Ó, a lányok *(ezek* a lányok) könnyedén elárulják magukat. Hacsak levelezésünket veszem, abból is kitűnik: kis ügyekből mily nagy készséggel csinálnak sorstragédiát. Hogy aztán a tragédia másnapra semmivé váljék. Mily nagy elkötelezettjei érzéseiknek, csak éppen érzéseik tárgya változik a tegnapi Sanyiból a mai Józsira. S mekkora értetlenkedéssel fogadják *ezeknek* a fiúknak a visszahúzódását.

Lám a fiúk, *ezek* a fiúk, még ennyit sem adnak ki magukból. Levelet ritkán írnak, ha írnak is, szűkszavúak, érzelmeikből keveset engednek át a papírnak. Bizonyára úgy tartogatják önmagukban kezdődő kapcsolataikban is. Pirulnak és izzad a tenyerük és hallgatnak vagy éppen vigyorognak, és a lányok azt mondják megvetően és lekicsinylően, hogy *ezek*, meg hogy bezzeg a fiúk.

Mert az *ezekkel* szemben vannak a bezzegek. A nem félősek, a rámenősek, a lányok hangoskodásával hangosságban lépést tartók. Nékik nincsenek gátlásaik, nem vörösödnek a lányok jelenlétében. Mindenre tudnak valami jópofát, és nem jönnek zavarba a lányok szemébe mondani kívánságaikat.

Riasztanak *ezek* a bezzegfiúk, s riasztanak azok a lányok is, akik hozzájuk húznak. Hajtják az időt, hajtják magukat és nem hagynak időt a készülődésre. Gyorsan haladnak, de hiszem, hogy *ezek* a fiúk messzebbre jutnak.

Hiszen a tizenéves kor *ezeknél* a fiúknál a bizonytalanság kora. Az útkeresésé, annak minden örömével és gyötrelmével is. Most még bátran el lehet vörösödni az első pillantáskor. Tenyér izzadásával várni a másik közeledését, s hallgatni, amikor pedig annyi minden mondandó lenne a számára. Vagy éppen vigyorogni, amikor pedig szíve szerint egészen mást csinálna az ember.

Szeretni kell *ezeket* a fiúkat, hiszen nem a bezzegek, ők lesznek majd az igazi társak. Nem szabad lekicsinyleni, nem szabad megvetni őket, vigyázni kell rájuk. Segíteni, hogy ne legyen nekik nehéz a változás. Figyelni őket, mert visszahozhatatlan a tetten ért pillanat.

A fiúból most érik meg a férfi.

Pajtás

87/23 XLII. ÉVF. 1987. SZEPTEMBER 24. • ÁRA: 4,50 Ft

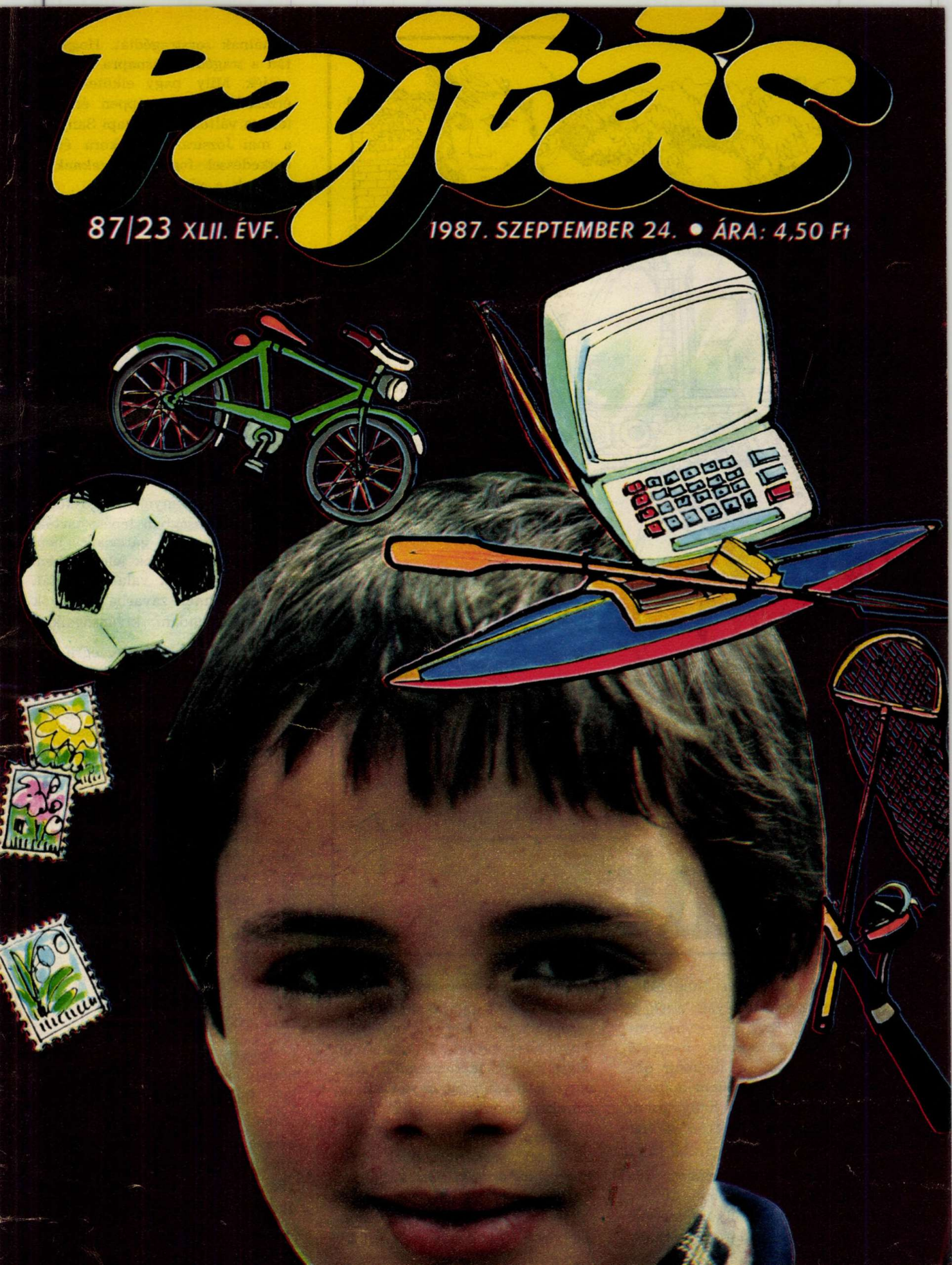

Pajtás

87/24 XLII. ÉVF. • 1987. OKTÓBER 1. • ÁRA: 4,50 Ft

ITT ÉLÜNK MI...

BATTHYÁNY LAJOS

KISS ERNŐ

DESSEWFFY ARISZTID

SCHWEIDEL JÓZSEF

LÁZÁR VILMOS

POELTENBERG ERNŐ

1849. OKTÓBER 6.

AZ ARADI VÉRTANUK

Szabadságharcunk letűnt napvilága,
Te vakító nap a század delén,
Nem pazaroltad sugarad hiába,
Bár vak sötétbe halt az égi fény,
Eszméiden nem győzött az enyészet,
Örökbe hagytad halhatatlan részed',
Fényeddel fényt hint késő századokra
A tizenhárom vértanú alakja.

S ők élni fognak, élni mindörökkön,
Szent lesz, örökké szent a sírgödör,
A míg az eszmény ki nem hal e földön,
Míg magyar szellem még magasba tör,
Az igét, melyért éltet áldozának,
Szívébe irták az egész hazának,
Utódtól fogja hű utód tanulni:
Hogyan kell élni, s hogy lehet meghalni.

Palágyi Lajos

GRÓF VÉCSEY KÁROLY

TÖRÖK IGNÁC

GRÓF LEININGEN KÁROLY

NAGYSÁNDOR JÓZSEF

KNEZIC KÁROLY

AULICH LAJOS

LÁHNER GYÖRGY

DAMJANICH JÁNOS

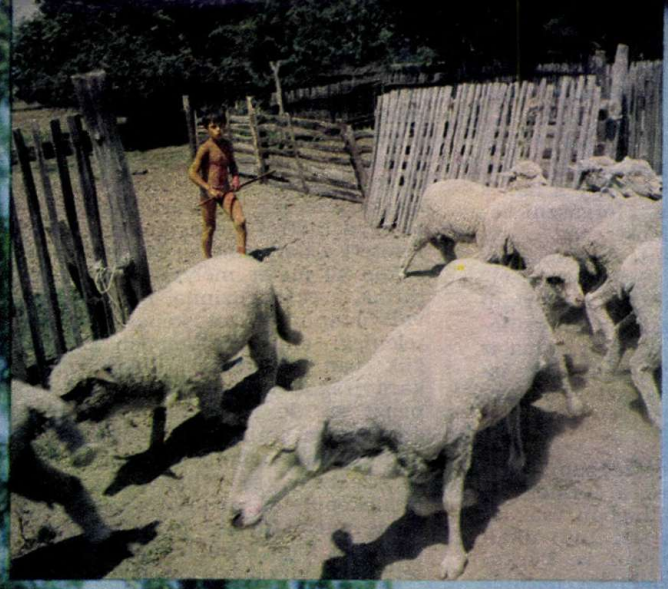

Ősi bölcselet mondja,
[illegible]y a homok csak a legmakacsabb
[illegible]letet tűri meg, merthogy munkát, küszködést,
szorgalmat követel.
S hogy mit ad mindezért?
Tartást, önbecsülést, tágas határokat . . .

HOMOKTENGERÉSZEK

HOMOK-TENGERÉSZEK

Kalandozás közben a nyáron eljutottunk a mizsei tanyavilágba is. Az udvaron, ahová bekanyarodtunk, egy tölgyfacsoport állt, alatta birkák bóbiskoltak. Hangosan csaholva felénk futott egy pamacsnyi kutya. Majd egy fiú tűnt fel.

— Morzsi! Vissza! — parancsolt erélyesen a kutyára, s az állat máris ott lapult a lába előtt. — Megfeledkeztél magadról? Ha hangoskodsz, fellármázod a nyájat — simogatta meg szeretettel Morzsi fejét.

— Ez az 514-es számú tanya?

— Ez — válaszolt a fiú. — Ha Turkuliékat keresik, jó helyen járnak.

Kiszáradt a kút is

Az öttagú Turkuli család, a szülők és a három gyerek — a 8 éves Zoli, a 11 éves Péter és a 13 esztendős Kati — szorgalma a pusztán is beszédtéma. Tanyájuk távol minden lakott helytől, villanytól, 150 hektárnyi parlagföldön, vagy ahogy ők mondják: „homoktenger" közepén található. Az épületet úgy vásárolták, a területet pedig a lajosmizsei Népfront Termelőszövetkezettől bérlik.

— Ha hiszik, ha nem, volt idő, amikor az udvar végén, a mélyedésben akkora volt a víz, hogy a hal is megtelepedett benne. Horgászni lehetett a partján. Most meg... az aszály kiéget mindent. A homok az úr, amely sivataggá változtatja a vidéket — mesélte a gazda, Turkuli Péter, aki a szomszéd tanyán született. Idős édesapja, édesanyja ma is ott él. A család szerencséje, hogy ismeri a szél járását is, azt is megérzi, ha orvtámadásra készül a homok.

Mostanában az országban sokat beszélnek a felnőttek a termékváltásról. A mizsei sivatagban csak az élhet meg, aki gyorsan tud alkalmazkodni az időjáráshoz is. Turkuliék előbb sertéshízlalással kezdték a gazdálkodást. De a kukoricájuk, amit elvetettek, alig hozott termést. Aztán átálltak a szarvasmarha-tenyésztésre, a tejtermelésre. Amíg legeltetni lehetett, s amíg sikerült összegyűjteni annyi szénát, hogy kitartson tavaszig, jövedelmező volt ez a munka. De az aszály, a gyorsan felforrósodó homok a fűnek sem kegyelmezett. Most még a birkákkal is a nyárfásig kell menni, hogy jóllakhassanak. Kiszáradt a kútjuk is. Úgy látszott, hogy végleg megsemmisül kis kertészetük, de a lelemény szinte egyik hétről a másikra oázist teremtett a tanya mellé. Félretett pénzükön 40 méter mélységű kutat fúrattak, s egy benzinnel működő szivattyú annyi vizet képes kiemelni jelenleg, amennyire éppen szükségük van. Az idén „uborkáznak", kardvirágot nevelnek. Ez a virág jó pénzt ér, de rettentően kényes. A szedéstől a szállításig hűtőszekrényben kellene tartani. Csakhogy nincs se szekrény, se villany. Az egyik melléképületet alakították át úgy, hogy télen fűtsön, nyáron hűtsön. Ablakait most elsötétítették, kövezetét hideg vízzel árasztották el...

Vettem neked egy traktort

Észre sem vettük, hogy a nagyobbik fiú közben eltűnt mellőlünk.

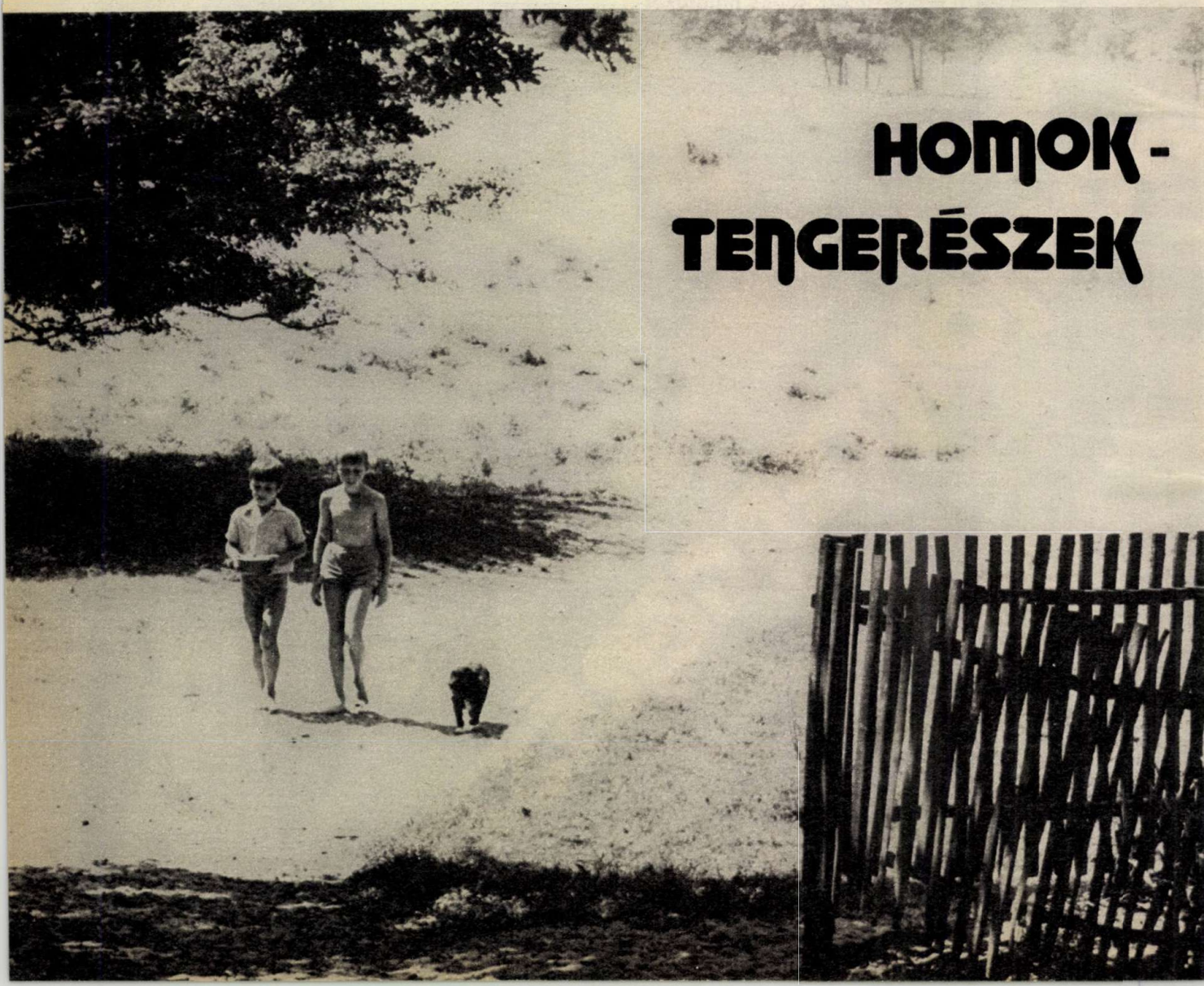

Érdekel a Péterékhez hasonló gyerekek sorsa? Írd meg nekünk!

Tompa dübörgésre, arra figyeltünk fel, hogy egy pejkóval vágtat felénk.

— Csini, Péter kedvence. Talán a szíve szakadna meg, ha túladnék rajta. Azelőtt lovasfogattal jártunk Budapestre is. De annyira felgyorsult körülöttünk minden, hogy gépkocsi nélkül lehetetlenség meglenni. A termést frissen kell a Bosnyák térre vagy a budafoki virágpiacra szállítani. Van egy kis teherautónk, de a piacozásra így is rámegy minden éjszakánk.

— Piaci napokon mindannyian útra kelnek?

— Csak én meg a feleségem. A tanyára a gyerekek vigyáznak. Rájuk pedig négy kutya. Két mérges kuvasz, egy puli és Morzsi.

A 8 esztendős Zolinak remek érzéke van a gépekhez. Autót és traktort vezet. „Jogosítványa" persze csak a tanya udvarára szól. Édesapjával legutóbb egy hidraulikus szerkezetet és egy óriási villát fabrikáltak a traktor hátuljára, amely a nehéz széna- és szalmabálákat könnyedén felemeli, ide-oda viszi, a birkák elé teszi.

A traktor történetéhez tartozik, hogy vásárlásakor Zoli még kicsi volt. Csak annyit tudott az egészről, hogy árában az ő húsvéti locsolkodó pénze is benne van. Amikor a gép a tanya elé gördült, odarohant édesapjához, és büszkén mondta: „Vettem neked egy traktort."

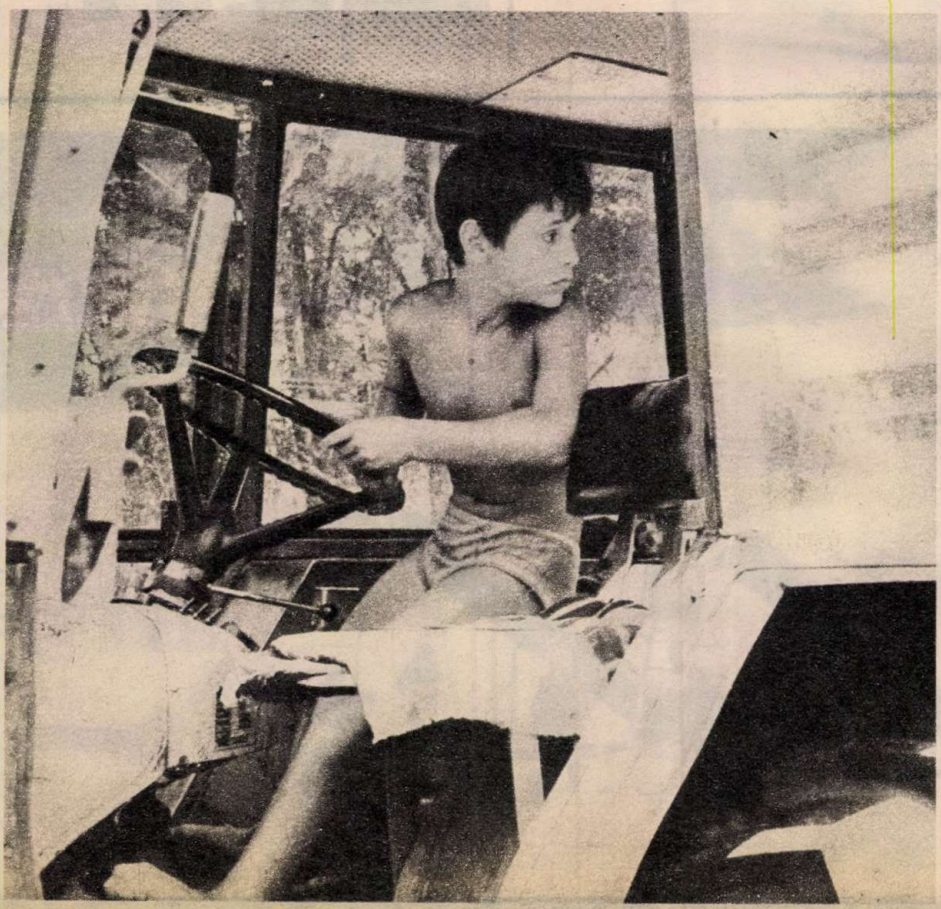

A messzeséggel is meg kell küzdeni

Az 514-es számú tanyán íratlanul is tisztában van mindenki a teendőjével. A juhnyájat Zoli hajtja ki legelni. Hajnali ötkor ébred. A vekkert minden alkalommal a feje alá teszi, de mire csörög, már öltözik. Az ajtó előtt várja Morzsi, az okos kutya nemcsak terelgeti, őrzi is a nyájat. Aztán Péter, majd Kati lép a színre. Amíg Péter rendbe teszi az istállót, ellátja lovát meg a tehenét — mert az is az övé —, a lány beágyaz, takarít, reggelit készít, fogja a sajtárt, megy fejni. Az ő dolguk még a szivattyú bekapcsolása, a kert reggeli locsolása is. S ha megérkeznek a szüleik, segítenek nekik virágot szedni.

— Mikor játszotok? — faggattam Pétert.

— Amikor a jószágok pihennek. Ha nem vagyunk fáradtak, televíziót is nézünk. Felszereltünk egy aggregátort, ami áramot fejleszt. Kati a vakáció elején két hétig Pécelen nyaralt. A keresztmama gyerekeinek, Lacinak és Gabinak tavalyi látogatását viszonozta. Ő időnként elmegy Kondicz Krisztiékhez is játszani.

— És ti?

— Ha minden jól megy, Zoli Szentendrére utazik. Onnan pedig egy rokon lány jön hozzánk.

— Szomszédolni nem szoktatok?

— Nagymamáékhoz viszünk ebédet. A barátaink messze laknak tőlünk.

— Velük mikor találkoztok?

— A lajosmizsei kollégiumban. Amikor tanulunk, bent lakunk. Csak hétvégén járunk haza. Télen apu jön elénk, hogy a traktorral utat törjön nekünk. Az iskolabuszunkat is ő mentette ki, amikor beszakadt alatta a jég.

A mizsei tanyavilágban kemény az élet. Nemcsak a természeti elemekkel, a messzeséggel is meg kell küzdeni.

Faragó György
Fotó: Tóth András

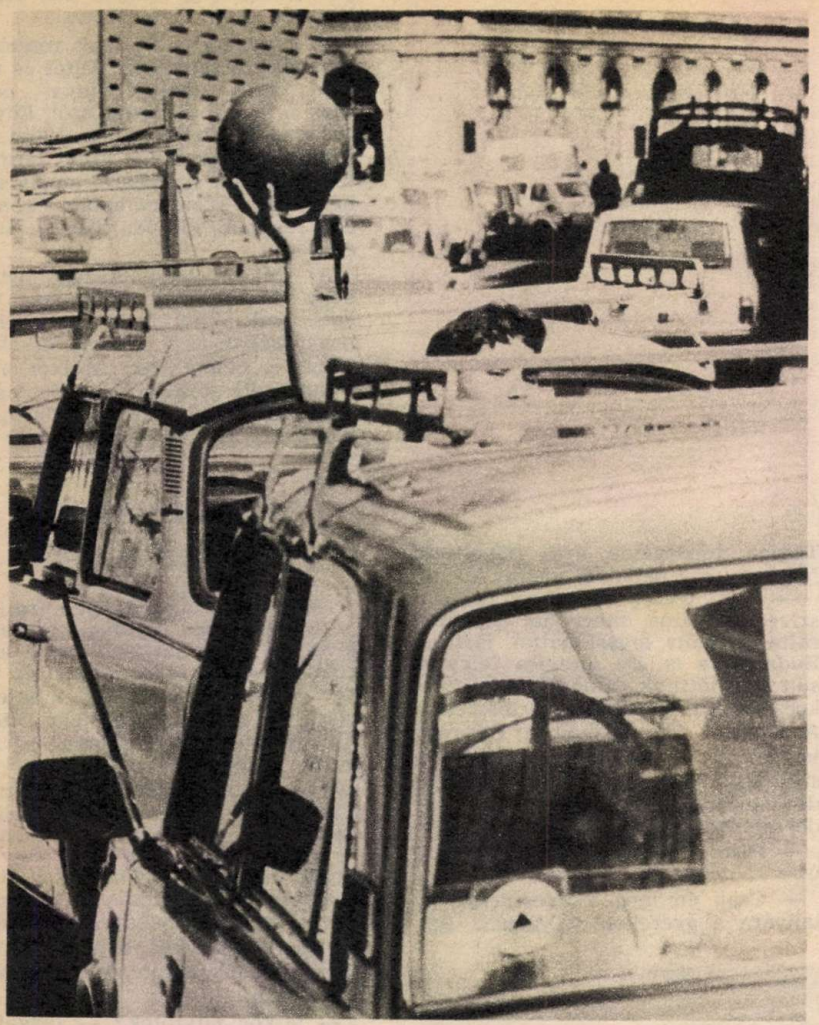

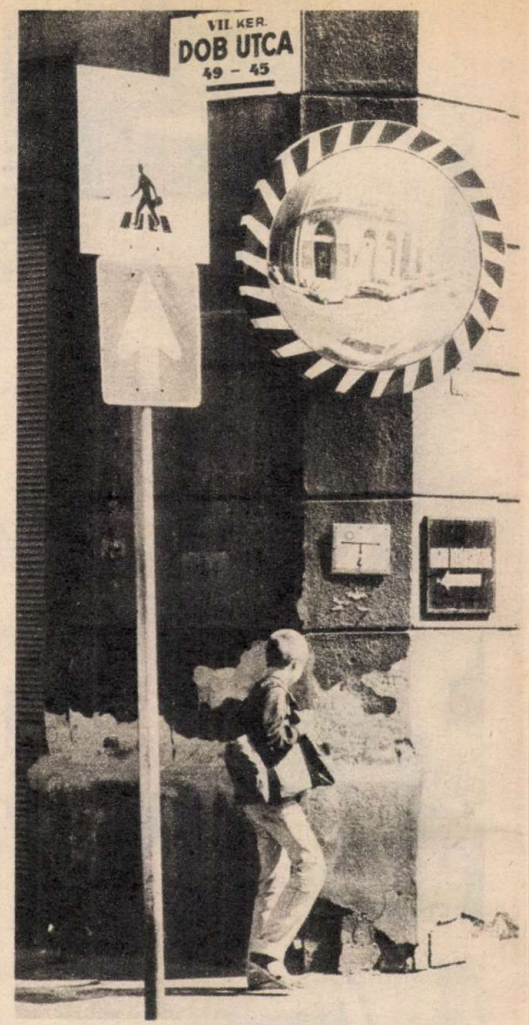

A játszótér olyan, mint az élet. Egyszer felmászik az ember magasra, máskor lecsúszik a mélybe. Egyszer szabad a pálya, és lehet száguldani, máskor nyomasztó a zsúfoltság kedvenc területünkön. Az egyik terület csillog-villog, a másik elhanyagolt, szemetes. Az egyik szerre könnyű felmászni, a másik különleges ügyességet kíván. Van, ahol a nagyok foglalták el a placcot, van, ahol a kicsik lábatlankodnak az útban. „Miénk itt a tér, mert mi nőttünk itt fel!" – zengett egykor a dal. Naponta játszunk ott, naponta észrevesszük az ott játszók örömét, bánatát, ügyességét, sutaságát. Vajon eszünkbe jut-e közben, hogy a játszótér olyan, mint az élet?

(Trencsényi)
Fotó: Tóth András

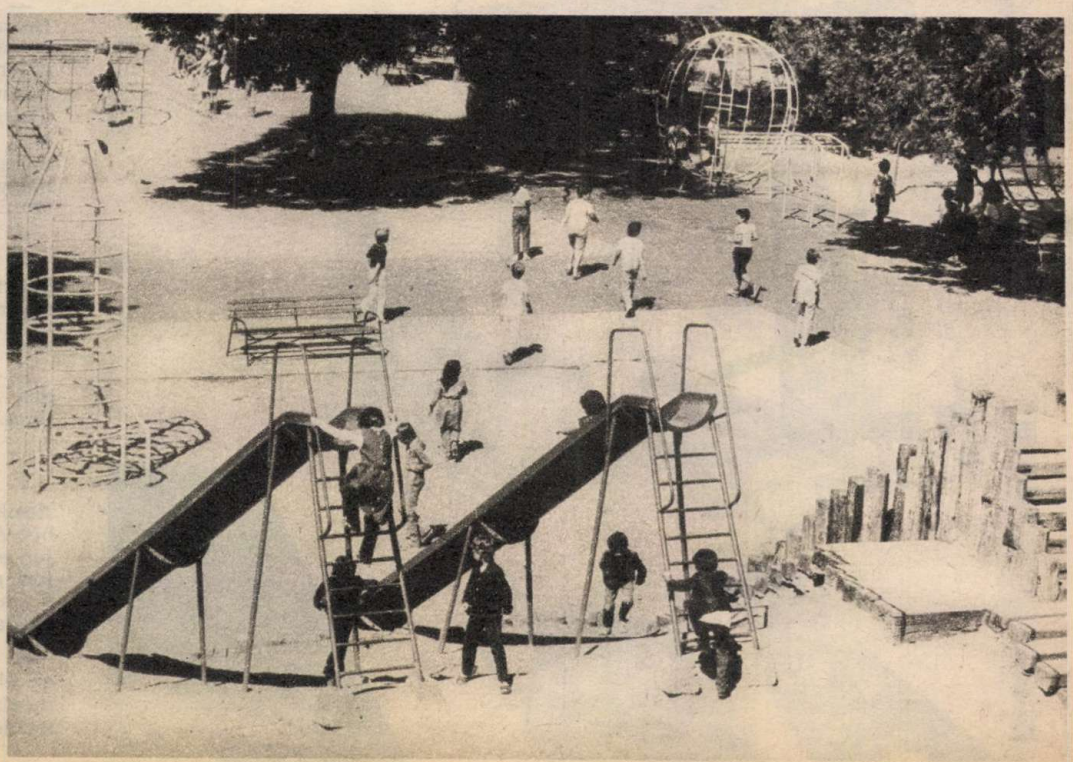

ÉLET A TÉREN

KÖVES JÓZSEF:

A KÖZÖS KUTYA

Részlet a szerzőnek az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadónál megjelent regényéből

— Szó sem lehet róla — mondta nagyon élesen anyu.

— Százszor, sőt ezerszer megmondtam már, hogy nem tűrök a lakásban állatot!

Gabi riadtan pislogott. Nem értette, miért ez a dühös kifakadás, amikor pedig most igazán nem volt erőszakos (mert máskor bizony előfordult ilyesmi). Most... most csupán annyit mondott sóhajtva:

— Olyan jó lenne egy kiskutya!

Hát persze hogy jó lenne, hiszen Bazsónak is van, meg Ferenci Jutkának is... Igaz, Jutkának könnyű, mert ő kertes házban lakik, és ott még két macska is elfér. Sőt: vándorsünik is vannak a kertben! Éppen a múlt héten mesélte Jutka, hogy egy sündisznócsalád döcögött át a kertjükön. Elöl a nagyobbak (nyilván a mama és a papa), a kicsinyek meg — heten — lemaradtak, s kíváncsian szétszóródtak a bokrok között. A mama vette észre, hogy elszakadtak a kicsinyei, hát visszafordult, és egy süntől elvárható legnagyobb gyorsasággal összeszedte az apró kis gombócokat. Irtó murisak lehettek.

Gabi majdnem elpityeredett, de időközben sikerült lenyelnie feltörő könnyeit. Bár már a tizenkettedik évét taposta, meglehetősen sírós volt, hiába szégyellte ezt a tulajdonságát.

Sajnos anyu még folytatta:

— Megőrjít ez a gyerek... Hát nem akarja megérteni, hogy ilyen lakásban nem lehet állatot tartani? Ez szövetkezeti ház! Olyan vékonyak a falak, mintha papírból lennének...

Régebben, amikor még kisebb volt, és anyu ilyen érvekkel próbálta leszerelni folytonos állatszerzési igényeit, Kelemen Gabi azt képzelte, hogy talán a papírvékony falat átszakítanák a háziállatok. De ez persze butaság volt. Most már tudta, hogy zavarná a ház többi lakóját meg anyut is. S ráadásul éppen mellettük lakik Skublics bácsi, ez a folyton perlekedő, veszekedő nyugdíjas, aki állandóan a gyerekeket korholja, hogy elviselhetetlenek, vadak, zajosak, rendetlenek, neveletnek és így tovább...

Egyszer a Skublics bácsi fölött lakó Lengyel Kati húsvétra nyuszit kapott ajándékba. Bent a fürdőszobában csináltak neki szállást egy füvekkel pompásan kibélelt cipődobozban. Aranyos kis fehér nyuszi volt, a ház gyerekei elnevezték Csabának, és napokig a csodájára jártak. Ám Skublics bácsi bejelentette a lakásszövetkezet igazgatóságán Lengyeléket, amiért idegesítő háziállatot tartanak otthon, amelyik úgy kapar, hogy aludni sem lehet miatta. És a kis nyuszit Lengyel bácsinak el kellett vinnie. Úgy mondta, egy kerttulajdonosnak adta oda, de lehet, hogy elereszteti valahol, és nem akarta bevallani, nehogy sírásrívás legyen a dologból.

Gabi, mint mindig, ha anyu ráripakodott, apuhoz menekült. Apu valahogy türelmesebb volt, megértőbb (persze ő se mindig). Most is, ahogy ott ült az íróasztalánál az írógépe előtt, egy békítő mosolyt küldött anyunak. Gabi közelebb lépett, és megfogta apu kezét, mint aki segítséget kér. Pedig erre már nem volt szükség, látszott, hogy anyu is megbánta előbbi ideges kifakadását. Mert kettőjük közül ő volt a törékenyebb idegzetű, s mostanában — ezt Gabi nemigen értette, de hallotta szülei esti beszélgetéseit — sokszor bántották a munkahelyén.

— Na jó — mondta most apu mindkettőjüknek. — Nekem még dolgom van, és ilyen zajban igazán...

Aztán Gabihoz fordult.

— Kész a leckéd, öcsi?

— Hát... A törit még egyszer el kell olvasnom. A többiből nincs lecke.

És Gabi magában végigmondta, amit erre apu rögvest felelni fog. „Ez aztán jó iskola. Itt sose adnak föl leckét. Bár én is ilyenbe jártam volna annak idején."

S alighogy ez végigsuhant az agyán, megszólalt apu:

— Ez aztán jó iskola. Itt sose adnak föl leckét. Bár én is ilyenbe jártam volna annak idején... Most min nevetsz?

Mert Gabi erre — természetesen — hangosan elnevette magát.

— No, jól van — mondta apu —, egy órára lemehetsz játszani. Majd aztán újra elolvasod a történelmet.

Nem kellett kétszer mondani — Gabi már ott se volt!

— Azért igazán kellene ennek a gyereknek valami állat — mondta akkor apu anyunak. — Legalább egy törpe teknőc... Vagy egy papagáj. Én nagyon is megértem a vágyakozását. Szüksége lenne valami testvérpótlékra.

De mindezt Gabi már nem hallotta. Ő már lefelé robogott a lépcsőn, szokása szerint nyitva felejtve a kaput. Amire Skublics bácsi, aki éppen akkor ért oda, felcsattant:

— Adta teremtette! Nálatok talán függöny van az ajtó helyén?

— Nincs — mondta riadtan Gabi, és visszament, hogy becsukja a kaput. El akart iszkolni, de Skublics bácsi megállította.

— Hát mire tanítanak benneteket az iskolában?! — rikácsolta, el nem eresztve Kelemen Gabi karját.

Gabi szerette volna azt válaszolni, hogy matekra, földrajzra, oroszra, de persze nem merte. Csak egy óvatos mosoly ült a szája sarkára.

— Még vigyorogsz is?! — fortyant föl Skublics bácsi, de elereszteti végre. — Micsoda nemzedék! Fölháborító neveletlenség...

És morogva, fejcsóválva becammogott a házba.

Gabi a ház mellé sietett. Itt, a fordulónál, a szövetkezeti ház ab-

szoktak tanyázni a barátai. A poroló sok mindenre szolgált, ezért is válhatott olyan központi találkozóhelyükké, mint a régi görögöknek az agóra vagy a falusiaknak a főtér, a piac. Például tornaszer is volt: ezen gyakorolták a húzódzkodást, az átfordulást. De ha egykapura fociztak, jó volt ez a poroló kapufának is. Hogyne lett volna jó, hiszen csak a háló hiányzott mögüle, hogy igazi futballkapunak tűnjék, öröm volt védeni oszlopai közt! Persze, csak amíg hagyták! Mert legtöbbször a mögöttük lévő házban kinyíltak az erkélyajtók, és haragos felnőttek zavarták el őket az alkalmi pályáról. Hiába, a labda túlságosan erős döngéssel csapódott mindahányszor a ház falához, csak úgy visszhangzott az egész lakótelep.

Gabi jól számított, mert most is ott talált néhány srácot: ott volt Matzner Laci, Asztalos meg a két Réti gyerek: Panni és Ricsi. Utóbbiak igen hírhedtek voltak, a környék felnőttei azt tartották róluk, hogy ők a világ legvadabb ikrei. Nap mint nap összeverekedtek valakivel, s ha más nem akadt, hát egymással is. De sok lépcsőház üvegtáblája viselte magán Panni és Ricsi garázdálkodásának nyomait! Fiú ez is — mondták gyakorta Pannira —, csak éppen lányruhába bújtatták.

— Szlasztok! — lépett Gábor a gyerekekhez.

Egyedül Asztalos köszönt vissza:

— Szia!

Álldogáltak, és tanácstalanul bámulták egymást. Unatkoztak. Mindegyikük azon töprengett, hogy mit csináljanak az idejükkel.

— Ki hoz le focit? — kérdezte Matzner.

Asztalos Attila megvonta a vállát.

— Nekem nincsen...

— Minket meg nem engednek vissza — mondták egyszerre a Rétik, a világ legvadabb ikrei.

— Engem sem — mondta gyorsan Gabi is. Ez ugyan nem volt igaz, de hát most jött le, s lusta volt újra megmászni a két emeletet.

Nekitámaszkodtak a ház falának. Unottan bámulták a sörgyár felé vonuló teherautókat.

— Nem megyünk el Plaveczért? — szólalt meg egyszerre csak Matzner.

— Mehetünk!

Elindultak a Halom utca felé. A túlsó oldalon, a toronyházban lakott Plavecz Zsolt. Szerették, mert neki mindig volt valami jó ötlete, amivel el lehetett űzni az unalom óráit.

A Halom-közben Varga Gyurival találkoztak. A kis dagi izgatottan robogott — már amennyire robogni tudott — eléjük.

— Ké... képzeljétek! Ta... ta... találtam egy kisk... egy kisk... t... találtam egy kiskutyát! — Ha izgatott volt, mindig dadogott.

A váratlan hír természetesen mindannyiukat felvillanyozta.

— Hol van? Mutasd!

Varga Gyuri rövid kis karját előrenyújtotta a kapujuk felé.

— O...odazártam. A pi... a pincébe!

Mint a rajtpisztoly hangjára, úgy iramodtak meg. Belökték a kaput. Gyurika szaladt volna előre, de Réti Panni félrelökte. A kis kövér nekiesett a falnak, és bőgni kezdett. Ám nemigen törődtek vele. Gabi ugyan vetett rá egy sajnálkozó pillantást, de természetesen a kiskutya sokkal inkább érdekelte, mint a síró kisfiú. Futott hát ő is tovább. Réti Ricsi felgyújtotta a villanyt, és kinyitotta a pince zöldre festett vasajtaját.

Nem láttak semmit, csak a port a pince durva kövezetén.

— Hol van? — kérdezte Matzner Laci.

Varga Gyuri még mindig sírt mögöttük. Most nem izgalmában, hanem haragjában dadogott.

— Ne... nem mondom meg, mmmm... mert fel... fellöktetek.

Ricsi ráugrott, és leteperte a lépcsőre.

— Megmondod, vagy szétverlek!

Gyurika üvöltve bőgni kezdett.

— Ne... nnm... nem!!!

Ricsi most már a haját is rángatta.

— Mondd meg!

Váratlanul Panni sietett Gyurika segítségére. Nekitámadt öccsének (állítólag éppen tíz perccel volt idősebb Ricsinél), és megpróbálta leráncigálni a kicsiről.

Ebben a pillanatban vidám vakkantással egy kutya szaladt ki a pincéből. Egy sima szőrű, kajla fülű, csillogó barna szemű, játékos vizsla. Megállt egy pillanatra a gyerekek mellett, mintha szemügyre akarná venni őket, aztán ki a kapun, s uzsgyi, elfutott a művelődési ház felé.

Persze azonnal vége szakadt a birkózásnak, hanyatt-homlok loholtak a kis vizsla után. De már hiába, mert eltűnt a sarkon.

— T... ti vagytok az oka — bömbölt megint Varga Gyuri. — M... mert folyton verekedtek...

— Mi? Még hogy mi verekszünk?! — csattant fel egyszerre a két Réti, és már neki is rontott Gyurinak. — Mered még egyszer mondani?!

De Varga Gyuri most óvatos volt: kibújt a Rétik keze közül, s a kapu alól bekiabált az ablakon:

— Apuuu! M... meg akarnak verniiii!

Mire a két Réti — ismervén a százöt kilós Varga bácsit — gyorsan kereket oldott.

Görög Juli rajza

A HIDEG ÁRA

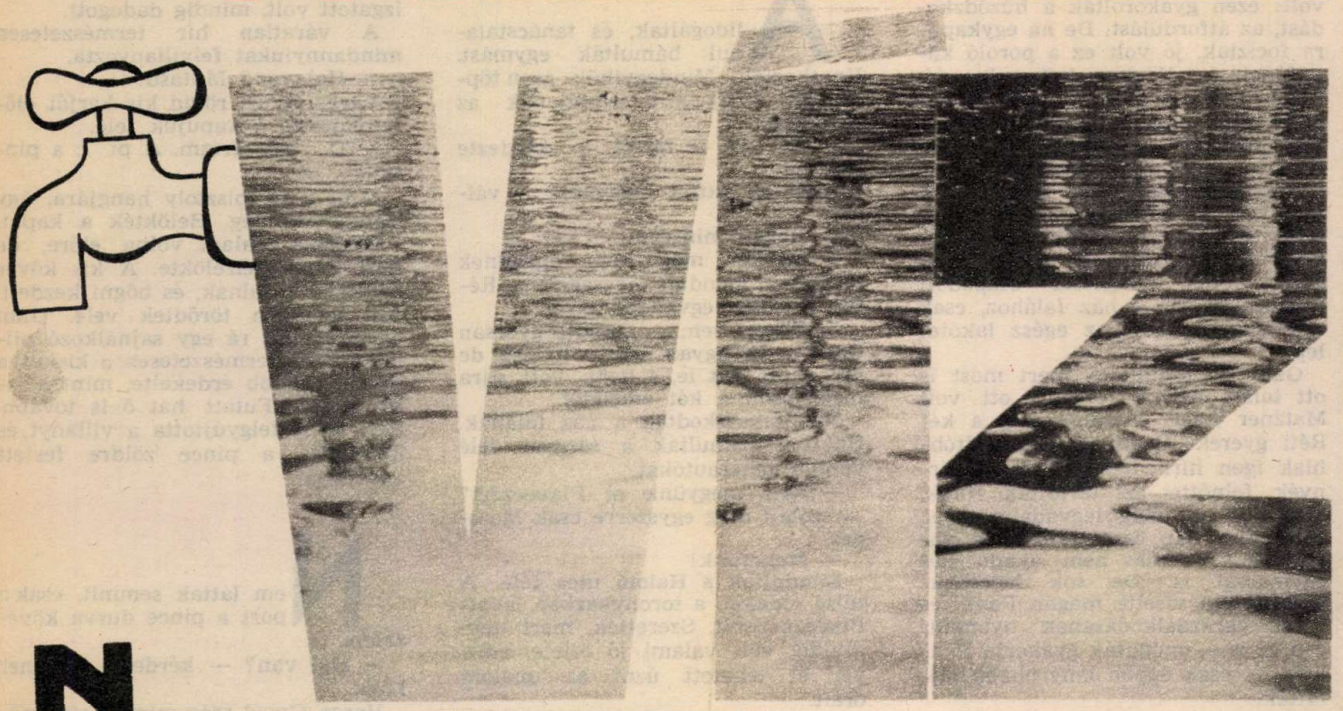

Néhány évtizeddel ezelőtt még alig tudtuk féken tartani az önbizalmunkat. Az ősi jelszó, miszerint az ember legyőzi a természetet, már-már megvalósulni látszott, a nagy győzelem a küszöbön állt. Aztán, szinte az utolsó pillanatban feladtuk a versenyt. Mert rájöttünk végre, hogy az ember a természet legyőzése során tulajdonképpen önmagát győzi le, lévén az ember is a természet szerves része. A feladat tehát nem az, hogy legyőzzük, hanem, hogy megtanuljunk barátságban együtt élni vele.

*

Képzeljük el, hogy egyik percről a másikra megszűnik a természet három — számunkra legfontosabb — alkotóeleme, a föld, a víz és a levegő. Még elképzelni is rossz.

És ha jobban belegondolunk, ez még mindig megbocsáthatatlan szépítgetése a valóságos veszélyeknek. Ugyanis már akkor is végünk van, ha az említett alkotóelemek közül egyik sem tűnik el, csupán használhatatlanná válik.

Szerencsére ilyen drámai változásokra nem kell számítanunk a közeljövőben, bár ki tudja... Egy esetleges nukleáris „civakodás" tökéletesen elegendő lenne ahhoz, hogy mindez bekövetkezzen.

*

De félre a borongós elképzelésekkel, van földünk is, vizünk is, levegőnk is, méghozzá — hála a természet bölcsességének — teljesen ingyen.

Azazhogy...

Szóval, ne becsüljük túl a természet bölcsességét. Annyira már nem volt előrelátó, hogy belekalkulálja a terveibe az ember színre lépését is. Ez a meglepő fordulat ugyanis teljesen felborította az addig kialakult, viszonylagos rendet. Ennek a különös szereplőnek tudniillik az egyik legszembetűnőbb tulajdonsága az, hogy az igényei mindig valamelyest a lehetőségei előtt járnak. Magyarul: sohasem elég neki az, ami éppen van.

A föld és a levegő még úgy-ahogy megfelelt egy ideig, ám a vízzel már a kezdet kezdetén is bajok voltak. Meg kellett keresni, el kellett vezetni, hordani kellett, tárolni kellett, ahol éppen szükség volt rá.

Később aztán a földdel is bajok lettek. Nem az termett rajta, aminek teremnie kellett volna, és főleg nem annyi. Tehát meg kellett művelni, a magvakat el kellett vetni, meg kellett öntözni, kapálni, trágyázni, egyszóval át kellett alakítani az ember igényei szerint.

Mármost nem kell közgazdásznak lennünk ahhoz, hogy belássuk, a munka révén elszállított, megtisztított, rendeltetési helyére juttatott víznek és a bővebb termésre kényszerített földnek értéke volt, márpedig aminek értéke van, annak ára is van. A föld és a víz tehát aránylag hamar elveszítette ingyenes jellegét. A levegő még tartotta magát egy ideig, de a sorsát az sem kerülhette el. Az ember — egyéb igényeinek mind tökéletesebb kielégítése érdekében — gépeket szerkesztett, gyárakat, üzemeket létesített, ezek működtetéséhez pedig energiatermelő erőműveket állított munkába. Létrejött az ipar, és ráadásul igen életképesnek bizonyult, mert rohamosan növekedni, terjeszkedni kezdett.

És egy napon kiderült, hogy ez a minden eddiginél hatékonyabb termelőeszköz nemcsak fogyasztja a levegőt, hanem egyre nagyobb mértékben szennyezi is azt. Az ember kénytelen volt megismerkedni a szmog fogalmával, sőt magával a kellemetlen jelenséggel is. A szmog bizonyos időjárási viszonyok esetén keletkezik. Vastag, ködből, füstből és a legkülönbözőbb égéstermékekkel szennyezett gőzökből álló légréteg, amely fajsúlyánál fogva a felszín közelében helyezkedik el. Ilyenformán komoly veszélyt jelent minden élőlényre, köztük az emberre is.

Napjainkra pedig eljutottunk odáig, hogy a levegő szennyezése az időjárástól teljesen függetlenül is a megsemmisüléssel fenyegeti bolygónk élővilágát. Nemcsak azért, mert a világ ipara rákkeltő és kifejezetten mérgező anyagokat juttat a légtérbe, hanem fennáll az úgynevezett üvegházhatás veszélye is. Az idegen anyagok jelenlététől sűrűvé vált atmoszféra felső rétege ugyanis átengedi a Földre érkező napfényt, ám a jóval hosszabb hullámhosszú, infravörös hőhullámokat visszaveri, nem engedi kisugározódni az űrbe. Mintha egy gigantikus üvegházban élnénk, amelynek a belső tere egyre jobban melegszik. A veszély nagyságáról csak annyit, hogy bolygónk évi középhőmérsékletének akár csak 4-5 fokos emelkedése is a tengerek és óceánok vízszintjének néhányszor tízméteres emelkedésével járna, a sarkvidékek jégpáncéljának olvadá-

Az erdők a világ legszebb oxigéngyárai. A gyárak, települések, autópályák terjeszkedése, a fakitermelés növekedése miatt mégis egyre kevesebb van belőlük . . .

Természetes vizeink elszennyeződése nemcsak ivóvízkészleteinket veszélyezteti, hanem az élővilágra nézve is végzetes következményekkel jár

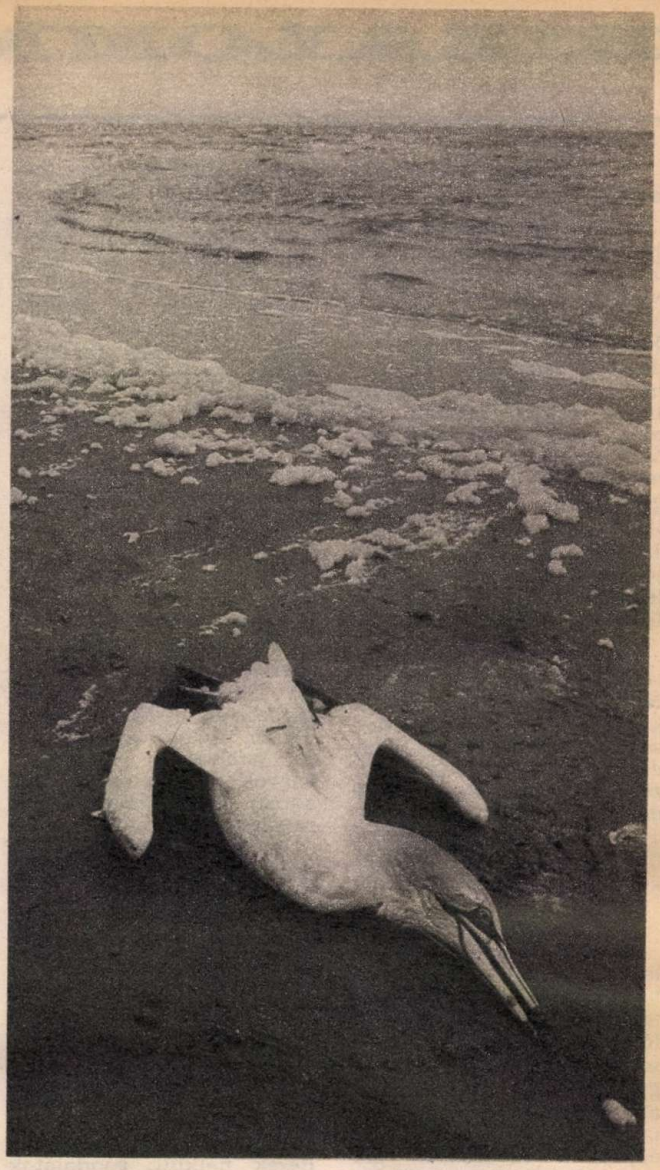

Az ehhez hasonló idillikus, érintetlen természetet egyre inkább csak fényképeken csodálhatjuk meg . . .

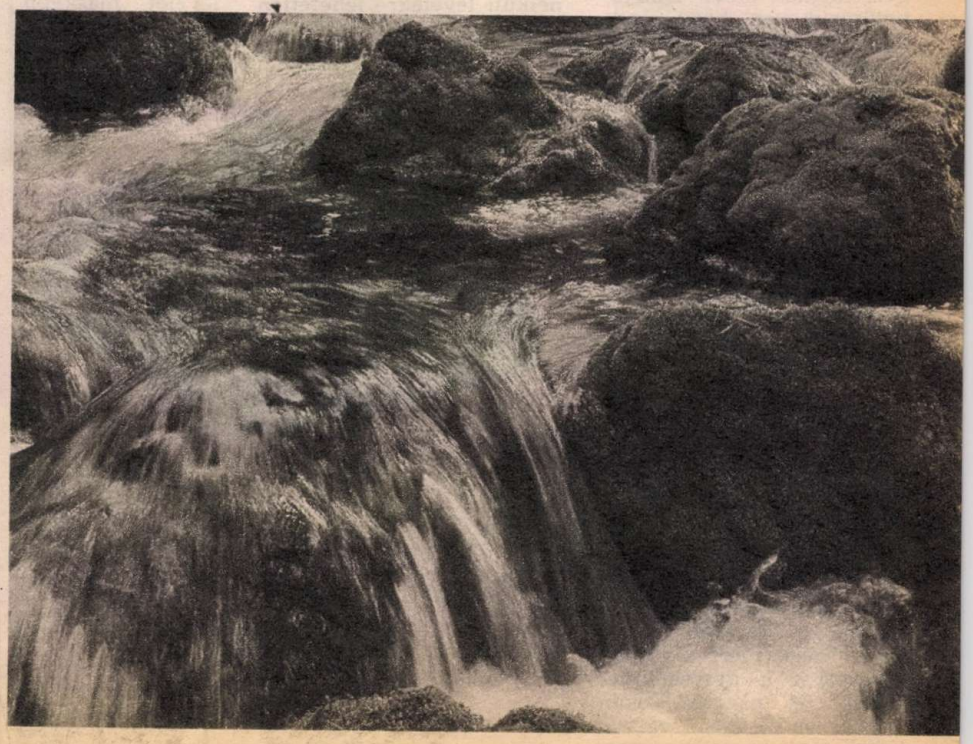

sa miatt. Az egyre elviselhetetlenebb hőséget országok, sőt földrészek víz alá kerülése kísérné . . .

Az ember tehát rákényszerült arra, hogy méregdrága szűrő- és tisztítóberendezésekkel lássa el gyárait és erőműveit, erdőket telepítsen. Az éltető levegő tehát már ma is féligmeddig ipari termék, és mint ilyennek — ára van.

✶

Hazánk víz- és csatornahálózatának hossza jelenleg mintegy 56 000 kilométer, melynek pusztán a fenntartási, karbantartási költségei is hatalmas összegeket emésztenek fel. Nem beszélve az építési költségekről, hiszen ennél jóval hosszabb hálózatra van szükség.

— A tisztítást igénylő szennyvíz mennyisége évente több mint egymilliárd köbméter. Ez egy akkora kockát töltene meg, amelynek az élei 1 kilométer hosszúak.

— Ipari célokra, valamint a lakosság ellátására mintegy ötmillió köbméter vizet képesek termelni a különböző vízművek. Naponta!

— Az ország 93 000 négyzetkilométeres területéből 83 000 négyzetkilométert tettünk termővé a mezőgazdaság fejlesztése során.

— Mindehhez — az egyéb teendők és beruházások mellett — 1 383 000 tonna műtrágyát és növényvédő szert használtunk fel.

A számokból — úgy véljük — elég is ennyi. Remélhetőleg kiderült, hogy milyen drága mindaz, ami látszólag ingyen van. De hát mit lehet tenni? Ma már erre is tudjuk a választ. Vigyázni kell rájuk, mint a szemünk fényére.

Cser Gábor

BIZALOMMAL

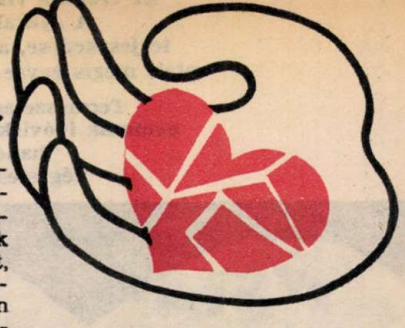

— ... és nem unod néha?

(A kérdést magamnak teszem föl, az írógép előtt ülve. Ahogy feltettem már sokszor, szinte valamennyi alább következő kérdést is. Most, hogy rovatunk csöndesebb időszakát éli — már lefutottak a nyáron itt-ott érkező levelek, és még nem indult meg az őszi levéláradat — alkalmas az idő arra, hogy hangosan kimondjam, s veletek is megosszam a válaszokat. Vagy éppen kérdőjeleimet. Mert sokszor, ott legbelül, kérdésre kérdés a felelet.)

— Unni nem unom, de van úgy, hogy elfáradok. Nem annyira a levelek sokaságától, inkább a kérdések egyhangúságától. Ilyen egyformák lennének a tizenévesek? Ha meg a levél egyéni hangvételű, akkor attól nem lesz jókedvem, hogy előre látom: milyen keveset is tudunk segíteni!

— Kik írnak?

— Főleg vidékiek és főleg falvakban és kisvárosban élők. Ritkábban érkezik nagyvárosból levél, a fővárosból meg alig. Keresem már jó ideje a magyarázatot. Minduntalan abban találom meg a választ: a nagyvárosi, vagy éppen a fővárosban élő gyerekeknek eleve több lehetőségük van, hogy gondjaik orvoslást, kérdéseik választ, útkeresésük eligazítást kapjon. De gondolj csak bele, milyen szűk is az a kör, amelyben, mondjuk, egy faluban élő gyerek mozog. Család — iskola — szomszédok. Ebből a körből az utóbbiak ki is esnek. Mert szerintem csupán a vidékről elszármazottak emlékeiben él a testvérszámba menő szomszéd, akihez minden gonddal át lehet futni.

Az iskola? Ijesztő, hogy a gyerekek mennyire nem tudnak, nem mernek tanáraikhoz fordulni a nem kimondottan tantárgyi kérdéseikkel. A család pedig... Nos, tudod hány levél érkezik azzal a kéréssel, hogy ne írjunk feladót, vagy ha már írunk, hát az legyen a barátnő neve? Csak azért, mert a szülők felbontják a gyerekek leveleit. És nagyon sokan kérnek az újságban választ azért, mert ha otthon megtudnák, hogy ők írtak, lenne haddelhadd! Pedig azokban a levelekben igazán apró dolgok vannak. Olyanok, amelyeket esténként, ágy szélén ülve kellene megbeszélniök a szülőknek a gyerekekkel. Csakhogy éppen erre az üldögélésre, erre a beszélgetésre nem jut idő, se a kis faluban, se a nagyvárosban.

— Álljunk csak meg! Nem említetted a barátokat!

— Merthogy a gyerekek leveleiből nem tűnik úgy, hogy lennének barátaik. Hihetnéd, hogy a nagyvárosban, zajban élő, rohanó gyerekek között van ez így. De tudod-e, hány kétségbeesett levél érkezik, vidéki, falusi gyerekektől a panasszal: magányos vagyok? A dolog nyitját abban látom, hogy a barátságot idő előtt váltja fel a szerelem gyakorlata. Mielőtt te is félreértenéd, tisztázom: létezhet a szerelem érzése ebben a korban. Ám én a tiniszerelmet inkább barátság formájában képzelem el.

— Mit kérdeznek a gyerekek?

— Sokszor magam sem tudom. Sokszor a levélírók maguk sem tudják. A többség sajnos ilyen, és a kérdések nélküli, gondolatok nélküli levelekre lehetetlen bármi értelmeset válaszolni. Különösen a látszólag oly nagy szerelmi kérdéseket feszegető levelek ilyenek. „Ő rám nézett, én visszanéztem, mit csináljak?" Akadnak aztán rendkívül elszomorító sorok, amelyek egyértelműen írójuk butaságát tükrözik. Például egészségügyi kérdésekben. Mit is lehet válaszolni az ilyesfajtára: „Lassúzástól lehet-e gyerek?" A lassúzás, hogy tudd, egy tánc. És attól nem lesz gyerek. Néha már azt hiszem, ezeknek a leveleknek az írója nem is annyira buta, mint inkább bennünket akar fárasztani. Félelmetes az ellenállás az orvosokkal szemben. „Orvoshoz nem megyek, inkább öngyilkos leszek!" Megint ne gondolj nagy dologra! Legtöbbször a menstruáció időszakos kimaradásáról vagy bőrkiütésekről van szó. Esetleg arról, hogy az illető bebeszélte magának, hogy ő halálos beteg. Kétperces orvosi vizsgálat és egy megalapozott szakvélemény ilyen esetekben kijózanítólag hatna.

— Ilyen elkeserítő lenne a kép?

— Nézd, én csak abból tudok ítélni, amit látok. És szeretném hinni, hogy a gyerekeknek az a része, aki nem fog tollat, nem ír levelet, másképp gondolkodik. Akad persze jó néhány levél, ami éppen fenti állításom ellenkezőjét bizonyítja. Igenis vannak gondolatokkal megáldott tizenévesek. Olyanok, akik képesek mondatokba foglalni kétségeiket, és tudják, miben kérik a segítséget. Vagy még a megoldást is látják, csak éppen megerősítést várnak. Vagy még azt sem, csupán jólesik elmondani valakinek gondolataikat.

— Az ilyen levelek bizonyára szépen is íródnak.

— Bizony! Ha nem is kifejezetten szép írással, de rendezett külalakkal érkeznek. Gondolataik is szépek, és ez meglátszik a kézjegyen. Nagyon is igaz a mondás: mutasd meg írásodat, megmondom, ki vagy. Ha ránézek egy levélre, ki tudom olvasni belőle írója jellemét.

— Tud-e segíteni a rovat a gyerekeknek?

— Amikor érkezik egy-egy köszönőlevél, akkor úgy érzem, igen. Máskor meg úgy gondolom, hogy tehetetlenek vagyunk. Olyan családi ügyekben például, amelybe nem mi, de még a nálunk illetékesebbek sem tudnak beleszólni. A válófélben lévő szülők teremtette helyzetbe. Az italozó apa által megkeserített életekbe. Vagy éppen abba a rossz családi légkörbe, amit a szülők fáradtsága, túlzott elfoglaltsága okoz. Ilyenkor is jólesik a biztató szó, de tudjuk: ez kevés.

— Mégis, most próbálkoztok valami újjal?

— Lesz telefonszolgálatunk! Erről a következő számban olvashatnak a gyerekek.

— Addig?

— Várjuk a leveleket. Címünk: 1397 Budapest, Jászai Mari tér 5. A borítékra írjatok nevet vagy a jeligét és közös jelszavunkat: Bizalommal.

Major Árvácska

FALU-VÁROS FALU-

Meg kell vallanom, többször nekirugaszkodtam ennek a témának; város, falu vagy falu, város. Első nekifutásra ez az írás nagyon fennköltnek tűnt. Összetéptem. A második cikk okoskodó volt és kioktató. Szemétbe vele! A harmadik úgy volt hamis és rossz, ahogy volt. Apró darabjai fölött méláztam, amikor meghallottam a rádió egyik híradását, miszerint: „egy falusi iskola összedőlt, s a gyerekek a kocsmában tanulnak az új tanév első heteiben".

Mit mondjak? A hír hallatán már biztos voltam abban, semmi értelme sincs a falusi életforma szépségeiről, a városi életforma másságáról beszélni, hiszen ti, akik faluhelyen éltek, bizonyára jobban ismeritek mindazon dolgokat, amelyek nyomasztanak vagy boldoggá tesznek benneteket. Hiába is írnék például a természetközeli életmód nagyszerűségéről annak a gyereknek, aki naponta aprójószágot etet, a ház körül tesz-vesz, s nem csupán hobbiból, hanem kényszerűségből is.

Felesleges lenne a nagyvárosi gyereknek szűk élettereikről szólni, hiszen, aki mondjuk egy lakótelepi házban él, bizonyára tudja, milyen is meghatározott négyzetméteren mozogni.

Persze azért mégis érdemes elgondolkozni ezen a város-falu dolgon. S nemcsak azért, mert a falusi ember lesajnálása igen hosszú ideig divatban volt, s nemcsak azért, mert a városi emberek gondjairól, a környezetszennyezésről, a zsúfoltságról, a zajártalomról sem lehet hallgatni. Nem is azért érdemes mindezeknek utánagondolni, hogy felszítsuk magunkban az elégedetlenséget vagy az ellentéteket.

Az sokkal kívánatosabb, hogy mindenkiben, felnőttben és gyerekben egyaránt meglegyen a képesség, hogy tudjon és akarjon a más életformában élő ember — gyerek, felnőtt — fejével gondolkodni. Ez a beleérző képesség szükségeltetik ahhoz, hogy akár faluhelyen, akár városi településen él is valaki, magához tartozónak, ha úgy tetszik, hozzátartozójának tekintse a másutt élőt.

A Világ Ifjúsága című folyóirat nagyon népszerű a tinik körében. Van, aki nyelvgyakorlásra szeretné fordítani azt a lehetőséget, hogy e lap külföldi levélcímeket közöl. Van, akinek inkább az a nem titkolt célja, hogy levélpartnere segítségével eljusson egy másik országba. A gyerekek sokszor egy címre egy osztályból tíz levelet is elküldenek. Japán, svéd, jugoszláviai levelező partnereik meghívásában reménykednek, s közben sokan közülük a Balatonon túlra sem jutottak el.

Sokkal kisebb a népszerűsége az Ifjúsági Magazin levélcím ajánlásának, ahol honi levelező partnerek kerestetnek. S nem nagy lelkesedés kísérte azt a csereakciót sem, amelynek keretében városi általános iskolások fogadhattak be kis településekről néhány napra felutazó gyerekeket, akik aztán cserébe saját környezetükben viszonozták volna a vendéglátást. Az érdektelenség láttán-hallatán elgondolkoztam.

Most, amikor a falusi turizmus például igen menő, sok pénzt hozó üzletág a turistaforgalomban, amikor jó anyagi helyzetben lévő felnőttek, — elsősorban nyugaton, de már nálunk is — fizetnek a faluhelyen tölthető napokért, hetekért, nos, manapság a gyerekek miért érdektelenek egymás életformája iránt?

Bennem például ma is néhány falusi nyaralásom emléke él. Az ott töltött napok óta tudom, hogy néz ki egy néhány órája megszületett kiscsikó, milyen a frissen fejt tej, a fáról szedett gyümölcs íze.

Nem nagy dolog, legyinthet most bárki. Valóban nem az! De enélkül szegényebb lennék, s a kirándulásokon én is csak átutazó idegen lennék minden honi tájon, amely nem a fővárost jelenti.

T. Puskás Ildikó

E RITKA LÁTVÁNYOSSÁGÉRT EZREK ZARÁNDOKOLNAK EL IDE.

A PARK BEJÁRATÁNÁL NEOKLASSZICISTA KASTÉLY FOGAD BENNÜNKET. MA KUTATÓINTÉZET

A MALONYAI HAVASSZÉPE

Komáromtól mindössze egy órányira, Tesarske Mlyňany (Malonya) immár világhírű arborétuma az év minden szakában gyönyörű látnivalókat kínál az odalátogató turistáknak

A VIRÁGLABDÁK KÖZÖTT SZÍVESEN KALANDOZIK A SZEM

A RODODENDRONBOKROK SZELÍDEN BÚJNAK MEG AZ ÉGIGÉRŐ ÖRÖKZÖLDEK KÖZÖTT

Báró Migazzi – teljes nevén dr. báró Ambrózy–Migazzi István – örömét lelte a különleges fák és cserjék gyűjtésében. Különösen szerette a ritka szépségű rododendronokat és az örökzöldeket. 1892-ben látott hozzá malonyai (Mlynaňy) kertjének kialakításához, és hamarosan megkezdte kastélyának építését is a parkban. 1500 féle növényritkaságot gyűjtött a 65 hektáros kertbe, majd 1914-ben hazatért beteg édesanyjához Jelibe.

Ezt követően hajdani kertésze viselte gondját a hatalmas botanikuskertnek, ám a gazda nélkül maradt növénygyűjteményre szomorú idők következtek. Az 1928. évi rendkívül hideg télben rengeteg bokor és fa kipusztult. A táj klimájához egyébként kitűnően alkalmazkodó délvidéki örökzöldek közül a mínusz harminc fokot már jó néhány nem tudta elviselni. A gyönyörű parkot a II. világháború is megviselte.

A felszabadulást követően hozzáértő botanikusok vették gondozásukba, a kastélyban pedig kutatóintézetet létesítettek. Későbbi gazdái – köztük kísérőnk, Hrubik Pavel tudományos munkatárs – újra hozzáláttak a növényfajták gyarapításához. Koreából, Japánból és egyéb tájakról szereztek be újabb és újabb fa- és cserjekülönlegességeket.

A botanikuskert, amely azóta Közép-Európa legjelentősebb gyűjteménye lett, ma is megtekinthető a csehszlovákiai Tesarske Mlynanyban (Malonyán). Tavasszal a rododendronok nyílására zarándokolnak el ide a szépet, a természeti ritkaságokat kedvelők. Hetven fajtája pompázik itt óriási bokrokban. Havasszépének, havasi rózsának is hívják.

Ám az arborétum télen is bőven nyújt látnivalót, mivel a fák, bokrok többsége örökzöld. A hólepte kert nem mindennapi látvány. Sőt, vannak cserjék, amelyek télen virágoznak!

Báró Migazzi ugyan soha nem tért vissza egykori varázslatos kertjébe, de botanikus szenvedélyével Jeliben sem hagyott fel. Ezt tanúsítja az ottani, immár Európa-hírű arborétum, amelyet húsz év alatt telepített egy 170 holdas birkalegelőn. Kívánságára ide is temették el. Természetesen itt is a legfőbb látnivalót a rododendronok és a ritkaságszámba menő örökzöldek jelentik.

V. Sólyom Erzsébet

Fotó: Bohus Kral

Tettestársak a „Budán”

Ki tudná megmondani, hogyan születnek a becenevek? Különösen nehéz a nevek eredetét kutatni a hajósok világában. Hiszen a „pavigare necesse est” (hajózni muszáj) gondolata, tehát az ókori idők óta, nem tisztes családi és keresztnevükön szólítódnak a hajós népek. Rejtő Jenő megadta a példát, hogyan lehet vízbe hajítani a „papírneveket”. S hogyan lehet életben maradni Rozsdásként, Fülig Jimmy-ként, Tuskó Hopkinsként a röpke örökkévalóság számára.

KÓBOR ADMIRÁLIS

A Tettestársakra keresztelődött úri társaság még nem gondol az örökkévalóságra. Az esti takarodónál még legföljebb az elmúlt és az elkövetkezendő nagy diszkó jár az eszükben. Ez lebeghet szemük előtt akkor is, amikor mossák a hajó dekkjét, suvickolják a kilincseket, gyakorolják a kötélcsomózás módozatait. Az esti diszkóra gondolnak akkor is, amikor nem mehetnek ki a diszkóba, éppen az előző esti ramazuri miatt. Akkor született meg a büntetés, no meg a név is. Később átragadt a többire, így látok magam körül csupa Tettestársat. A hajóskönyvekben persze, eredeti nevükön szerepelnének, mint a Lékai János Hajózási Szakközépiskola harmadéves növendékei.

A Tettestársak között egyetlen Admirális akad. Mikor vívta ki tisztét, erre sem emlékezik senki. De hogy a legnagyobb úr a hajón, annyi bizonyos. Még a Kapitány — Kerepeczky Attila, a Szekund — is négykézlábra ereszkedik előtte. Így próbálja dobozába csalogatni a kóbor macskát, amelyet a növendékek kegye mentett a hajóra. Hogy aztán a sorsára, no meg a Kapitányra bízzák az ártatlan jószágot.

— Volt ezen a hajón már aranyhörcsög is! — mondja Horváth József parancsnok, miközben az Admirális hátát simogatja. — A fiam biológiatanára szétosztotta az iskola állatkertjét a diákok között. Mi eljöttünk a hajóra, hova tettük volna? Hoztuk magunkkal. Aztán szeptemberben csodálkozott a tanár úr, hogy a kezes jószágból, hogyan lett egy nyár alatt válogatós, elkényeztetett úrifiú?!

ÚTTÖRŐK, AKIK NYERTEK

Aztán ott vannak a hajón az Úttörők. Földi életükben Mogyorósi Zoltánnak, Kőninger Károlynak és Hudák Róbertnak hívják őket. Itt a hajón ők az Úttörők, akik nyertek. Méghozzá éppen lapunk pályázatán nyertek részvételi jogot a Buda Iskolahajó nyári gyakorlótúrájára. Jelképes a nevük, hiszen hármójuk közül igazából csak Zoli az úttörő, a pécsi testnevelési tagozatos általános iskola nyolcadikosa. Karcsi a székesfehérvári katonai kollégium hallgatója, Robi pedig ősztől a sárospataki szakközépiskolában tanul: szerszámkészítő lesz.

De hát itt, a sokat próbált Tettestársak között (van, aki életében már másodjára hajózik!) az Úttörők kezdők. Ők azok, akiket lehet nevelni. Szerencsére az Úttörők tudják a rendet. Valakinek legkisebbnek is kell lenni, és hát egy Admirális mégsem mosogathat. Mennek zokszó nélkül konyhai szolgálatra. Kenyeret szelni, palacsintát tölteni, mosogatni.

— Hány palacsintát sütöttetek ma?

— Vagy háromszázat.

— Szeretsz mosogatni? — kérdezem a civilben katonai kollégistát.

— Utálok mosogatni. Csak anyám meg ne tudja, mert otthon sose csináltam!

Nem hinném, hogy szeretnének — kivált nyáridőben — hatkor kelni, zászlót húzni, hajót takarítani. Délelőtt előadást hallgatni, szórakozásképpen pogácsát készíteni (ez afféle tapasztó alkalmatosság a hajó sérülése esetére). És este, amikor a legjobban esik a tánc, valószínűleg nem szeretik otthagyni a diszkót. De hát végtére is nem szeretet, hanem vállalás dolga az egész. És az Úttörők a Tettestársakkal együtt azt vállal-

Tettestársak a „Budán”

Fotó: Wagner Margit

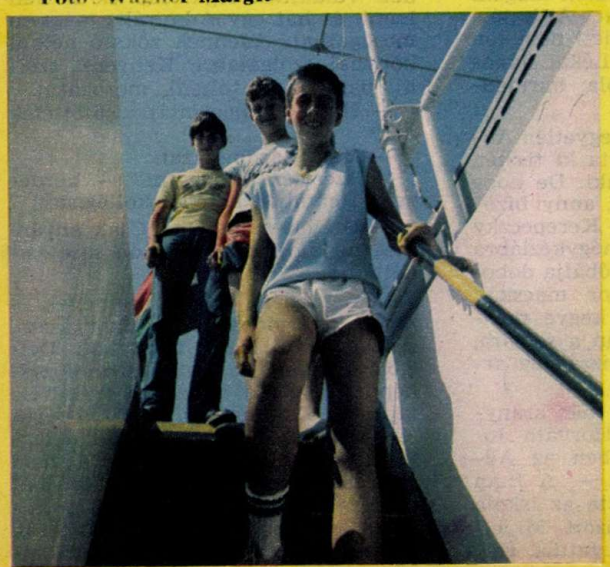

ták: hajósokhoz méltó életet élnek két héten át a gyakorlóhajón. Én úgy láttam: vállalásukat tisztességgel teljesítik.

Csak hát nem lenne hajózásban megöregedett ember a Parancsnok — már negyvenéves! —, ha nem berzenkedne egyet-kettőt.

— Nem értem én ezeket a mai srácokat! Egyik-másik olyan, mint egy díjbirkózó. Csak amikor csinálni kell valamit, akkor derül ki, hogy nincs se erő, se akarat. Ki tudja, mi szél fújta ide őket? Talán a romantika.

Ami a hajósélet romantikáját illeti, arról Kiss József, a Hévíz tengerjáró kereskedelmi hajó egykori harmadtisztje mesél.

— Az ember csak az iskolapadból gondol a romantikára. Amikor napokon át csak a vizet nézed, s a kikötőbe sem mersz kilépni, hogy megtakarítsd a napidíjadat, akkor elszáll a romantika. De az ördög tudja, hogy van ez. Amikor ott vagy, hazavágysz. Itthon meg mindig indulnál.

Kiss József a Szovjetunióban végzett navigációs iskolát, oroszból felsőfokú nyelvvizsgája van, jól beszél angolul is. Mégis, amikor otthagyta a hajót, nehezen talált a hajózásban földi munkát. Maczkó István személyzeti osztályvezető ugyanakkor egyre hajtogatja: még több hajózást szerető fiatalra lenne a MAHART-nál szükség!

HORGONYT FÖL!

Nem tudom, a Tettestársak vagy az Úttörők közül kiből lesz egyszer igazi hajós. Ki az, aki Horváth József nyomába lépve kapitányként, vagy miként a többség, matrózként szolgál majd hajóink fedélzetén?

Egyelőre gyakorlóidejüket töltik a Dunán. A reggel a sürgés-forgásé. A fedélzet lemosva, a reggeli edények eltakarítva. Szekund végre visszaterelte az Admirálist a dobozába, a Parancsnok már a hajó orrában áll. Megszólal a hajókürt, s hallatszik Jegenye matróz kiáltása:

— Horgonyt föl! Induláááááás!

Major Árvácska

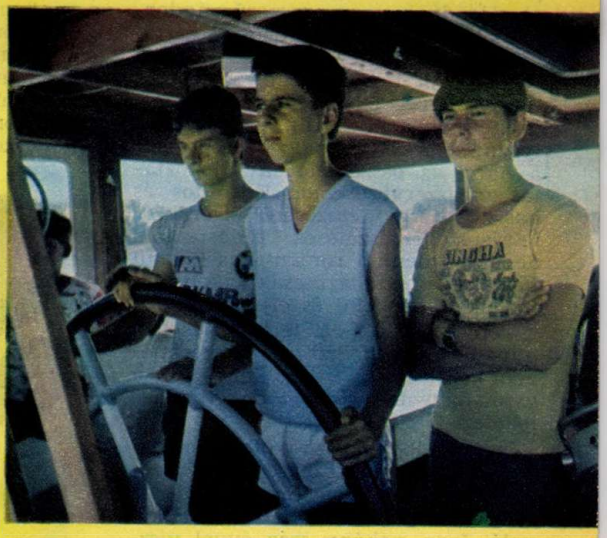

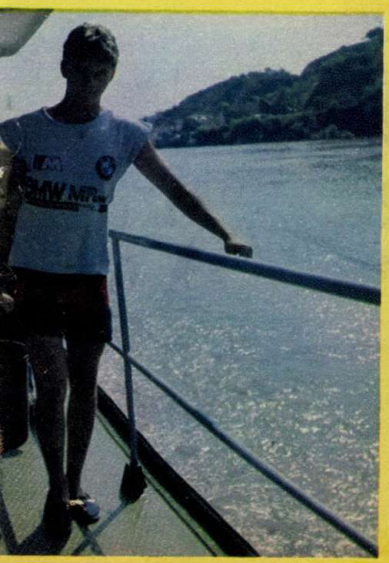

A tettestársak hajósinasok, a Buda pedig egy iskolahajó, amely ezúttal utolsó gyakorló útjára indult a leendő matrózokkal. A tettestársak között három „Úttörő" is akadt: lapunk pályázatának legjobbjai, akik jutalmul kapták a két hetet a Budán.

SZABOLCS

Tudjátok-e, mi fán terem a titokbot? Ez a bűvös csengésű, ma már játékosnak tűnő elnevezés hajdan komoly „fegyvert" takart. No persze, ha kellett, ütni is lehetett vele, de ennél sokkal fontosabb szerepe is volt. Üreges belsejében üzenet lapult, s miközben zászlórúdnak vagy egyszerű vándorbotnak álcázták a kurucok, segítségével értesíthették egymást a csata állásáról, a labancok helyzetéről és terveiről. Az ellenség háta mögötti üzenetváltásnak pedig — hangsúlyozni sem kell — nagy szerepe volt a harc, az összefogás, a tájékoztatás megszervezésében. E fontos és hasznos tárgy létezéséről krónikák, leírások, elbeszélések tudósítanak, de hogy mennyi romantikus kaland fűződhet hozzá, azt csak elképzelni tudjuk. Elképzelni és eljátszani!

Többek között ezt tette az a több mint harminc, a szó szoros értelmében kiválasztott fiú és lány, aki a vajai hagyományőrző tábor vendége lehetett.

Nem tudom, részt vettetek-e már kuruc-labanc ütközetben, de bizonyára sejtitek, hogy az ilyesmi ma sem izgalmak és kalandok nélkül való. Igaz, néhány száz évvel visszaforgatni az idő kerekét, már önmagában sem veszélytelen vállalkozás. Hát még ha nemcsak eljátszani, hanem megismerni és megérteni is szeretnénk a régmúlt eseményeit. A szabolcsi Vaja község már csak azért is ideális színhely mindehhez, mert egy ódon várkastély köré épült, a hajdani magyar nemes úr, Vay Ádám birtokán. A Vay-vár ma már természetesen múzeum. Mégis, egyszer egy évben, a nyár öt napján a tárlókban kiállított tárgyak magányát hangos tábori zsivaly zavarja meg. Így aztán igencsak meg lehet zavarodva az a csendben porosodó Rákóczi-korabeli zászló, amely felé egy nyári délután ismét Esze Tamás katonája nyargal, méghozzá (majdnem) igazi piros-kék kurucsüvegben.

Persze a vajai tábor nem egyszerűen csak eredeti kulisszák között megtartott történelemórák sorozatából állt. Mint neve is mutatja, résztvevői igazi kutató- és gyűjtőmunkára szövetkeztek. Annál is inkább, mert Szabolcs-Szatmár megyének nem csupán kuruc öröksége óriási. Ez Kölcsey Ferenc, Móricz Zsigmond, Zalka Máté és Váczi Mihály szülőföldje is. Petőfi Sándor is elgyönyörködött szépségében, s legújabb kori történelme és szülöttei, mint például Farkas Bertalan, tovább öregbítik hagyományait és régi hírnevét. A szinte érintetlenül megmaradt eldugott falvak, ázsiai múltunkról mesélő Árpád-kori templomok, a Tisza-parti népek ősi temetkezési szokásait őrző kopjafás sírok, az apáról fiúra szálló legendák és mesék külön-külön is felfedezésre, megőrzésre várnak.

Nem véletlen tehát, hogy tíz évvel ezelőtt a megyei úttörőelnökség a megyei tanáccsal és az Irányító szerkesztőségének munkatársaival együtt „Szabolcsi fáklya" játékakciót és hagyományőrző mozgalmat indított. „A névadók emlékét, a szülőföld hagyományait történelmi játékokkal, névadó próbákkal, tettekkel őrizzük" — olvasom az úttörőmúzeum falán. S valóban, akik a vajai táborba eljutottak, mert sikeres pályázatukkal és úttörőmunkájukkal kiérdemelték, fáklyaként adják tovább a tüzet, a lelkesedést, amit a szabolcsi néhány nap élesztett bennük.

*

Írjátok meg nekünk, ti hogyan képzelitek szűkebb hazátokban a történelmi és népi hagyományok ápolását! Van-e nálatok vajai társaitok kezdeményezéséhez hasonló játék vagy mozgalom? Ha van, milyen ötletekkel lehetne gazdagítani, ha nincs, hogyan és milyen emlékekre alapozva lehetne megteremteni?

R. Simor Katalin

Fotó: Kútvölgyi Mihály

Emlékek, régmúlt idők üzenetei éltetik a jelent.
Éltetik és táplálják példáikkal,
melyek olyanok, mint a jelzőtüzek.
Mint például Szabolcs fáklyái

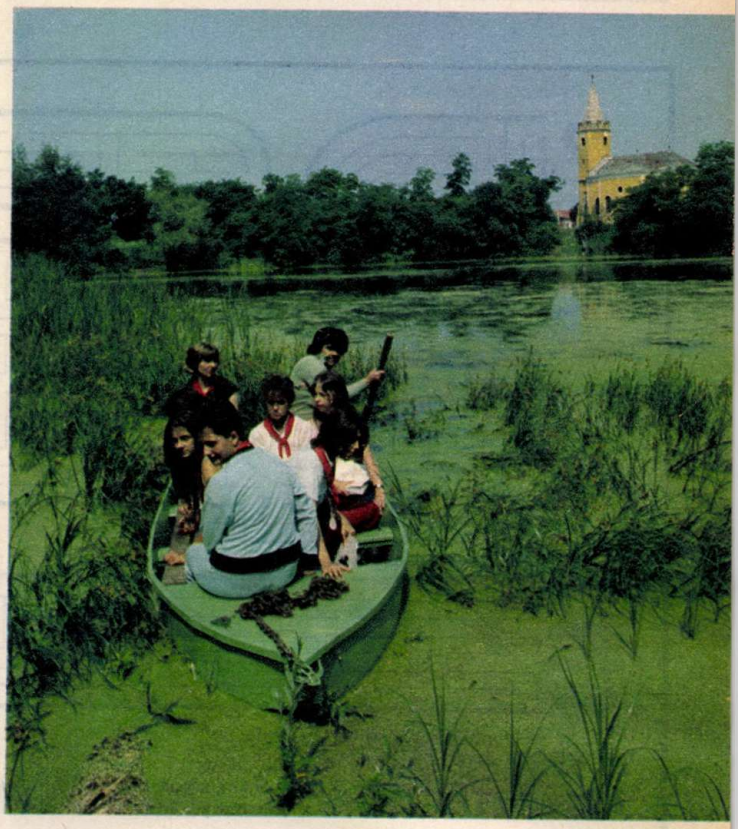

FÁKLYÁI

Fejjátékok

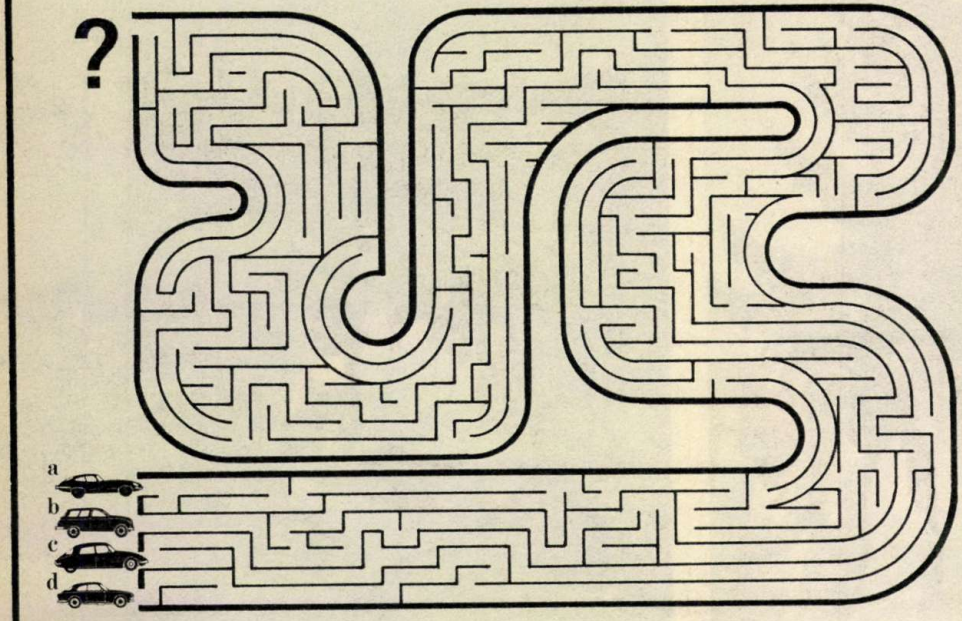

KI LESZ A GYŐZTES?

Kanyargós utcák labirintusában zajlik a verseny. Vajon melyik autó ér célba?

Rejtvényeink megfejtését postai levelezőlapon küldd be. Ha csak kettőt tudsz megfejteni – és azok jók –, már részt vehetsz a heti jutalomsorsoláson.

Címünk: Budapest, Jászai Mari tér 5. 1397. A levelezőlapra írd rá: FEJJÁTÉK.

Beküldési határidő: október 8.

ÍGY, VAGY ÚGY!

Igen, így vagy úgy, de a három szónak, melyeket e képrejtvényekben dugott el a grafikus, köze lehetett például Buda várához. Melyek ezek a kifejezések?

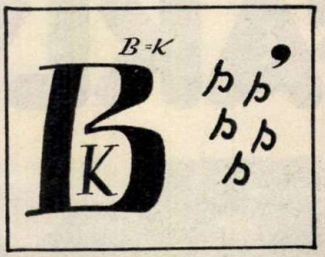

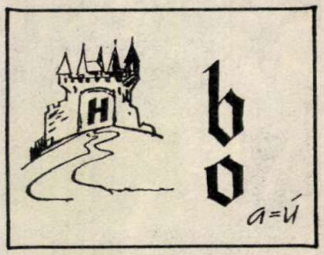

MEGBECSÜLT RÉGISÉGEK. Hazánkban nagyon sok olyan templom, kastély, híd, ház és egyéb építmény, illetve szobor van, melyet vétek lenne veszni hagyni. Rejtvényünk vízszintes 1. számú sorában találod meg annak a sajátos tevékenységnek a közismert nevét, mellyel múltunk emlékeiről gondoskodunk.

VÍZSZINTES: 8. Itt végezték ki a tizenhárom vértanút 1849-ben. 9. A tűz martalékává váló. 11. Helyhatározó. 12. Fémtárgy valamihez hozzáütődik. 13. Étolajféle. 15. Személyes névmás. 16. S. L. 17. ... menedékhely (Gorkij). 20. Érzékszerv. 22. Átkaroló. 24. Hiteget. 25. Béke oroszul. 26. Legendás torony. 29. Földet forgat. 30. Kiejtett betű. 31. Ipari vidék az NSZK-ban. 33. Kötőszó fordítva. 35. Például sonkát puhítanak benne. 36. Z. G.

FÜGGŐLEGES: 1. Folyó Kelet-Magyarországon. 2. Kikötő a kozmoszban. 3. Előadó, röv. 4. Római 1500. 5. Létező. 6. Mellébeszél. 7. Bolygó. 10. G. Ü. 14. Hegységünk. 18. Közeledik. 19. Homéroszi eposz. 21. Tud, ford. 23. Vas megye délnyugati része. 24. Férfinév. 27. Újság. 28. Ásvány. 32. ABC-kezdet.

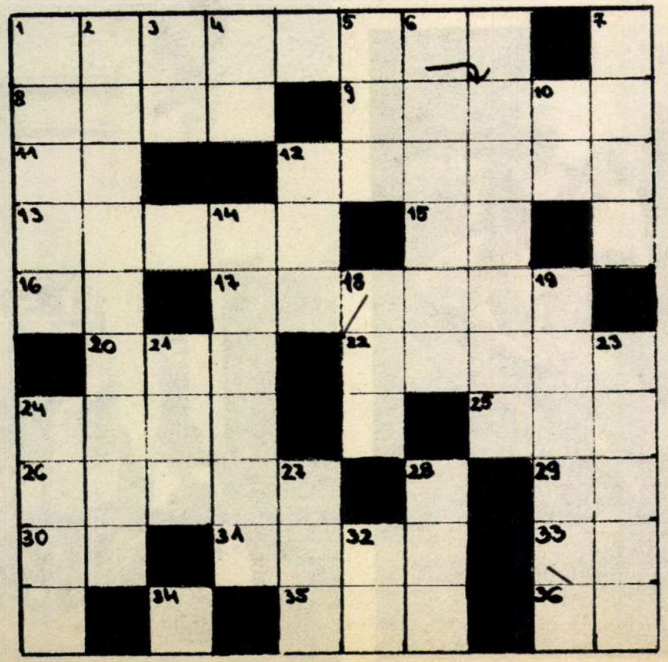

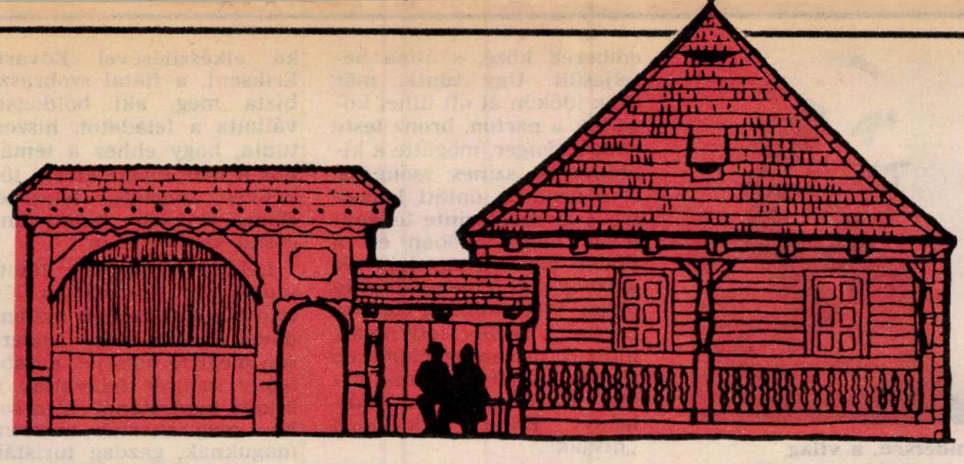

VALÓSÁGOS MŰREMEK

Az effajta kapuk kifaragása mesterségbeli tudást, ügyességet, sőt művészi érzéket igényelt. A gazdag díszítés arról árulkodik, hogy a szépre érzékeny és fogékony emberek éltek e házak falai között. Hogy hívjuk ezeket a kapukat?

MEGSZELÍDULTEK

A

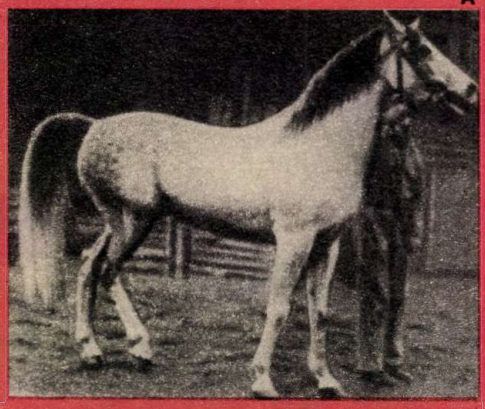

B

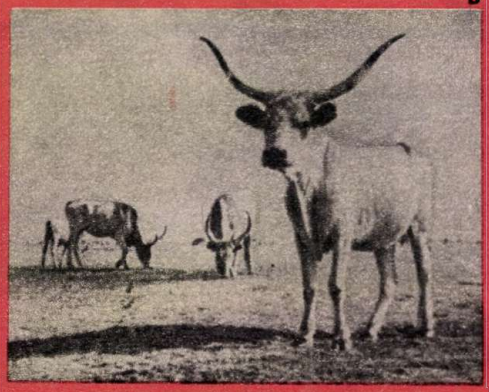

C

Három háziállat fotóját láthatod. Próbáld meg helyesen a képekhez párosítani az állatok latin nevét!

1. Catus; 2. Equus; 3. Bos.

MONOGRAMJA: E. H.

Világhírű író, munka közben. Az alkotónak, jóllehet a nyüzsgő nagyvárosok utcáin is kitűnően érezte magát, örök szerelme mégiscsak a természet maradt. Bizonyítja ezt Afrikai vadásznapló című könyve is. Vajon ki volt ő, és mikor élt?

Bármily furcsa, már az ókor mérnökei is gondoltak a városok közművesítésre. Tudod-e kik építették a világ első, hosszú kilométereken át futó vízvezetékeit?

VÁROSMATUZSÁLEM

A metszet Buda egy részletét mutatja, tizenötödik századi állapotában. A város az ország központja volt egészen 1873-ig, Pesttel és Óbudával való egyesítéséig. Mikor ünnepelte alapításának ezredik évfordulóját a Duna-menti dombokra épített település?

A LEFEJEZETT HABLEÁNY

Mit gondolsz, mire a legbüszkébbek a dánok? Elárulhatom: Hans Christian Andersenre, a világhírű mesemondóra és annak bűbájos teremtményére, a kis hableányra. Kinek bronzszobra ott ül Koppenhága szélén, a kikötő egyik sziklaján, s már több mint fél évszázada fogadja és búcsúztatja az érkező, és az induló hajókat.

A kis hableány ott ül a dán főváros tengeri kapujában, és senki sem vonja kétségbe: ő a város szimbóluma. Az emberek úgy szeretik, mintha élne. Az ifjak őt tartják a női szépségideálnak, a tengerészek, mielőtt hajóra szállnak, kimennek a rakpartra, hogy búcsút inthessenek neki, s amikor megtérnek a hosszú tengeri útról, virágot tesznek eléje. Előfordult már olyan is, hogy a dermesztő télben kabátot terítettek a vállára, nehogy megfázzon. Aligha van a világon még egy szobor, amelyhez ilyen romantikus szeretettel ragaszkodnának az emberek.

Egy ismerősöm kint járt Dániában, s vendéglátó barátaitól tudakolta, mit ábrázol hazájuk címere? A házaspár döbbenten egymásra nézett, aztán az asszony elnevette magát, és könnyedén így szólt:

— Mi más lenne, hát a hableány.

— Ez olyan magától értetődő, annyira nyilvánvaló, hogy nem is igaz — legyintett a férj, és elmondta, hogy Dánia címere olyan

Andersen, a világ leghíresebb meseírója

bonyolult, hogy senki sem ismeri igazán. Van abban minden: ezüstkereszt, lófej, sárkány, kos, medve, hatytyú, oroszlán és még sok egyéb... Ám az emberek képzeletében az egyszerűbb változat a honos; a tengerparton üldögélő, karcsú kis sellő. Ő jelképezi Dániát, azt az országot, ahol valaha megszületett a világ legnagyobb mesemondója.

Az ő képzeletének szülötte a hableány, akinek a tengerbéliek megengedték, hogy időnként elhagyja a korallpalotát, s a víz felszínén úszkálva gyönyörködjön az árbocos hajókban, s hallgassa az emberek hangját, énekét. A kis hableány egyre jobban vágyódott az emberek közé, s álma beteljesült. Úgy tűnik, már örök időkön át ott ülhet közöttük a parton, bronz teste előtt a tenger, mögötte a kikötőváros színes zsongása. Ő a bronzba öntött képzelet, s az már szinte lényegtelen, hogy valóban élt a földön egy nő, egy hús-vér asszony, aki a megszólalásig olyan volt, mint a szobor. Illetve a szobor lett olyan, mint ő, hiszen az álomszép tengeri sellőt róla mintázták. Ezek szerint a hableányt Eline Eriksennek „hívják".

A történet igazán egyszerű és prózai. Egy Karl Jacobsen nevű sörgyáros 1910-ben elhatározta, hogy szobrot állíttat Andersen világhírű mesehősének. A munka elkészítésével Edvard Eriksent, a fiatal szobrászt bízta meg, aki boldogan vállalta a feladatot, hiszen tudta, hogy ehhez a témához ő már megtalálta a tökéletes modellt, felesége, Elina Eriksen balett-táncosnő személyében.

Lelkes örömmel látott munkához és három év múlva — hetvenhat esztendővel azután, hogy Andersen megírta meséjét, a hableány szobrát felavatták a kikötő bejáratánál. Igen sokan meg akarták szerezni maguknak, gazdag turisták alkudoztak a jelkép erejű szoborért. Egy ízben egy amerikai milliomos kijelentette, hogy bármilyen összeget hajlandó megadni, ha a hableányt elviheti ma-

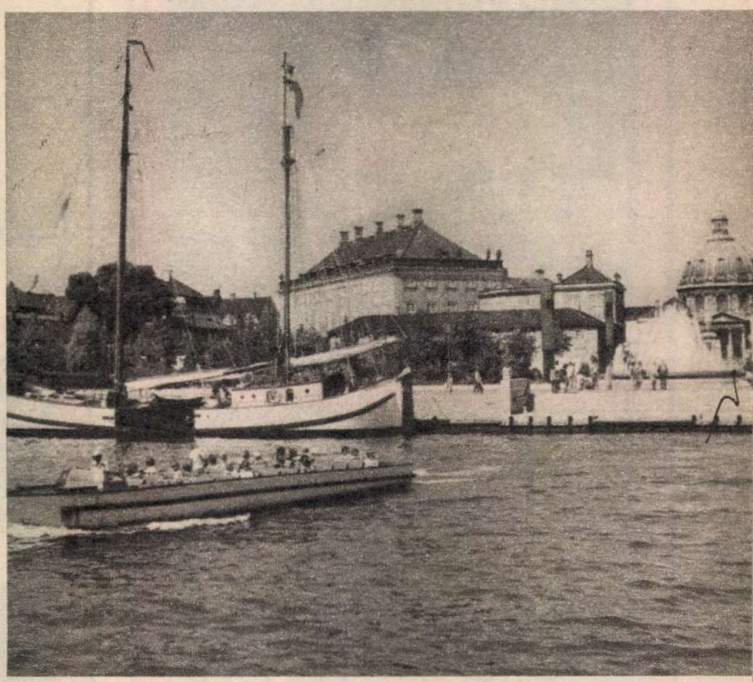

A hableány ott ül a sziklán, és merengve nézi a tengert. A turista pedig őt nézi, legszívesebben hazavinné. Erre persze van lehetőség ha vásárol magának egy kicsi másolatot, egy emlék-hableányt